

Istungidokument

A9-0424/2023

8.12.2023

RAPORT

inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2023. aasta aruande kohta
(2023/2118(INI))

Väliskomisjon

Raportöör: Nacho Sánchez Amor

SISUKORD

	lk
EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK.....	3
SELETUSKIRI.....	36
I LISA: EUROOPA PARLAMENDI TÕSTATATUD ÜKSIKUHTUMID ALATES 2022. AASTA DETSEMBRIST.....	37
II LISA: NIMEKIRI SAHHAROVI AUHINNA LAUREAATIDEST JA FINALISTIDEST, KES ON VANGISTATUD JA KELLELT ON VÕETUD VABADUS.....	60
III LISA: RESOLUTSIOONIDE NIMEKIRI.....	62
IV LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI66 NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI KIRI.....	67
TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	72
NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS.....	73

EUROOPA PARLAMENDI RESOLUTSIOONI ETTEPANEK

inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2023. aasta aruande kohta (2023/2118(INI))

Euroopa Parlament,

- võttes arvesse Euroopa Liidu põhiõiguste hartat,
- võttes arvesse Euroopa inimõiguste konventsiooni,
- võttes arvesse Euroopa Liidu lepingu (ELi leping) artikleid 2, 3, 8, 21 ja 23,
- võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingu (ELi toimimise leping) artikleid 17 ja 207,
- võttes arvesse inimõiguste ülddeklaratsiooni ning muid ÜRO inimõigustealaseid lepinguid ja inimõigusi käsitlevaid dokumente,
- võttes arvesse kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelist pakti,
- võttes arvesse majanduslike, sotsiaalsete ja kultuuriliste õiguste rahvusvahelist pakti,
- võttes arvesse ÜRO 1951. aasta pagulasseisundi konventsiooni ja selle 1967. aasta protokollid,
- võttes arvesse ÜRO 1948. aasta genotsiidi vältimise ja selle eest karistamise konventsiooni ning ÜRO Inimõiguste Nõukogu 22. juuni 2020. aasta resolutsiooni 43/29 genotsiidi vältimise kohta,
- võttes arvesse 1976. aasta apartheidikuriteo tõkestamise ning selle eest karistamise rahvusvahelist konventsiooni,
- võttes arvesse ÜRO 10. detsembri 1984. aasta piinamise ning muu julma, ebainimliku või inimväärikust alandava kohtlemise ja karistamise vastast konventsiooni,
- võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1979. aasta konventsiooni naiste diskrimineerimise kõigi vormide likvideerimise kohta,
- võttes arvesse ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni,
- võttes arvesse ÜRO Peaassamblee 25. novembri 1981. aasta resolutsiooniga 36/55 välja kuulutatud deklaratsiooni igasuguse usul ja veendumustel põhineva sallimatuse ja diskrimineerimise kaotamise kohta,
- võttes arvesse ÜRO 18. detsembri 1992. aasta deklaratsiooni rahvuslikesse või etnilistesse, usulistesse ja keelelistesse vähemustesse kuuluvate isikute õiguste kohta,

- võttes arvesse ÜRO deklaratsiooni inimõiguste kaitsjate kohta, mis võeti konsensuse alusel vastu 9. detsembril 1998. aastal ÜRO Peaassamblee resolutsiooniga 53/144,
- võttes arvesse ÜRO 20. novembri 1989. aasta lapse õiguste konventsiooni ja selle kahte fakultatiivprotokolli, mis võeti vastu 25. mail 2000,
- võttes arvesse rahvusvahelise organiseeritud kuritegevuse vastu võitlemise Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni konventsiooni (Palermo protokoll), 15. novembri 2000. aasta resolutsioon 55/25, ning 25. detsembril 2003. aastal jõustunud protokollide naiste ja lastega kaubitsemise ning muu inimkaubanduse ärahoidmise ja selle kuriteo eest karistamise protokollid,
- võttes arvesse 24. detsembril 2014. aastal jõustunud ÜRO relvakaubanduslepingut ja 5. juuni 1998. aasta Euroopa Liidu relvaekspordi toimimisujuhendit,
- võttes arvesse ÜRO 1995. aasta septembri Pekingi deklaratsiooni,
- võttes arvesse 25. septembril 2015. aastal vastu võetud ÜRO kestliku arengu tegevuskava aastani 2030, eelkõige selle eesmärged 1, 4, 5, 8, 10 ja 16,
- võttes arvesse 19. detsembril 2018. aastal vastu võetud ülemaailmset turvalise, korrakohase ja seadusliku rände kokkulepet ning 17. detsembri 2018. aasta ülemaailmset pagulasraamistikku,
- võttes arvesse 22. juunil 2023. aastal vastu võetud ÜRO ülemaailmse terrorismivastase võitluse strateegia kaheksandat läbivaatamist,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 4. aprilli 1997. aasta bioloogia ja arstiteaduse rakendamisel inimõiguste ja inimväärikuse kaitse konventsiooni ning selle lisaprotokolle, 16. mai 2005. aasta inimkaubanduse vastu võitlemise konventsiooni ning 25. oktoobri 2007. aasta konventsiooni laste kaitse kohta seksuaalse ärakasutamise ja kuritarvitamise eest,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 11. mai 2011. aasta naistevastase vägivalga ja perversivägivalga ennetamise ja tõkestamise konventsiooni (Istanbuli konventsioon), mida kõik liikmesriigid ei ole ratifitseerinud,
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 28. aprilli 1983. aasta inimõiguste ja põhivabaduste kaitse konventsiooni protokolli nr 6 ja 13 surmanuhtluse kaotamise kohta,
- võttes arvesse nõukogu 7. detsembri 2020. aasta määrust (EL) 2020/1998, mis käsitleb inimõiguste raske rikkumise vastu suunatud piiravaid meetmeid¹,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 9. juuni 2021. aasta määrust (EL) 2021/947, millega luuakse naabrusspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“, muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu otsust nr 466/2014/EL ja tunnistatakse see kehtetuks ning tunnistatakse kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) 2017/1601 ja nõukogu määrus

¹ ELT L 410 I, 7.12.2020, lk 1.

(EÜ, Euratom) nr 480/2009²,

- võttes arvesse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava 2020–2024, mille nõukogu võttis vastu 17. novembril 2020 ja selle vahekokkuvõtet, mis võeti vastu 9. juunil 2023,
- võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 25. novembri 2020. aasta ühisteatist „ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmas tegevuskava (GAP III) – ambitsioonikas tegevuskava soolise võrdõiguslikkuse ja naiste mõjuvõimu suurendamiseks ELi välistegevuses“ (JOIN(2020)0017),
- võttes arvesse komisjoni 18. septembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: ELi rassismivastane tegevuskava 2020–2025“ (COM(2020)0565),
- võttes arvesse komisjoni 24. märtsi 2021. aasta teatist „ELi lapse õiguste strateegia“ (COM(2021)0142),
- võttes arvesse komisjoni 3. märtsi 2021. aasta teatist „Võrdõiguslikkuse liit: puuetega inimeste õiguste strateegia aastateks 2021–2030“ (COM(2021)0101),
- võttes arvesse komisjoni 12. novembri 2020. aasta teatist „Võrdõiguslik liit: LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegia 2020–2025“ (COM(2020)0698),
- võttes arvesse inimõiguste kaitsjaid käsitlevaid ELi suuniseid, mille nõukogu võttis vastu 14. juunil 2004 ja mis vaadati läbi 2008. aastal, ning võttes arvesse teist juhust suuniste rakendamise kohta, mis kiideti heaks 2020. aastal,
- võttes arvesse ELi 2005. aasta suuniseid rahvusvahelise humanitaarõiguse järgimise edendamiseks, mida ajakohastati 2009. aastal³,
- võttes arvesse ELi suuniseid surmanuhtluse küsimuses, mida nõukogu ajakohastas 12. aprillil 2013,
- võttes arvesse nõukogu 24. juunil 2013. aastal vastu võetud ELi suuniseid usu- ja veendumusvabaduse edendamise ja kaitsmise kohta,
- võttes arvesse nõukogu 24. juunil 2013. aastal vastu võetud suuniseid lesbide, geide, biseksuaalide, trans- ja intersooliste inimeste (LGBTI-inimeste) kõikide inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks,
- võttes arvesse ELi inimõigustealaseid suuniseid sõnavabaduse kohta internetis ja mujal, mille nõukogu võttis vastu 12. mail 2014,
- võttes arvesse 18. märtsil 2019. aastal nõukogu poolt vastu võetud ELi inimõigustealaseid suuniseid mittediskrimineerimise kohta välistegevuses,
- võttes arvesse 17. juunil 2019. aastal nõukogu poolt vastu võetud ELi inimõigustealaseid suuniseid puhta joogivee ja sanitaartingimuste kohta,

² ELT L 209, 14.6.2021, lk 1.

³ ELT C 303, 15.12.2009, lk 12.

- võttes arvesse muudetud suuniseid kolmandatele riikidele suunatud ELi poliitika kohta, mis käsitleb piinamist ning muud julma, ebainimlikku ja inimväärlikust alandavat kohtlemist või karistamist ning mille nõukogu võttis vastu 16. septembril 2019,
- võttes arvesse muudetud ELi suuniseid partnerriikide ja kolmandate riikidega peetavate inimõigustealaste dialoogide kohta, mille nõukogu kiitis heaks 22. veebruaril 2021,
- võttes arvesse komisjoni 12. septembri 2012. aasta teatist „Demokraatia ja säästva arengu juured: Euroopa koostöö kodanikuühiskonnaga välissuhete valdkonnas“ (COM(2012)0492),
- võttes arvesse nõukogu 10. märtsi 2023. aasta järeldusi kodanikuühiskonna tegutsemisruumi rolli kohta põhiõiguste kaitsmisel ja edendamisel ELis,
- võttes arvesse nõukogu 20. veebruari 2023. aasta järeldusi ELi prioriteetide kohta ÜRO inimõigusi käsitlevatel foorumitel 2023. aastal,
- võttes arvesse komisjoni 23. veebruari 2022. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu direktiiv, mis käsitleb äriühingute kestlikkusalast hoolsuskohustust ja millega muudetakse direktiivi (EL) 2019/1937 (COM(2022)0071),
- võttes arvesse komisjoni 14. septembri 2022. aasta ettepanekut võtta vastu Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus, millega keelatakse sunniviisilise töö tulemusena valminud tooted liidu turul (COM(2022)0453),
- võttes arvesse komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 3. mai 2023. aasta ühissettepanekut võtta vastu nõukogu määrus raskete korruptiivsete tegude vastu suunatud piiravate meetmete kohta (JOIN(2023)0013),
- võttes arvesse Euroopa Nõukogu 16.–17. mai 2023. aasta Reykjavíki deklaratsiooni „Väärtuste kaudu ühinenud“,
- võttes arvesse Euroopa Liidu Põhiõiguste Ameti 11. juuli 2023. aasta aruannet „Ohus olevate inimõiguste kaitsjate kaitsmine: ELi sisenemine, seal viibimine ja tugi“,
- võttes arvesse ELi 2022. aasta aruannet inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas,
- võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu roteeruvate eesistujariikide 7. septembri 2022. aasta ühist tegevuskava kaasseadusandjate vahel Euroopa ühise varjupaigasüsteemi ning uue Euroopa sisserände- ja varjupaigapakti üle peetavate läbirääkimiste korraldamise, koordineerimise ja rakendamise kohta,
- võttes arvesse 2023. aasta Sahharovi mõttevabaduse auhinda ja selle laureaate, Jina Mahsa Aminit ja Iraani protestiliikumist „Naine, elu ja vabadus“,
- võttes arvesse oma 15. jaanuari 2019. aasta resolutsiooni usu- ja veendumusvabaduse edendamist kolmandates riikides käsitlevate ELi suuniste ning ELi erisaadiku asjaomaste volituste kohta⁴,

⁴ ELT C 411, 27.11.2020, lk 30.

- võttes arvesse oma 23. oktoobri 2020. aasta resolutsiooni soolise võrdõiguslikkuse kohta ELi välis- ja julgeolekupoliitikas⁵,
 - võttes arvesse oma 19. mai 2021. aasta resolutsiooni inimõiguste kaitse ja ELi rändealase välispoliitika kohta⁶,
 - võttes arvesse oma 19. mai 2021. aasta resolutsiooni kliimamuutuste mõju kohta inimõigustele ja keskkonnakaitsjate rolli kohta selles küsimuses⁷,
 - võttes arvesse oma 8. juuli 2021. aasta resolutsiooni kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akt) kohta⁸,
 - võttes arvesse oma 16. septembri 2021. aasta resolutsiooni soovitud komisjonile seoses soolise vägivalga määratlemisega ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 nimetatava uue kuriteoliigina⁹,
 - võttes arvesse oma 16. märtsi 2023. aasta resolutsiooni inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste kohta¹⁰,
 - võttes arvesse oma 17. veebruari 2022. aasta soovitud nõukogule ja komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale korruptsiooni ja inimõiguste kohta¹¹,
 - võttes arvesse oma 18. jaanuari 2023. aasta resolutsiooni inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2022. aasta aruande kohta¹², ning oma varasemaid resolutsioone varasemate aastaaruannete kohta,
 - võttes arvesse oma resolutsioone inimõiguste, demokraatia ja õigusriigi põhimõtte rikkumise kohta (nn kiireloomulised resolutsioonid), mis on alates 2019. aastast vastu võetud kodukorra artikli 144 kohaselt, eelkõige 2022. ja 2023. aastal vastu võetud resolutsioone,
 - võttes arvesse kodukorra artiklit 54,
 - võttes arvesse naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjoni kirja,
 - võttes arvesse väliskomisjoni raportit (A9-0424/2023),
- A. arvestades, et 2023. aastal on inimõiguste ülddeklaratsiooni 75. aastapäev, Viini deklaratsiooni ja tegevuskava 30. aastapäev ning inimõiguste kaitsjaid käsitleva ÜRO deklaratsiooni ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi 25. aastapäev;
- B. arvestades, et Euroopa Liit juhindub oma välistegevuses Euroopa Liidu lepingu (ELi

⁵ ELT C 404, 6.10.2021, lk 202.

⁶ ELT C 15, 12.1.2022, lk 70.

⁷ ELT C 15, 12.1.2022, lk 111.

⁸ ELT C 99, 1.3.2022, lk 152.

⁹ ELT C 117, 11.3.2022, lk 88.

¹⁰ ELT C, C/2023/409, 23.11.2023, ELI: <http://data.europa.eu/eli/C/2023/409/oj>.

¹¹ ELT C 342, 6.9.2022, lk 295.

¹² ELT C 214, 16.6.2023, lk 77.

leping) artiklis 2, artikli 3 lõikes 5 ja artikli 21 lõikes 2 ning Euroopa Liidu põhiõiguste hartas sätestatud väärtustest ja põhimõtetest, millest on juhitud ELi enda loomisel, arengus ja laienemisel; arvestades, et need väärtused hõlmavad eelkõige inimväärikuse, põhivabaduste, õigusriigi, inimõiguste universaalsuse ja jagamatuse, võrdsuse, solidaarsuse ja mittediskrimineerimise põhimõtte ning Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni põhikirja ja rahvusvahelise õiguse põhimõtete austamist;

- C. arvestades, et vastavalt Euroopa Liidu lepingu artikli 21 lõikele 2 peab liit oma välistegevuse raames määratlema ja viima ellu ühist poliitikat ning ühismeetmeid demokraatia ja inimõiguste tugevdamiseks ning toetamiseks; arvestades, et seda on võimalik saavutada ainult siis, kui demokraatia ja inimõigused suudetakse seada kõigi ELi poliitikavaldkondade ja vahendite keskmesse, sealhulgas kaubandus-, arengu-, julgeoleku- ja kaitse- ning laienemisvaldkonnas;
- D. arvestades, et järjepidevus ja sidusus ELi sise- ja välispoliitika vahel, mis põhineb liidu aluspõhimõtetel ja väärtustel, on tõhusa ja usaldusväärse ELi inimõiguste ja demokraatia toetamise poliitika saavutamisel kõige tähtsam;
- E. arvestades, et demokraatlikud riigid peavad tagama igale inimesele võimaluse oma inimõigusi ja põhivabadusi kasutada; arvestades, et EL on endiselt täielikult pühendunud mitmepoolsuse ning nende universaalsete väärtuste, põhimõtete ja normide kaitsmisele, millest ÜRO liikmesriigid juhivad; arvestades, et EL ja partnerid peaksid prioriteedina kaitsma inimõiguste universaalsust;
- F. arvestades, et reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda seavad üha enam kahtluse alla erinevad osalejad, kes üksi või kooskõlastatud tegevuse kaudu püüavad mitmepoolseid organisatsioone kahjustada ning õhnestavad või takistavad rahvusvahelise humanitaar- ja inimõigustealase õiguse rakendamist või hoiavad sellest õigusest kõrvale; arvestades, et autokraatlikud osalejad on hakanud kasutama infoga manipuleerimist ja sekkumist demokraatlikele väärtustele ja normidele surve avaldamiseks, õhnestades võimu kuritarvitamise kontrollimist, suurendades inimõiguste rikkumiste sagedust ja tõsidust ning piirates kodanikuühiskonna, sõltumatu meedia ja demokraatlike opositsiooniliikumiste tegutsemisruumi;
- G. arvestades, et autokraatiate arv on suurenenud ning Göteborgi ülikooli andmetel elab 70 % maailma elanikkonnast autoritaarse võimu all¹³; arvestades, et demokraatia tagasilangus on muutunud määravaks ülemaailmseks suundumuseks poliitikas ning see hõlmab väljakujunenud demokraatlike riike, mis seisavad endiselt silmitsi poliitilise polariseerumise, institutsiooniliste häirete ja kodanikuvabaduste ohustamisega; arvestades, et autoritaarsuse, illiberalismi ja reageerivate suundumuste tõus kogu maailmas, sealhulgas Euroopa Liidus, ohustab ülemaailmset reeglitel põhinevat korda, inimõiguste ja demokraatia kaitset ja edendamist maailmas ning Euroopa Liidu aluseks olevaid väärtusi ja põhimõtteid;
- H. arvestades, et ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava (2020–2024) käesoleva aasta vahetähtpäeva näitas, et vaatamata seni tehtud edusammudele ei saa EL koos sarnaselt

¹³ Göteborgi Ülikool, „The world is becoming increasingly authoritarian – but there is hope“ (Maailm muutub üha autoritaarsemaks, kuid seis ei ole lootusetu), 2. märts 2023 <https://www.gu.se/en/news/the-world-is-becoming-increasingly-authoritarian-but-there-is-hope>.

meelestatud partneritega tegevusetult paigale jääda, eriti arvestades enneolematuid väljakutseid inimõigustele, vabadusele ja demokraatiale kogu maailmas;

- I. arvestades, et mõtte-, veendumus- ja usuvabaduse õiguse rikkumine jätkub kogu maailmas ning põhjustab rõhumist, konflikte ja sõda ning rahvusvahelise õiguse rikkumisi;
- J. arvestades, et ÜRO Inimõiguste Nõukogule esitatud 2010. aasta aruandes määratles sõltumatu ekspert kultuuriliste õiguste valdkonnas kultuurilisi õigusi kui õigusi, mis on seotud mitmesuguste inimõigustega seotud küsimuste ja väärtustega, näiteks õigus osaleda kultuurielus ja hariduses ning kultuuriliste õiguste olemasolu erinevates rahvusvahelistes inimõigusi käsitlevates õigusaktides;
- K. arvestades, et sooline võrdõiguslikkus on üks ELi põhiväärtusi; arvestades, et naiste ja tütarlaste inimõigusi, sealhulgas nende seksuaal- ja reproduktiivõigusi, rikutakse jätkuvalt kogu maailmas; arvestades, et naissoost inimõiguste kaitsjad ja kodanikuühiskonna organisatsioonid, kes tegelevad soolise võrdõiguslikkuse, naiste õiguste ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega, puutuvad endiselt kokku sellega, et neil lastakse nende väga vajalikku tööd järjest vähem teha ning neid ähvardatakse vägivallaga, ahistatakse ja hirmutatakse; arvestades, et soolise aspektiga arvestamist ja interseksionaalset tegutsemisviisi tuleks seetõttu horisontaalse põhimõttena kõikides ELi meetmetes ja poliitikavaldkondades rakendada ja neisse integreerida;
- L. arvestades, et energiakriis ja toiduainete tootmise kriis suurendavad maailmas vaesust ja kaitsetust, millel on omakorda kahjulik mõju inimõigustele;
- M. arvestades, et ELis asuvate ettevõtete vastutustundlikul äritegevusel on oluline roll selle tagamisel, et ELi inimõiguste poliitikat rakendatakse tõhusalt nii ELis kui ka väljaspool seda, sealhulgas seoses tööjõuga; arvestades, et EL on võtnud kohustuse edendada vastutustundlikku äritegevust kõigis tootmissektorites ja väärtusahela kõigil tasanditel ning kaitsta äritegevusega seotud inimõiguste rikkumiste ja kuritarvituste ohvreid;
- N. arvestades, et keskkonnaalased hädaolukorrad, sealhulgas need, mis on tingitud kliimamuutustest, raadamisest ja ärilisest kaevandustegevusest, võivad põhjustada inimõiguste rikkumisi ja ei mõjuta mitte ainult nende vahetus läheduses olevaid üksikisikuid ja kogukondi, vaid ka kogu inimkonda; arvestades, et viimastel aastatel on sagenenud tapmiste, rünnakute ja muude vägivalla vormide arv inimeste vastu, kes kaitsevad keskkonnaõigusi, sealhulgas põlisrahvaste seas; arvestades, et kliimamuutused ja keskkonnaseisundi halvenemine on kaks pakilist ja omavahel seotud probleemi, mis kahjustavad nii kestlikku arengut kui ka inimõiguste kasutamist kogu maailmas; arvestades, et keskkonnakahju ja kliimamuutuste mõju süvendavad ebakindlust, marginaliseerumist ja ebavõrdsust, sundides inimesi üha enam kodust lahkuma või viibima ebatavalistes tingimustes, kus nende kaitsetus suureneb;
- O. arvestades, et inimõiguste kaitsjad ning kodanikuühiskonna organisatsioonid on olulised liitlased ELi püüdlustes kaitsta ja edendada inimõigusi, demokraatiat ja õigusriiki ning ennetada konflikte kogu maailmas; arvestades, et seetõttu on ELi ja selle liikmesriikide põhihuvides toetada nende tööd ning kaitsta neid ja nende tegutsemisruumi; arvestades, et valitsused kogu maailmas võtavad inimõiguste kaitsjate suhtes üha enam kasutusele

uut tüüpi taktikaid ja piiravaid meetmeid nende töö tsenseerimiseks või nende vaigistamiseks ja ahistamiseks; arvestades, et sellised meetmed hõlmavad üldsuse osalemise vastaseid strateegilisi hagisid, valitsuse piiravat poliitikat, laimukampaaniaid, diskrimineerimist ja hirmutamist või vägivalda, sealhulgas kohtuväliseid hukkamisi, inimrööve ning meelevaldset vahistamist ja kinnipidamist; arvestades, et inimõiguste kaitsjate vastu suunatud rünnakud on üha enam suunatud ka nende perekondade ja kogukondade vastu; arvestades, et kodanikuühiskonna tegutsemisruum aheneb, muu hulgas seetõttu, et kogu maailma riigid kehtestavad kodanikuühiskonna organisatsioonidele üha rangemaid litsentsimismenetlusi, keelustavad või piiravad rahaeraldisi, mida kodanikuühiskonna organisatsioonid võivad rahastajatelt saada, ning kodanikuühiskonna organisatsioonidele välisagendi sildi külgekleepimise tõttu; arvestades, et inimõiguste kaitsjate vastu toime pandud rikkumiste eest karistamatuse õhkkond on valdav paljudes maailma riikides;

- P. arvestades, et terrorism on jätkuvalt üks tõsisemaid ohte rahvusvahelisele rahule ja julgeolekule ning kujutab endast selget inimõiguste ja põhivabaduste rikkumist;

Üleilmsete suundumuste ja peamiste probleemidega tegelemine

1. kinnitab veel kord inimõiguste universaalsust, omavahelist seotust, vastastikust seotust ja jagamatust ning iga inimese loomupärast väärikust; kinnitab veel kord ELi ja selle liikmesriikide kohustust edendada ja kaitsta demokraatiat, õigusriiki ning inimõiguste universaalsust ja võõrandamatust kogu maailmas kindlameelselt, sidusalt ja järjepidevalt; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid edendaksid jõudude ühendamist demokraatlike riikide ning asjaomaste rahvusvaheliste ja piirkondlike organisatsioonide vahel, et tegeleda ohtudega ja edendada inimõigusi kogu maailmas, sealhulgas jõulise ja avaliku seisukoha kaudu, kinnitades veel kord meie pühendumust kaitsta inimõiguste universaalsust ja õigusriigi põhimõtet;
2. mõistab hukka totalitaarsed ja autoritaarsed režiimid nende mitmepoolsete institutsioonide, eelkõige ÜRO Inimõiguste Nõukogu kuritarvitamise pärast, püüdes neutraliseerida inimõiguste mehhanismide võimet võtta riigid vastutusele inimõiguste rikkumiste eest, samuti õõnestada ja/või ümber kirjutada rahvusvahelisi norme vastavalt nende autoritaarsele tegevuskavale; kutsub nõukogu ja liikmesriike üles tegema koostööd sarnaselt meelesstatud demokraatlike liitlastega, et toetada mitmepoolsete asutuste reformi, muutmaks neid autoritaarsete režiimide pahatahtlike mõjude suhtes vastupidavamaks;
3. rõhutab, et EL peab olema täielikult valmis võitlema autoritaarsuse, mitteliberaalsuse ja äärmusluse esilekerkimise ning pahatahtliku mõju vastu, samuti inimõiguste kaitset ähvardavate ohtude ning üha suurenevate rünnakutega inimõiguste, demokraatia, õigusriigi põhimõtte ja rahvusvahelise humanitaarõiguse universaalsuse vastu;
4. rõhutab, et ELi inimõiguste välispoliitika kaugeleulatuv pühendumus ja retoorika nõuab, et see oleks järjepidev ja eeskujuks pühendumisel universaalsetele inimõigustele ja demokraatiale; taunib inimõiguste ja õigusriigi olukorra halvenemist kogu maailmas, sealhulgas ELis, mis õõnestab selle usaldusväärset ülemaailmse demokraatia nõrgenemise ja inimõiguste taandumise vastu võitlemisel; palub ELil ja selle liikmesriikidel olla eeskujuks ja järgida hoolikalt inimõigusi, tagada oma kodanikuühiskonnale toetav keskkond ja tegeleda selle valdkonna negatiivsete

suundumustega;

5. mõistab hukka inimõiguste ning demokraatlike põhimõtete ja väärtuste rikkumiste sagenemise kogu maailmas, nagu sotsiaalse, majandusliku ja poliitilise ebavõrdsuse süvenemine, õiguste tagasipööramine, eelkõige naiste puhul, tervete sotsiaalsete rühmade pidev ja süstemaatiline tõrjutus ja diskrimineerimine, hukkamised, kohtuvälised hukkamised, piinamine, sooline vägivald, diskrimineerimine ja sooline apartheid, meelevaldsed vahistamised ja kinnipidamised, süstemaatiline ja struktuurne diskrimineerimine ja ebavõrdsus, tõrjutud ja haavatavate isikute ja rühmade, kodanikuühiskonna, poliitiliste oponentide ning etniliste ja usuvähemuste vastu suunatud meetmed, orjus ja sunniviisiline töö, sunniviisiline väljasaatmine, vägivalda ülemäärane kasutamine riigiasutuste poolt, tsensuur ja ähvardused sõltumatule meediale ja ajakirjanikele, samuti ohud digivaldkonnas, nagu interneti jälgimine ja interneti sulgemine; mõistab hukka autokraatlike režiimide riikidevahelised repressioonid; taunib demokraatlike institutsioonide kaitse nõrgenemist ja kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemist kogu maailmas, mis tekitab inimõiguste rikkumiste eest karistamatuse; märgib, et demokraatlike riikide arv on jätkuvalt vähenenud, samas kui autoritaarsete režiimide arv on kasvanud;
6. mõistab hukka kohandatud narratiivid, mida autoritaarsed ja mitteliberaalsed režiimid töötavad välja selleks, et rünnata inimõiguste universaalsust ja õigusriiki; hoiatab, et need režiimid levitavad eespool mainitud narratiive rahvusvahelistel foorumitel, näiteks ÜRO Inimõiguste Nõukogus; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid võitleksid nende vaenulike narratiivide vastu, mis põhinevad sageli väidetel kultuurilise relativismi kohta, et varjata võimu kuritarvitamist, samuti desinformatsiooni ja välissekkumist ELi vastu; nõuab, et EL ja liikmesriigid kasutaksid kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas kasutades täielikult ära ELi rahvusvaheliste kultuurisuhete potentsiaali;
7. on mures asjaolu pärast, et autoritaarsetes ja mitteliberaalsetes riikides, kus inimõiguste kaitsjaid kiusatakse taga või ahistatakse, korraldatakse rahvusvahelisi konverentse ja suure meediakajastusega üritusi ning et need riigid kasutavad selliseid üritusi reklaamikanalitena ja selleks, et moonutada oma mainet ülemaailmsel areenil seoses nende inimõiguste olukorraga;
8. juhib tähelepanu suuremale vahendite kogumile, mida autoritaarsed, totalitaarsed ja mitteliberaalsed režiimid kasutavad selleks, et luua raamistik inimõiguste õõnestamiseks seadusandlike ja muude kui seadusandlike sätete kaudu, mida kasutatakse muu hulgas valimiste korraldamiseks, kodanikuühiskonna, tõrjutud ja haavatavate isikute ja rühmade, vähemuste, poliitiliste vastaste, sõltumatu meedia ja kriitiliste häälte vaigistamiseks ning ohustamiseks, kohtusüsteemi kontrollimiseks ja inimõiguste kaitsjate, ajakirjanike, juristide, kunstnike ning aktivistide tagakiusamiseks, kes on nende režiimide tavade suhtes kriitilised;
9. mõistab hukka asjaolu, et autoritaarsed ja mitteliberaalsed režiimid eiravad üha enam rahvusvahelist inimõigustealast õigust, eelkõige need, mis tekitavad ja laiendavad olemasolevaid sise- ja rahvusvahelisi konflikte ning põhjustavad uusi konflikte, millel on hävitavad tagajärjed inimõigustele; märgib, et need režiimid püüavad õõnestada inimõigusi käsitleva rahvusvahelise õiguse õiguspärasust, et vältida selle kohaldamist, milleks nad on kohustatud;

10. nõuab, et hinnataks vaikse või vaikiva diplomaatia strateegia tõhusust ja nõuab, et EL oleks inimõiguste kaitsmisel häälekam;
11. mõistab teravalt hukka hirmuteod, sõjakuriteod ja rahvusvahelise humanitaarõiguse rasked rikkumised, sealhulgas seksuaalvägivalla, soolise vägivalla, laste väljasaatmise ning tsiviiliskute ja sõjavangide piinamise ja tapmise, mille on toime pannud Venemaa relvajõud ja nende esindajad Venemaa ebaseaduslikus, põhjendamatus ja provotseerimata agressioonisõjas Ukraina vastu, ning on nende pärast sügavalt mures; tuletab meelde, et Ukraina toetamine Venemaa-vastases sõjas on äärmiselt oluline, et reeglitel põhinevat rahvusvahelist korda kaitsta; nõuab tungivalt kõigi vajalike meetmete võtmist, et tagada Ukrainas sõjakuritegusid ja inimõiguste rikkumisi toime pannud isikute tuvastamine ja vastutusele võtmine; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid selles valdkonnas asjaomaste sidusrühmade, meetmete ja mehhanismide, sealhulgas Ukraina prokuröride, uurijate ja kohtunike, Rahvusvahelise Kriminaalkohtu, ÜRO Inimõiguste Nõukogu uurimiskomisjoni ja üldise kohtualluvuse põhimõtte alusel algatatud riiklike kriminaaluurimiste täielikku toetamist; rõhutab, kui oluline on kiiresti koguda ja säilitada tõendeid sõjakuritegude ja inimsusevastaste kuritegude kohta, ning väljendab heameelt kodanikuühiskonna sellealaste pingutuste üle;
12. märgib rahuloluga, et on olemas ka inimõigustega seotud head asjaolud, mis näitavad, et selles kontekstis on tehtud mõningaid edusamme seoses inimõigustega seotud üleilmsete suurte probleemidega; toetab kindlalt muu hulgas ÜRO, Euroopa Julgeoleku- ja Koostööorganisatsiooni (OSCE), OSCE demokraatlike institutsioonide ja inimõiguste büroo (ODIHR) ja Euroopa Nõukogu tööd, samuti inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide tööd rahvusvaheliste kohustuste muutmisel konkreetseteks meetmeteks, mida võetakse inimõiguste teostamiseks; rõhutab vajadust strateegilisema kommunikatsiooni järele inimõiguste ja demokraatia valdkonnas, mis näitab ELi pühendumust, jagades positiivseid arenguid, poliitikat ja parimaid tavasid, ning kutsub ELi delegatsioone ja ELi liikmesriikide diplomaatilisi esindusi üles tegutsema samal viisil ka kolmandates riikides; toetab Euroopa välis teenistuse kampaaniat, mille eesmärk on tähistada 2023. aastal inimõiguste ülddeklaratsiooni 75. aastapäeva, toetades ÜRO algatust „Human Rights 75“ (inimõigused 75), ning algatust „Head inimõigustealased lood“¹⁴ kui viisi, kuidas jagada inimõiguste kohta positiivseid lugusid;

Reageerimine üldistele inimõiguste ja demokraatiaga seotud probleemidele

Rahvusvahelise inimõiguste ja humanitaarõiguse järgimine

13. rõhutab seost inimõiguste rikkumiste ja laialt levinud karistamatuse ning vastutuse puudumise vahel konfliktidest mõjutatud piirkondades ja riikides; rõhutab vajadust järgida rahvusvahelisi inimõigusi ja humanitaarõigust, pidades eelkõige silmas Genfi konventsioone; mõistab teravalt hukka kogu maailmas toimuvad rahvusvahelise humanitaarõiguse rikkumised ja inimõiguste rikkumised valitsusvägede ja relvastatud rühmituste poolt, mis mõnel juhul on kujutanud endast sõjakuritegusid ja inimsusevastaseid kuritegusid; kutsub üles tagama tõhusalt humanitaarabi kiire ja takistamatu läbipääsu relvakonfliktide ja loodusõnnetuste ajal ning looma süstemaatiliselt humanitaarkoridorid, kui ja kus see on vajalik relvakonfliktide ja

¹⁴ <https://goodhumanrightsstories.net/>.

sõjaolukordades; mõistab hukka autoritaarsete valitsuste katsed sekkuda humanitaarbiorganisatsioonide tegevusse ja seda piirata; tuletab sellega seoses meelde tsiviil- ja sõjaliste osalejate tegevuse omavahelise koordineerimise tähtsust; mõistab hukka katastroofilised humanitaartagajärjed ja inimõiguste rikkumised, mida põhjustavad tänapäevane sõjapidamine ja konfliktid kogu maailmas, sealhulgas tsiviilsihtmärkide pommitamine, vägistamine ja piinamine, sundümberrasustamine ja ebaseaduslik väljasaatmine; juhib tähelepanu relvakonfliktide soolisele mõjule, sealhulgas naiste ja tütarlaste vastu suunatud seksuaalvägivalla kasutamisele sõjataktilana, mõjule lastele ja vähemustele ning selle keskkonnamõjudele;

14. nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi, et edendada rahvusvahelise humanitaarõiguse austamist ja pakkuda ohvritele abi rahvusvahelisele õigusemõistmisele juurdepääsul ning õiguskaitsel ja hüvitiste saamisel; rõhutab, et tsiviilisikute ja nende ellujäämiseks hädavajalike objektide ründamine on rahvusvahelise humanitaarõiguse alusel keelatud; nõuab, et EL ja tema rahvusvahelised partnerid kasutaksid täielikult ära kõiki asjakohaseid vahendeid rahvusvaheliste kuritegude vastu võitlemiseks, sealhulgas üldise kohtualluvuse põhimõtte kohaldamist, erikohtute loomist riiklikul ja rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas agressioonikuritegude jaoks, ning paindlike koostöö- ja rahastamismehhanismide loomist kuritegude tõendite kiireks kogumiseks ja analüüsimiseks; kutsub komisjoni üles tagama, et neid vahendeid kohaldatakse kooskõlastatult ja vastastikku täiendavalt muude asjakohaste ELi ja liikmesriikide vahenditega;
15. kordab oma üleskutset liikmesriikidele aidata ohjeldada relvakonflikte ja inimõiguste või rahvusvahelise humanitaarõiguse raskeid rikkumisi, järgides rangelt ÜRO relvakaubanduslepingu artiklit 7 ekspordi ja ekspordi hindamise kohta ning nõukogu ühist seisukohta 2008/944/ÜVJP relvaekspordi kohta¹⁵ ja ELi kahesuguse kasutusega kaupade määrust¹⁶; nõuab tungivalt, et EL hindaks nuhkvara kuritahtlikku kasutamist, kuni on hakatud rakendama töökindlaid norme, et tagada selle kasutamise kooskõla rahvusvaheliste inimõiguste standarditega; väljendab jätkuvat muret relvastatud droonide kasutamise pärast väljaspool rahvusvahelist õigusraamistikku ning nõuab relvastatud droonide arendusprojektide inimõigustele avalduva mõju hindamist; nõuab, et EL teeks algatuse õiguslikult siduva vahendi loomiseks, mis keelaks ilma tegeliku inimkontrollita surmavad autonoomsed relvad;
16. rõhutab, kui oluline on tagada ELi poliitika sidusus territooriumi okupeerimist või annekteerimist puudutavate juhtumite osas, mis peaks juhinduma rahvusvahelisest humanitaarõigusest, et vältida inimõiguste raskeid rikkumisi kohapeal; rõhutab ELis asuvate ettevõtete vastutust kõige rangema hoolsuskohustuspoliitika rakendamise eest mis tahes majandus- või finantstegevuse suhtes nendel territooriumidel või koos nendega ning rahvusvahelise õiguse ja ELi sanktsioonipoliitika range järgimise tagamise eest, kui see on nende olukordade suhtes kohaldatav; kutsub sellega seoses komisjoni üles selgitama kohaldatavaid eeskirju seoses ELi ja selliste territooriumide

¹⁵ Nõukogu 8. detsembri 2008. aasta ühine seisukoht 2008/944/ÜVJP, millega määratletakse sõjatehnoloogia ja -varustuse ekspordi kontrolli reguleerivad ühiseeskirjad (ELT L 335, 13.12.2008, lk 99).

¹⁶ Euroopa Parlamendi ja nõukogu 20. mai 2021. aasta määrus (EL) 2021/821, millega kehtestatakse liidu kord kahesuguse kasutusega kaupade ekspordi, vahendamise, tehnilise abi, transiidi ja edasitoimetamise kontrollimiseks (ELT L 206, 11.6.2021, lk 1).

vahelise kaubavahetusega;

Õigus elule: edusammud surmanuhtluse üldise kaotamise saavutamise suunas

17. kordab põhimõttelist vastuseisu surmanuhtlusele, mis on julm, ebainimlik ja inimväärikust alandav karistusviis ning ühtlasi pöördumatu; peab kahetsusväärseks asjaolu, et vaatamata mõnes ELi mittekuuluvus riigis esinevale suundumusele võtta meetmeid surmanuhtluse kaotamiseks, ilmneb sellega seoses endiselt märkimisväärseid probleeme; taunib asjaolu, et muudes ELi mittekuuluvates riikides on selle kasutamine suurenenud ja elluviidud surmanuhtluste arv on jõudnud viimase viie aasta kõrgeimale tasemele; kordab oma nõudmist, et kõik riigid kaotaksid täielikult surmanuhtluse või kehtestaksid surmanuhtluse kaotamise esimese sammuna kohese moratoriumi; julgustab ELi ja liikmesriike kasutama kõiki nende käsutuses olevaid vahendeid, sealhulgas kaubandus- ja assotsieerimislepinguid kolmandate riikidega, et töötada surmanuhtluse kasutamisele moratoriumi kehtestamise nimel, et see kaotada;
18. rõhutab, et EL peab olema järeleandmatu püüdlustes kaotada kogu maailmas surmanuhtlus, mis on liidu inimõigustealase välispoliitika peamine eesmärk; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid surmanuhtluse kaotamist asjakohastel rahvusvahelistel foorumitel ja taotleksid sellele seisukohale võimalikult laialdast toetust; ergutab ÜRO organeid jätkama pingutusi surmanuhtluse ülemaailmseks kaotamiseks kooskõlas ÜRO Peaassamblee resolutsioonidega; kutsub asjassepuutuvaid riike üles lühendama esimese sammuna surmanuhtlusega karistatavate kuritegude ja rikkumiste loetelu; nõuab läbipaistvust surmanuhtluse ja hukkamise puhul riikides, kus sellist statistikat ei avaldata; toetab Aafrika Liidu poolt inimõiguste ja rahvaste õiguste Aafrika harta niisuguse protokoll eelnõu vastuvõtmist, mis käsitleb surmanuhtluse kaotamist Aafrikas; julgustab muid kolmandaid riike ja piirkondlikke organisatsioone alustama sarnaseid protsesse, sealhulgas kodanikuühiskonna organisatsioonide sisulise kaasamise kaudu; rõhutab, kui oluline on toetada kohalikke ja piirkondlikke surmanuhtluse kaotamise alaseid püüdlusi;

Õigus väljendus-, meedia- ja akadeemilisele vabadusele ning õigus saada teavet

19. on sügavalt mures üha suurenevate tagasilöökkide pärast väljendus-, sealhulgas kunstilise eneseväljenduse ja meediavabadusele kogu maailmas, eelkõige ajakirjanike puhul; mõistab hukka ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja kodanikuühiskonna organisatsioonide, nn ühiskonna valvurite, rikkumisest teatajate ja loomeinimeste tsenseerimise nn välisagentide seaduste ning muude autoritaarsetes, totalitaarsetes ja mitteliberaalsetes režiimides vastu võetud seadusandlike ja muude kui seadusandlike meetmete kohaldamise kaudu, nagu suurem halduskoormus, trahvid, ähvardamine ning laimav ja demoniseeriv keelekasutus; tuletab meelde oma sügavat muret üldsuse osalemise vastaste strateegiliste hagide kasutamise pärast vaigistamise eesmärgil ning nõuab tungival, et nii liikmesriigid kui ka kolmandad riigid teeksid sellisele tegevusele lõpu; märgib, et mõned neist tavadest võivad toimuda ka mitmes kauaaegses demokraatlikus riigis kogu maailmas; tunneb sellega seoses heameelt jõupingutuste üle, mida tehakse selleks, et tugevdada ajakirjanike ja aktivistide kaitset, sealhulgas ELis, põhjendamatu ja kuritahtlike hagide eest, mille eesmärk on neid vaigistada;
20. tunnistab, et äärmiselt oluline on toetada ajakirjanikke, kes seisavad silmitsi tagakiusamise ja nende turvalisust ähvardavate ohtudega, ning nõuab ajakirjanike

kaitseprogrammide loomist, mis hõlbustavad vahetus ohus olevate ajakirjanike ümberpaigutamist ja ümberasustamist; peab kahetsusväärseks ajakirjanike sihipärast jälgimist ja nuhkvara kasutamist ning muid digitaalset ähvardusi ning mõistab hukka nende eraelu puutumatus, väljendus-, mõtte-, teabe- ja ühinemisvabaduse õiguse rikkumised, mille on kehtestanud riiklikud ja valitsusvälised osalejad; kinnitab veel kord, et juurdepääs usutavale ja usaldusväärsele teabele nii internetis kui ka väljaspool seda on demokraatlikus ühiskonnas oluline õigus;

21. kutsub kolmanda riiki üles võtma kiireloomulisi meetmeid, et vältida tarbetut või ülemäärast jõu kasutamist, ahistamist või meelevaldset kinnipidamist meelevalduste ajal, samuti tühistama või muutma mis tahes õigusakte ja haldusdokumente, millega rikutakse õigust väljendus- ja kogunemisvabadusele;
22. nõuab tungivalt, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid oma diplomaatilisi jõupingutusi kahe- ja mitmepoolse koostöö kaudu seoses akadeemilise vabaduse tsensuuri, ähvarduste või rünnakutega, eelkõige teadlaste vangistamisega kogu maailmas riiklike ja valitsusväliste osalejate poolt, millel on olulised tagajärjed õigusele haridusele, teaduse progressi eeliste kasutamisele ning arvamus- ja sõnavabadusele; kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles vaatama uuesti läbi olemasolevad tugi- ja kaitsemehhanismid, et arendada sellistel juhtudel abi, sealhulgas hädaabi ja toe kindlaksmääramise ja osutamise suutlikkust; tunneb heameelt ohus olevate akadeemiliste ringkondade kaasamise üle ELi inimõiguste kaitsjate mehhanismi;
23. kutsub komisjoni üles tagama jätkuvat kõrgetasemelist toetust tippkeskusele Global Campus of Human Rights and Democracy, mis on andnud turvalise ruumi üliõpilastele ja teadlastele, kes on pidanud oma riigist demokraatia ja inimõiguste kaitsmise tõttu põgenema, ning mis on kogu maailmas inimõiguste alasele haridusele antava ELi toetuse lipulaev; toetab Inimõiguste Nõukogu 52. istungjärgul tehtud akadeemilist vabadust käsitlevat ühisavaldust, mida toetasid kõik liikmesriigid; kutsub liikmesriike ja ELi delegatsioone üles etendama kesket rolli kolmandates riikides toimivate akadeemilise vabaduse rikkumiste jälgimisel ja nendest teatamisel; toetab akadeemilise vabaduse õiguse rakendamise põhimõtete projekti väljatöötamist ja nõuab, et EL edendaks akadeemilise vabaduse suuniste vastuvõtmist ÜRO süsteemis;

Õigus mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja veendumusvabadusele

24. kordab oma muret mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja veendumusvabaduse õiguse rikkumise ja seonduvate vaenukuritegude pärast; rõhutab, et sellised rikkumised leiavad aset üle geograafiliste ja kultuuriliste piiride; taunib usu- või veendumusidentiteedi ärakasutamist poliitilistel eesmärkidel, sealhulgas usu- ja veendumusvähemuste ja usukogukondade väljajätmist teatavates riikides; mõistab hukka mõtte-, südametunnistuse-, usu- või veendumusvähemuste hulka kuuluvate inimeste, nende vara ja pühakodade vastu suunatud survestamise, diskrimineerimise, ahistamise ja vägivalda; mõistab hukka pühadusteotusele, usust taganemisele ja teistele usul põhinevatele süüdistustele tuginemise, sealhulgas süüdimõistetud isikute surmanuhtluse võimaluse seoses usuvähemuste ja legitiimsel inimõigustealase tegevusega, sealhulgas internetis ja sotsiaalmeedias, ning et piirata kodanikuühiskonna tegutsemisruumi üldisemalt;
25. toetab täiel määral õigust mõtte-, südametunnistuse- ja usuvabadusele, õigust uskuda

või mitte uskuda, õigust väljendada või muuta oma usku või veendumusi või neist taganeda, kartmata vägivalda ja diskrimineerimist; mõistab hukka üksikisikute ja kodanikuühiskonna organisatsioonide vastu suunatud rünnakud usuliste veendumuste rahumeelse kahtluse alla seadmise, kritiseerimise või pilkamise eest; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid oma jõupingutusi nende õiguste kaitsmiseks, tõstataksid need küsimused ÜRO inimõigustealastel foorumitel ning teeksid koostööd asjaomaste ÜRO mehhanismide ja komiteedega, sealhulgas tehes koostööd kolmandate riikidega, et neid kaitsta ja ennetada mis tahes rikkumisi; nõuab ka suuremate pingutuste ja koostöö tegemist mitmepoolisel tasandil ja Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetusel, et koguda tõendeid vaenuritegude kohta ning tuua seega kuritegude toimepanijad kohtu ette ja maksta ohvritele hüvitist;

26. tunnistab usundite- ja religioonidevahelise dialoogi väärtust, mis viib erinevate usu-, veendumus- ja etniliste rühmade rahumeelse kooseksisteerimise ja vastastikuse mõistmiseni, ning julgustab ELi ja liikmesriike neid edendama; märgib, et ateism ja mitteuskliku rahvastiku hulk kasvab kogu maailmas kiiresti ning et seda ei tohiks mõtte-, südametunnistuse-, usu- ja veendumusvabadust käsitlevas ELi poliitikaraamistikus tähelepanuta jätta;
27. soovib usu- ja veendumusvabaduse edendamise ja kaitsmisega väljaspool ELi tegeleva ELi erisaadikul teha tihedat ja täiendavat koostööd ELi inimõiguste eriesindaja, konkreetsete piirkondade ELi esindajate ja nõukogu inimõiguste töörühmaga ning on seepärast seisukohal, et erisaadiku ametikoht tuleks integreerida Euroopa välisteenistusse sarnaselt teiste erisaadikute ja ELi eriesindajatega; peab kahetsusväärseks asjaolu, et komisjon pikendas erisaadiku volitusi ilma, et ta oleks eelnevalt hinnanud ametikoha tulemuslikkust ja lisaväärtust, mida on korduvalt nõudnud Euroopa Parlament; nõuab sellise hindamise läbiviimist ning selle alusel piisavate rahaliste ja inimressursside eraldamist, et võimaldada neil oma volitusi tõhusalt täita; tuletab meelde, et sel aastal tähistati usu- ja veendumusvabaduse edendamist ja kaitsmist käsitlevate ELi suuniste 10. aastapäeva; peab kahetsusväärseks asjaolu, et kuigi suunistes on ette nähtud, et nõukogu peaks neid hindama iga kolme aasta tagant, ei ole seni ühtegi hinnangut avalikustatud; kutsub nõukogu üles seda hindamist läbi viima ja selle tulemusi Euroopa Parlamendiga jagama; toetab täielikult ELi tava juhtida seonduvaid temaatilisi resolutsioone ÜRO Inimõiguste Nõukogus ja ÜRO Peaassamblees; kutsub Euroopa välisteenistust ja ELi delegatsioone üles tõstatama partnerriikidega peetavates inimõigustealastes dialoogides ja ÜRO inimõiguste foorumitel vajaduse korral üldisi küsimusi ja konkreetseid juhtumeid, mis on seotud usu- ja veendumusvabaduse tagakiusamise või diskrimineerimisega, järgides samal ajal tulemustele suunatud lähenemisviisi ja võttes arvesse soolist perspektiivi;

Õigus võrdsusele ja mittediskrimineerimisele

28. mõistab veel kord hukka igasuguse rassismi, sallimatuse, ksenofoobia ja diskrimineerimise rassi, etnilise päritolu, rahvuse, sotsiaalse klassi, puude, kasti, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, soo, seksuaalse sättumuse või soolise identiteedi alusel; rõhutab, kui oluline on kasutada diskrimineerimisega seotud küsimuste käsitlemisel valdkonnaülest lähenemisviisi; rõhutab, et rassism, diskrimineerimine, ksenofoobia, antisemitism ja islamofobia, samuti usuline tagakiusamine ja sellega seotud sallimatus on jätkuvalt suur probleem kogu maailmas ja COVID-19 pandeemia

on neid probleeme veelgi süvendanud;

29. mõistab hukka vaenukõne kasvava rahvusvahelise ohu, sealhulgas internetis; märgib, et naised võetakse suurema tõenäosusega internetis sihikule, millel on negatiivne mõju naiste poliitilisele osalusele ja soolisele võrdõiguslikkusele otsuste tegemisel; nõuab tõhusate meetmete võtmist, et reageerida diskrimineerivale käitumisele ja teha lõpp karistamatusele ning töötada koostöös liikmesriikidega ja Euroopa Parlamendi panusel välja konkreetsed kohalikud strateegiad, et aidata võidelda diskrimineerimise vastu kolmandates riikides, konsulteerides kohalike esindajate ja kodanikuühiskonna organisatsioonidega; kordab hariduse ja dialoogi otsustavat rolli sallivuse, mõistmise ja mitmekesisuse edendamisel;
30. juhib suure murega tähelepanu kastipõhiste hierarhiate, diskrimineerimise ja inimõiguste rikkumiste ulatusele ja tagajärgedele, sealhulgas õigussüsteemile või tööhõivele juurdepääsu keelamisele, jätkuvale segregatsioonile, vaesusele ja häbimärgistamisele ning kastiga seotud tõketele põhiliste inimõiguste kasutamisel ja inimarengus; kordab oma üleskutset töötada välja kastipõhise diskrimineerimise vastane ELi poliitika ja konkreetsed kohalikud strateegiad, et aidata võidelda kastipõhise diskrimineerimise vastu riikides, mida see kõige rohkem mõjutab; soovib Euroopa Parlamendil tegelda kastipõhise diskrimineerimise probleemiga kõigis asjaomastes komisjonides ja delegatsioonides, määrata kontaktpunkt kastipõhise diskrimineerimisega tegelemiseks ning külastades kolmandaid riike, keda see probleem puudutab, konsulteerida asjaomaste organisatsioonidega ja tõstatada kastipõhise diskrimineerimise küsimus kõnelustel kohalike ametiasutuste ja muude vastaspooltega ning korraldada rahvusvahelise rassilise diskrimineerimise päeva puhul igal aastal kuulamine, et ELi tegevused ja edusammud üle vaadata;

Õigus kaitsele piinamise ning ebainimliku või alandava kohtlemise eest

31. mõistab hukka igasuguse tegevuse või katse eesmärgiga õhutada, lubada või süstematiseerida piinamist või muud julma, ebainimlikku või inimväärikut alandavat kohtlemist või karistamist, sunniviisilisi kadumisi, meelevaldseid kinnipidamisi ja kohtuväliseid hukkamisi või nendega nõustuda mis tahes asjaoludel, sh õiguskaitse eesmärgil; kutsub kõiki riike üles võtma vastu ja rakendama mõjusaid ohvritele suunatud meetmeid, et ennetada piinamist ning muud julma, ebainimlikku või inimväärikut alandavat kohtlemist või karistamist, tagades samal ajal kuritegude toimepanijate vastutusele võtmise; ning taunib asjaolu, et paljudes riikides on nende kasutamine jätkuvalt laialt levinud; täheldab suure murega suundumust, et piinamisjuhtumite arv kasvab kogu maailmas ja selle toimepanijaid enamasti ei karistata; kutsub kõiki riike üles vaatama süstemaatiliselt läbi oma vastavad ülekuulamiseeskirjad ja käitumisprotokollid õiguskaitse valdkonnas kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega;
32. taunib meelsusvangide olemasolu kogu maailmas ning kutsub Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles rohkem pingutama, et tagada nende tingimusteta vabastamine; kutsub Euroopa välisteenistust ja komisjoni üles toetama kolmandates riikides riigi ennetusasutuste ning selles valdkonnas tegutsevate kodanikuühiskonna organisatsioonide loomist ja toimimist; nõuab, et EL alustaks dialoogi kolmandate riikidega, et teha vanglatingimuste parandamine oluliseks avaliku poliitika küsimuseks,

eelkõige lahendades vanglate ülerahvastatuse probleemi, kasutades alternatiive kinnipidamisele; tunnistab kodanikuühiskonna organisatsioonide ja inimõiguste kaitsjate olulist rolli piinamise ja muude väärkohtlemise vormide vastases võitluses ning nõuab tungivalt, et EL toetaks neid kinnipidamiskohtade jälgimisel kooskõlas piinamist käsitlevate läbivaadatud ELi suunistega;

33. nõuab, et EL julgustaks kolmandaid riike viima oma õiguslikke tagatise käsitlevad riiklikud sätted kooskõlla oma rahvusvaheliste kohustustega (nt piinamise kriminaliseerimine vastavalt ÜRO piinamisvastasele konventsioonile); mõistab hukka kõik inimkaubanduse ja sunniviisilise töö vormid, sealhulgas need, mida toetavad riigid, ning kõik kaasaegse orjanduse vormid; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid võtaksid nende likvideerimisel juhtrolli ja lisaksid vajaduse korral konkreetse viite ELi ja kolmandate riikide vahelistesse lepingutesse;

Õigus üldsuse osalemisele

34. märgib, et autoritaarsetes, totalitaarsetes ja mitteliberaalsetes režiimides ei austata õigust aktiivselt ja passiivselt osaleda vabadel, läbipaistvatel ja õiglastel valimistel, kuid mitmes demokraatlikus riigis esineb üha rohkem takistusi selliste õiguste täielikul kasutamisel; rõhutab, et need režiimid viivad läbi võltsitud valimisi oma võimu kindlustamiseks, kuna neil puudub tõeline poliitiline vaidlus, legitiimsus ja pluralism; nõuab jõulisemaid pingutusi vähemuste avaliku osalemise tagamiseks ning naiste ja noorte esindatuse suurendamiseks valimisprotsessides; rõhutab Euroopa Liidu valimisvaatlusmissioonide rolli nende jälgitavate valimisprotsesside sõltumatul ja erapooletul hindamisel; nõuab kolmandates riikides läbiviidavate valimisvaatlusmissioonide soovitude vastuvõtmise ja rakendamise järelmeetmeid ning nende lisamist ELi ja asjaomase kolmanda riigi vaheliste suhete põhielemendina; märgib, et üha sagedasem on olukord, kus riigid keelduvad kutsumast ELi vaatlema oma valimisi, ning kutsub Euroopa välisteenistust üles olukorda käsitlema;

Kultuurilised õigused

35. kinnitab kultuuriliste õiguste universaalsust inimõiguste vormina, mis võimaldab üksikisikutel ja inimrühmadel arendada ja väljendada oma inimlikkust ja identiteeti; toetab ÜRO kultuuriõiguste eriraportööri volitusi muuta kultuurilised õigused inimõiguste süsteemis nähtavamaks ning edendada paremat arusaamist nende rikkumise tõsidusest ja nende teostamise võimalusest kõigi jaoks, ning nõuab eriraportööri volituste uuendamist pärast 2024. aastat; mõistab teravalt hukka ajaloo-, kunsti- ja kultuuripärandi hävitamise konfliktides, samuti ajaloo-, kunsti- ja kultuuripärandi süstemaatilise ja poliitiliselt või ideoloogiliselt sihipärase hävitamise ning suveräänsete riikide, rahvaste või vähemuste identiteedi ja kultuuri kaotamise; mõistab hukka kultuuriväärtuste ebaseadusliku väljaviimise ja nendega kauplemise; nõuab tungivalt, et kultuuriteosed ja artefaktid tagastataks nende päritolukohta; tuletab meelde, et kultuuripärandi hävitamine võib kujutada endast sõjakuritegu ja inimõiguste rikkumist, ning tuletab sellega seoses meelde rahvusvahelise kogukonna võetud kaitsmise kohustust, sealhulgas seoses kultuuripärandi kaitsmisega relvakonfliktide ajal ja nende järel;

Naiste õigused, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervis ning seonduvad õigused ja sooline võrdõiguslikkus

36. rõhutab, et naiste õigused ja sooline võrdõiguslikkus on asendamatud ja jagamatud inimõigused, samuti õigusriigi ja vastupanuvõimeliste demokraatiate alus; taunib asjaolu, et miljonid naised ja tütarlapsed kogevad jätkuvalt diskrimineerimist ja vägivalda, eriti kõige haavatavamad neist, konfliktide, konfliktijärgse olukorra ja sundrände tingimustes, eriti puuetega naised ja tütarlapsed, kes kannatavad kahekordse diskrimineerimise all, ning et naised ja tütarlapsed jäetakse ilma nende väärkusest, autonoomiast, sh kehalisest autonoomiast ja isegi elust; mõistab hukka püsiva ja suureneva vastuseisu soolisele võrdõiguslikkusele ja naiste õigustele, sealhulgas kõik katsed vähendada, eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste osas, olemasolevaid õigusi ja kaitsemeetmeid, samuti õigusaktid, poliitika ja tavad, mis paljudes riikides jätkuvalt eitavad või piiravad neid õigusi, mis võib võrduda soolise apartheidiga; mõistab hukka kõik soolise vägivalla vormid ja ärakasutamise ning väljendab muret naiste ja tütarlaste vastu toime pandud sundabielude ja aupõhise väärkohtlemise, vägivalla ja tapmiste pärast; nõuab, et EL, selle liikmesriigid ja sarnaselt meelestatud partnerid suurendaksid oma jõupingutusi, et tagada oma inimõiguste täielik teostamine ja kaitse; väljendab heameelt ELi ühinemise üle Istanbuli konventsiooniga ning kutsub ELi liikmesriike, kes ei ole seda veel teinud, seda võimalikult kiiresti ratifitseerima ja rakendama; toetab ELi soolise võrdõiguslikkuse ja mitmekesisuse saadiku ning ELi inimõiguste eriesindaja rolli nendes valdkondades; nõuab ELi naiste õiguste hartat;
37. tunnistab, et seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õiguste edendamine ja kaitse on soolise võrdõiguslikkuse saavutamiseks hädavajalik, ning kinnitab õigust seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste teenustele, sealhulgas kaasaegsetele rasedumisvastastele vahenditele, ohutule ja seaduslikule abordile, emade, sünnituseelsele ja -järgsele tervishoiule ning kunstlikule viljastamisele, samuti juurdepääsule teabele ja haridusele seksuaal- ja reproduktiivtervise ja -õiguste kohta, sealhulgas kõikehõlmavale seksuaalharidusele, ilma mis tahes diskrimineerimise, sunduse või vägivallata; nõuab, et EL, Euroopa välisteenistus ja liikmesriigid võtaksid jõulisi meetmeid, ning seaksid esikohale ja edendaksid mitme- ja kahepoolsetes suhetes seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi, sealhulgas juurdepääsu ohutule ja seaduslikule abordile, kooskõlas rahvusvaheliste inimõigustealaste õigusaktide ja standarditega ning Maailma Terviseorganisatsiooni (WHO) suunistega;
38. tunnistab, et vähemustesse, näiteks etnilistesse, usu- või veendumuskogukondadesse kuuluvad naised on mitmes suhtes haavatavad, eriti kohtades, kus tegutsevad radikaliseerunud grupid ja vägivaldsed relvarühmitused; mõistab karmilt hukka igasuguse vägivalla, sealhulgas seksuaalvägivalla, inimröövid, sunniviisilise ümberasustamise, inimkaubanduse või naiste tapmise, mis on toime pandud etnilise päritolu, usutunnistuse või veendumuste alusel või mille taga on radikaalsed ja äärmuslikud eesmärgid; mõistab teravalt hukka läbipõimunud identiteediga naiste, sealhulgas etnilistesse vähemustesse kuuluvate naiste diskrimineerimise ja inimõiguste rikkumised; kutsub liikmesriike veel kord üles võtma vastu strateegiad, poliitikameetmed ja programmid, millega edendatakse tõrjutud rühmadesse kuuluvate naiste seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi ning kaotatakse süsteemsed, rahalised, õiguslikud, praktilised ja sotsiaalsed tõkked, millega nad kokku puutuvad, ning neid strateegiaid, poliitikameetmeid ja programme rakendama, ühtlasi tagama, et seksuaal- ja reproduktiivtervist ning seonduvaid õigusi kaitstakse ja austatakse kõikjal;

39. mõistab hukka üleilmselt levinud surrogaatemaduse, mis seab naised kogu maailmas ärakasutamise ja inimkaubanduse ohtu ning on suunatud eelkõige majanduslikult ja sotsiaalselt haavatavatele naistele; rõhutab selle suurt mõju naistele, naiste õigustele ja tervisele, ning toonitab selle piiriüleseid tagajärgi;
40. nõuab, et EL tegeleks soolise võrdõiguslikkuse kolmanda tegevuskava rakendamisel, ELi kohaliku soolise diskrimineerimise vastase strateegia väljatöötamisel ja asjakohases valdkondlikus töös interseksionaalsuse probleemiga ning töötaks välja poliitika, millega võideldakse mitmesuguste diskrimineerimise vormide vastu, millega puutuvad kokku miljonid naised ja tütarlapsed, kes on langenud inimõiguste rikkumise, sealhulgas seksuaalse väärkohtlemise ja vägivalla, ümberasustamise, sunnitöö ja/või võlaorjuse, prostitutsiooni ja inimkaubanduse ohvriks, ning mis hõlmaks soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist kõigis välissuhete ja arengukoostöö aspektides, eelkõige võttes kooskõlas oma ülemaailmsete kohustustega vastu ELi feministliku välis-, arengu- ja kaitsepoliitika;
41. nõuab rohkem kooskõlastatud jõupingutusi, et kaotada seksuaalvägivalla kasutamine sõjarelvana ja võidelda sellise vägivalla toimepanijate karistamatuse vastu; kutsub komisjoni üles jätkama pingutuste tegemist selle nimel, et naiste suguelundite moonutamise tava, massiline steriliseerimine ja sunniviisiline abort kogu maailmas täielikult kaotatakse;

Vähemuste õigused

42. tuletab meelde, et enamik vägivaldseid konflikte kogu maailmas on muu hulgas ajendatud vähemuste kaebustest seoses tõrjutuse, diskrimineerimise ja ebavõrdsusega, mis on seotud vähemuste inimõiguste rikkumisega, nagu täheldas vähemuste küsimustega tegelev ÜRO eriraportöör; rõhutab vajadust süvalaiendada vähemuste õiguste kaitset ja kaitsemehhanismide väljatöötamist ÜRO tasandil; tuletab meelde riikide kohustust kaitsta oma rahvuslike, etniliste, kultuuriliste, usuliste või keeleliste vähemuste õigusi oma territooriumil; mõistab hukka rahvuslike, etniliste ja keeleliste vähemuste sunniviisilise assimileerimise juhtumid kogu maailmas, hoolimata rahvusvahelistest kohustustest kaitsta vähemusi, eirates nende põhi- ja inimõigusi; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid toetaksid aktiivselt kolmandaid riike rahvus-, etniliste ja keelevähemuste põhiliste inimõiguste austamisel kõigis valdkondades; kutsub komisjoni üles toetama vähemuste õiguste kaitset, sealhulgas prioriteedina ELi naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi „Globaalne Euroopa“ inimõiguste ja demokraatia teemaprogrammi raames;
43. rõhutab ELi rassismivastase tegevuskava välismõõdet ning kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust ja ELi delegatsioone üles tegema koostööd partneritega kolmandates riikides, et toetada sarnaste strateegiatega ja poliitikameetmetega väljatöötamist, pidades dialoogi kodanikuühiskonna organisatsioonide esindajate ning tõrjutud ja haavatavate kogukondade liikmetega, tuginedes ÜRO inimõiguste ülemvoliniku büroo suunisdokumendile, mis käsitleb diskrimineerimist päritolu alusel, ning mis peaks hõlmama mitmesuguseid võimalikke ELi meetmeid, nagu seadusandlike muudatuste ja rakendamise edendamine, nähtavuse suurendamise kavad, toetusprogrammid;

Rändajate ja pagulaste õigused

44. mõistab hukka rändajate, pagulaste ja põgenike inimõiguste ning turvalisuse vähenemise; kinnitab veel kord nende võõrandamatuid inimõigusi ja tuletab meelde riikide kohustust neid kaitsta kooskõlas asjakohase rahvusvahelise õigusega; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid kaitseksid tõhusalt neid õigusi ELi rände- ja varjupaigapoliitikas ning sellealases koostöös partnerriikidega; mõistab hukka kasvava ksenofoobia, rassismi ja rändajate diskrimineerimise suundumuse; rõhutab, et pagulased ja rändajad, eriti dokumentideta isikud, kogevad, muuhulgas sundrände käigus, vägivalda erinevaid vorme, nagu seksuaalne ja sooline vägivald, ning paljusid takistusi, näiteks juurdepääsul haridusele, tervishoiuteenustele, inimväärsele eluasemele ja muudele põhiteenustele; on äärmiselt mures inimõiguste rikkumiste tõttu põgenike enneolematult suure arvu pärast, mis on viimase kümne aasta jooksul kahekordistunud; väljendab heameelt ajutise kaitse direktiivi¹⁷ aktiveerimise üle ja nõuab selle kasutamist vajaduse korral; nõuab, et suurendataks jõupingutusi rändajate õiguste kaitseks ja nende juurdepääs tagamiseks kõigile põhiteenustele, sealhulgas transiidi ajal, ning et austataks tagasi- ja väljasaatmise lubamatuse põhimõtet; nõuab ebaseadusliku tagasitõrjumise viivitamatut lõpetamist; nõuab rände ja sundrände algpõhjustega tegelemist;
45. rõhutab solidaarsuse ja liikmesriikide jagatud vastutuse põhimõtete tähtsust rändevoogude käsitlemisel, sealhulgas selleks, et leevendada esmase saabumise liikmesriikide ees seisvaid probleeme; kinnitab veel kord oma toetust rände- ja varjupaigaleppe tegevuskavale; nõuab tungivalt, et kaasseadusandjad kahekordistaksid jõupingutusi varjupaiga- ja rändealase õigusraamistiku reformi lõpuleviimiseks enne parlamendi praeguse koosseisu ametiaja lõppu;
46. nõuab tungivalt, et ELi ja liikmesriikide poolt ELi-väliste riikidega sõlmitud rändealased koostöö- ja tagasivõtulepingud oleksid rangelt kooskõlas inimõigusi, pagulasi ja mereõigust käsitlevate rahvusvaheliste õigusaktidega ning eelkõige pagulasseisundi konventsiooniga; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles kasutama nii eelhindamisi kui ka seiremehhanisme, et hinnata, millist mõju avaldab kolmandate riikidega rändevaldkonnas tehtav koostöö inimõigustele, ning jagama tulemusi Euroopa Parlamendiga; on sügavalt mures tava pärast sõlmida kolmandate riikidega rändealase koostöö valdkonnas mitteametlikke kokkuleppeid, mille üle Euroopa Parlamendil puudub järelevalve; kutsub liikmesriike üles tagama läbipaistvust ning võimaldama parlamentaarset kontrolli ja demokraatlikku järelevalvet, eelkõige seoses koostööga osapooltega, kes on teadaolevalt rikkunud inimõigusi; rõhutab, et inimõigusi tuleb süvalaiendada ja jälgida kõigis Euroopa Piiri- ja Rannikuvalve Ameti (Frontex) ja Euroopa Liidu Varjupaigaameti (EASO) tegevustes;
47. kutsub ELi ja selle liikmesriike üles tagama täieliku läbipaistvuse kolmandatele riikidele suunatud ELi rändega seotud rahastamisel ning tagama, et see ei soodustaks otseselt ega kaudselt inimõiguste rikkumiste toimepanemist ega karistamata jätmist selliste rikkumiste eest; nõuab, et ELi rahastatavates humanitaaroperatsioonides võetaks arvesse laste ja teiste vähekaitsitud isikute rühmade erivajadusi ning tagataks nende kaitse nende ümberasustamise ajal; mõistab sellega seoses hukka sisserändajatest laste paigutamise kinnipidamiskeskustesse, eriti juhul, kui nad on vanematest või

¹⁷ Nõukogu 20. juuli 2001. aasta direktiiv 2001/55/EÜ miinimumnõuete kohta ajutise kaitse andmiseks ümberasustatud isikute massilise sissevoolu korral ning meetmete kohta liikmesriikide jõupingutuste tasakaalustamiseks nende isikute vastuvõtmisel ning selle tagajärgede kandmisel (EÜT L 212, 7.8.2001, lk 12).

seaduslikest eestkostjatest eraldatud;

48. mõistab teravalt hukka rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise võrgustikud, mis tegelevad rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise ja inimkaubandusega, ning nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid oma jõupingutusi, et võidelda nende võrgustike vastu ja ennetada ebaseaduslikku üle piiri toimetamist, sealhulgas tehes koostööd kolmandate riikidega, järgides Euroopa ja rahvusvahelisi inimõiguste standardeid; rõhutab, et turvaliste ja seaduslike rändeteede puudumise tõttu saavad rändajate ebaseadusliku üle piiri toimetamise võrgustikud kasu ja vastutavad inimeste traagiliste kaotuste eest rändeteedel; rõhutab, et teabe levitamine ja teadlikkuse suurendamise kampaaniad ebaseaduslik üle piiri toimetamise ohtude kohta on äärmiselt oluline;

Põlisrahvaste õigused

49. märgib kahetsusega, et põlisrahvad seisavad kogu maailmas jätkuvalt silmitsi laialdase ja süstemaatilise diskrimineerimise ja tagakiusamisega, sealhulgas sundrändega; mõistab hukka põlisrahvaste õigusi kaitsvate inimõiguste ja maakaitsete meelevaldsed vahistamised ja tapmised; rõhutab, et põlisrahvaste õiguste ja nende traditsiooniliste tavade edendamine on jätkusuutliku arengu saavutamisel, kliimamuutuste vastu võitlemisel ja bioloogilise mitmekesisuse säilitamisel tähtis; nõuab tungivalt, et valitsused arendaksid ÜRO kestliku arengu eesmärkide kohaselt arengu- ja keskkonnapoliitikat, mis austavad majanduslikke, sotsiaalseid ja kultuurilisi õigusi ning kaasavad põliselanikke ja kohalikke elanikke; kordab oma nõudmist, et EL, selle liikmesriigid ja nende rahvusvahelise kogukonna partnerid võtaksid kõik vajalikud meetmed põlisrahvaste õiguste tunnustamiseks, kaitseks ja edendamiseks, kaasa arvatud nende keel, maa, territooriumid ja varad, nagu on sätestatud ÜRO põlisrahvaste õiguste deklaratsioonis, lähtudes eelkõige vaba, eelneva ja teadliku nõusoleku põhimõttest; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tagaksid heas usus osalemise ja eespool nimetatud õiguste austamise ELi kaubandusvahendite ja asjakohaste ELi õigusaktide kaudu, mida kohaldatakse ELis asuvate ettevõtete suhtes; julgustab ratifitseerima Rahvusvahelise Tööorganisatsiooni (ILO) konventsiooni nr 169 põlis- ja hõimurahvaste kohta;
50. kutsub kõiki riike, sealhulgas ELi liikmesriike, üles tagama, et põlisrahvaid ja kohalikke kogukondi kaasatakse rahvusvahelise kliimadiplomaatia kaalutluste ja otsuste tegemise protsessidesse; julgustab komisjoni jätkama põlisrahvaste ja ELi vahelise dialoogi ja koostöö edendamist;

Inimõigused, äri ja kaubandus

51. rõhutab kaubanduse rolli olulise vahendina inimõiguste olukorra edendamisel ja parandamisel ELi partnerriikides, sealhulgas üldiste tariifsete soodustuste kava (GSP+) kaudu; märgib siiski, et mõnedes asjaomastes riikides on olukord paranenud vähe või üldse mitte; taunib ülemäärase ja ekspluateeriva äritegevuse kahjulikku mõju inimõigustele ja demokraatialle ning mõistab hukka need ettevõtjad, kes kasutavad ebaseaduslikult loodusvarasid, mõjutades negatiivselt inimõiguste kasutamist kohalikes kogukondades;
52. nõuab, et EL tagaks täiendavad ja ambitsioonikad Euroopa ja rahvusvahelised vahendid, millega kehtestatakse kindlad ja sisulised sätted, sealhulgas õiguskaitse kättesaadavuse

ja mõjutatud inimeste tõhusa õiguskaitsse kohta; nõuab selles osas kiiret ja ambitsioonikat lõplikku kokkulepet äriühingute kestlikkusalase hoolsuskohustuse direktiivi suhtes koos siduvate ELi eeskirjadega äriühingute vastutustundliku käitumise kohta seoses inim-, töö- ja keskkonnaõigustega ning sunniviisilise töö tulemusena valminud toodete keelu õigeaegset lõplikku vormistamist, et tagada nende toodete keelustamine liidu turul; rõhutab, et sidusrühmade sisuline kaasamine, mis hõlmab ohvreid, ohvrite esindajaid, töötajate ametiühinguid ja muid asjaomaseid sidusrühmi, on hoolsuskohustuse protsessi üldine ja jätkuv osa ning samuti oluline samm sunniviisilise töö avastamiseks, sellega tegelemiseks ja selle heastamiseks; rõhutab, kui olulised on heastamise meetmed ja õiguskaitsse kättesaadavus, mis on kooskõlas ÜRO äritegevuse ja inimõiguste juhtpõhimõtetega, sealhulgas ohvritega konsulteerides võetavad rahalised ja mitterahalised meetmed; nõuab tungivalt, et komisjon soovitaks nõukogule hankida ELile võimalikult kiiresti ambitsioonikad volitused osalemiseks käimasolevates läbirääkimistes, mis puudutavad ÜRO õiguslikult siduvat instrumenti äritegevuse ja inimõiguste kohta; kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust ja ELi delegatsioone üles edendama ettevõtjate sotsiaalset vastutust ja aruandekohustust ning põhimõtteid kolmandate riikidega peetavas dialoogis ning toetama neid oma riiklike tegevuskavade väljatöötamisel;

53. tuletab meelde äriühingute kohustust tagada, et nende tegevus ja tarneahelad ei oleks seotud inimõiguste rikkumistega, sealhulgas keskkonna-, põlisrahvaste ja töötajate õiguste kaitsjate vastu; rõhutab riikide ja teiste osalejate, näiteks äriühingute ja ettevõtete olulisi kohustusi ja vastutust leevendada kliimamuutuste tagajärgi, hoida ära nende negatiivne mõju inimõigustele ja edendada asjakohast poliitikat kooskõlas inimõigustealaste kohustustega;
54. tuletab meelde, et õigus tööle on sätestatud inimõiguste ülddeklaratsiooni artiklis 23, rõhutab sellega seoses, et väikesed ja keskmise suurusega ettevõtjad (VKEd) pakuvad üle kahe kolmandiku töökohtadest kogu maailmas ning võivad toetada sotsiaalsete ja majanduslike õiguste edendamist; kordab sellega seoses, kui oluline on tagada VKEdele piisavad võrdsed tingimused;
55. rõhutab, et ettevõtlusvabadus on sätestatud põhiõiguste harta artiklis 16; julgustab ELi ja liikmesriike juhtima arutelu ÜROs ja muudel mitmepoolsetel foorumitel, et ettevõtlusvabadust tunnustataks kogu maailmas kui inimõigust;

LGBTIQ+ inimeste õigused

56. mõistab hukka inimõiguste rikkumised, sealhulgas lesbide, geide, biseksuaalide, trans-, mittebinaarsete, intersooliste ja queer-inimeste (LGBTIQ+) ning nende õiguste kaitsjate diskrimineerimise, häbimärgistamise, segregatsiooni, tagakiusamise, nendevastase vägivalda ja nende tapmise kogu maailmas; tunnistab kaasava hariduse tähtsust, et vöidelda diskrimineerimise vastu alates selle varajasest etapist; on äärmiselt mures vihkamise ning LGBTIQ+ vastaste narratiivide ja õigusaktide leviku pärast, mis on suunatud LGBTIQ+ inimeste ja inimõiguste kaitsjate vastu; kutsub kolmandaid riike üles võtma vastu konkreetse poliitika LGBTIQ+ inimeste kaitseks ja andma neile vahendid turvaliseks teatamiseks nende õiguste rikkumisest; kutsub kolmandaid riike üles kõrvaldama õigusnormid, mis otseselt või kaudselt toovad kaasa LGTBIQ+ inimeste diskrimineerimise, ahistamise või tagakiusamise; kordab oma nõuet rakendada

täielikult LGBTIQ-inimeste võrdõiguslikkuse strateegiat 2020–2025 kui ELi vahendit LGBTIQ-inimeste olukorra parandamiseks kogu maailmas; väljendab erilist muret mittedemokraatlikes režiimides elavate LGBTIQ+ inimeste pärast ning nõuab paindlikke mehhanisme, et kaitsta neid ja nende õiguste kaitsjaid; kutsub ELi ja liikmesriike üles rakendama oma välispoliitikas põhjalikult ja järjekindlalt ELi suuniseid LGBTIQ-inimeste kõikide inimõiguste edendamiseks ja kaitsmiseks;

Lapse õigused

57. mõistab teravalt hukka lapse õiguste austamise vähenemise ja nende õiguste üha suureneva rikkumise, sealhulgas vägivalda, varajaste ja sundabielude, seksuaalse kuritarvitamise ja ärakasutamise, suguelundite moonutamise, inimkaubanduse, lapstööjõu, sh sunniviisilise lapstööjõu kasutamise, lapssõdurite värbamise, sealhulgas kuritegelike jõukude poolt, haridusele juurdepääsu puudumise, sealhulgas õiguse saada teavet oma kultuuri, traditsioonide ja keelte kohta, ning tervishoiu, alatoitluse, segregatsiooni ja äärmise vaesuse kaudu; mõistab hukka laste, sealhulgas etniliste vähemuste röövimise, sunniviisilise eraldamise või väljasaatmise, lapsendamise ja sunniviisilise assimileerimise, eriti sõja ja konfliktide korral; rõhutab, et kogu maailmas on endiselt palju lapsi, kes on tavaliselt ohtlikes tingimustes sunnitud töötama; kordab oma nõuet rakendada süstemaatilist ja järjepidevat lähenemisviisi laste õiguste edendamiseks ja kaitsmiseks ELi kõigi poliitikameetmete kaudu; nõuab, et kohtuprotsessidesse lisataks konkreetne lapse õigustel põhinev lähenemisviis, mis parandaks laste juurdepääsu õigusemõistmisele ja tõhusatele õiguskaitsevahenditele ning tagaks kurjategijate vastutusele võtmise; rõhutab vajadust luua kestlikud viisid taasintegreerumiseks ja heastamiseks lastele, kelle õigusi on konfliktides kogu maailmas rikutud; nõuab tungivalt ÜRO lapse õiguste konventsiooni täielikku ja ülemaailmset ratifitseerimist;
58. rõhutab hariduse rolli laste ja noorte arengus kogu maailmas; rõhutab, et juurdepääs universaalsele, kaasavale ja kvaliteetsele haridusele on inimõigus, mis peaks hõlmama teadlikkuse suurendamist nende inimõigustest, samuti sellest, mis on nende õiguste rikkumine ja kuidas sellest teada anda; märgib, et inimõiguste ülddeklaratsiooni artikli 26 kohaselt on vanematel eelnev õigus valida, millist haridust oma lastele tuleb anda; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid teeksid kõik endast oleneva tagamaks, et õigust haridusele austatakse kogu maailmas, sealhulgas pagulaslaagrites ja -keskustes; kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles jätkama hariduse tugevat rahastamist liidu välisrahastamisvahendite kaudu ning toetama kolmandaid riike kvaliteetsete haridussüsteemide loomisel ja arendamisel; rõhutab, et kõik haridus- ja õppematerjalid peavad vastama UNESCO haridusstandarditele;

Puuetega inimeste õigused

59. tunneb muret probleemide pärast, mis on seotud puuetega inimeste õiguste, nagu juurdepääs kaasavale ja kvaliteetsele haridusele, tervishoiule ja tööhõivele ning osalemine poliitilises elus, täieliku kasutamisega; kordab oma üleskutset, et EL aitaks kogu maailmas välja töötada puuetega inimeste hooldajaid toetavat poliitikat; kutsub kõiki sidusrühmi üles suurendama sotsiaalset teadlikkust ja võitlema puuetega inimeste diskrimineerimise vastu; kordab oma nõudmist, et komisjon ja liikmesriigid suurendaksid oma jõupingutusi, et edendada puuetega inimeste võrdseid õigusi ELi

välisstegevuse kaudu, sealhulgas seoses kandidaatriikidega, kooskõlas ÜRO puuetega inimeste õiguste konventsiooni osalisriikidena kehtivate kohustustega; rõhutab vajadust tagada süstemaatiline ja struktureeritud dialoog puuetega inimesi esindavate organisatsioonidega partnerriikides ning rakendada poliitikat, mis tagab nende inimõiguste täieliku kasutamise ühiskonnas võrdselt osalemiseks, sealhulgas oma hääleõiguse kasutamisel, võttes arvesse nende konkreetseid vajadusi ja vaatenurki; kordab oma üleskutset, et EL abistaks partnerriike sellise poliitika väljatöötamisel, mis soodustaks puuetega inimeste hooldajate kvaliteeti, kättesaadavust ja taskukohasust; nõuab, et kiiresti võetaks vastu ettepanek võtta vastu nõukogu direktiiv, mis käsitleb võrdse kohtlemise põhimõtte rakendamist sõltumata isikute usutunnistusest või veendumustest, puudest, vanusest või seksuaalsest sättumusest;

Eakate inimeste õigused

60. kordab oma nõudmist ELile ja selle liikmesriikidele töötada välja uued võimalused eakate õiguste tugevdamiseks, võttes arvesse mitmeid probleeme, millega nad peavad toime tulema, nagu muu hulgas vanuseline diskrimineerimine, vaesus, vägivald, sotsiaalkaitse puudumine, üksindus ja digitaalne tõrjutus; kutsub kolmandaid riike üles võtma vastu poliitika, millega hõlbustatakse eakate juurdepääsu kvaliteetsetele, kättesaadavatele ja taskukohastele tervishoiu-, sotsiaal- ja õigusteenustele, pöörates erilist tähelepanu võitlusele vaesuse ohu vastu eelkõige eakate naiste puhul, mis on tingitud soolisest palgalõhest nende tööelu jooksul; rõhutab, et tuleks tagada nende iseseisev osalemine avalikes asjades, ning et neil peaks olema võimalik väärikalt ja täies ulatuses kasutada oma inimõigusi ja põhivabadusi;

Õigus toidule, veele ja kanalisatsioonile

61. tuletab meelde, et õigus toidule, puhtale joogiveele ja kanalisatsioonile, sealhulgas füüsiline ja majanduslik juurdepääs ohutule ja piisavale toidule, veele ja hügieenisüsteemidele, on rahvusvaheliselt tunnustatud inimõigus; on äärmiselt mures probleemide pärast, mis on seotud õigusega toidule kogu maailmas, eriti sõja- ja konfliktiolukordades, ning samuti looduskatastroofide ja kliimamuutustest tingitud äärmuslike ilmastikutingimuste pärast; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid edendaksid ÜRO süsteemis kohustuslikke suuniseid, milles käsitletakse õigust toidule; nõuab, et võetaks vastu riiklik poliitika, millega võidelda nälja vastu, eelkõige laste seas, muu hulgas tõhustades rahvusvahelist koostööd, et reageerida ülemaailmsele toiduga kindlustamatusele ja anda nälja ja alatoitluse ohus olevatele elanikkonnarühmadele kiiresti abi;
62. nõuab, et EL, selle liikmesriigid ja rahvusvaheline üldsus suurendaksid viivitamata jõupingutusi, et peatada tõsise toidupuuduse tekkimine; rõhutab, et toiduga kindlustatud on süvendanud paljud konfliktid kogu maailmas, sealhulgas praegused konfliktid riikides, kes on peamised ülemaailmsed esmaste toiduainete, eelkõige teravilja eksportijad, millega kaasnevad tõsised tagajärjed mitmes maailma piirkonnas; mõistab teravalt hukka toiduga kindlustamatuse kasutamise või sellega ähvardamise poliitilise vahendina sõja pidamiseks ning toiduainete hinnaga spekulatsioonide kahjulikud mõjud;

Õigus puhtale, tervislikule ja kestlikule keskkonnale

63. rõhutab, et kliimakriis ja selle mõju keskkonnale ning elurikkusele mõjutab otseselt

kõigi inimõiguste tõhusat teostamist ning et need küsimused on omavahel seotud ja üksteisest sõltuvad; nõuab, et kiiresti võetaks vastu poliitika rahvusvahelise koostöö edendamiseks ja sellega seotud suutlikkuse suurendamiseks, nagu on sätestatud ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 76/300; tunnustab kodanikuühiskonna organisatsioonide, keskkonnaalaste inimõiguste kaitsjate ja põlisrahvaste aktivistide äärmiselt olulist tööd keskkonna ja elurikkuse säilitamiseks ja kaitsmiseks; mõistab hukka ohu ja igat liiki vägivalla, millega peavad toime tulema keskkonnaalaste inimõiguste kaitsjad, ning nõuab nende tõhusa kaitse tagamist; rõhutab vajadust tegeleda tõhusalt inimeste ümberasumise küsimusega, mis on põhjustatud keskkonna hävitamisest ja kliimamuutustest ning mis suurendab inimõiguste rikkumise ohtu ja kaitsetust ärakasutamise eri vormide suhtes; nõuab, et EL ja liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi, et toetada piirkondlikke mehhanisme, nagu ÜRO keskkonnakaitsjate eriraportöör ja Escazú leping¹⁸;

64. nõuab tungivalt, et EL, ÜRO ja piirkondlikud inimõiguste mehhanismid võtaksid suurema rolli ülemaailmsete ökosüsteemide ja keskkonnakaitsjate kaitsmisel, eelkõige juhul, kui kliimamuutused avaldavad põlisrahvastele ja kohalikele kogukondadele tõsist mõju; nõuab, et EL edendaks ÜRO tasandil algatust, et rahvusvahelised vaatlejad saaksid jälgida raske keskkonnaalase kahju tekkimist või olukordi, kus keskkonnaalaste õiguste kaitsjad on kõige rohkem ohustatud, ning suhelda ametiasutustega ja aidata neil luua keskkonnaõiguste kaitsjate jaoks kaitsetingimusi;
65. julgustab ELi ja liikmesriike edendama ökotsiidi tunnistamist rahvusvahelise kuriteona Rahvusvahelise Kriminaalkohtu Rooma statuudi alusel.
66. tuletab meelde, et üleminek puhtale energiale peab olema õiglane ja austama kõigi põhiõigusi; rõhutab, et energiasüsteemi ümberkujundamise poliitika ning projektide kavandamine ja rakendamine peaks toimuma nii, et see ei süvendaks inimõiguste rikkumisi ega kahjustaks keskkonda;

Inimõigused ja digitehnoloogia

67. tunneb muret ohu pärast, mida tehisintellekt võib tekitada demokraatiale ja inimõigustele, eriti kui see ei ole nõuetekohaselt reguleeritud; väljendab heameelt nõukogu 26. juuni 2023. aasta järelduste üle, mille eesmärk on tugevdada ELi rolli ja juhtpositsiooni ülemaailmses e-valitsuses, eelkõige ELi positsiooni ülemaailmsete digitaalsete eeskirjade kujundajana, ning väljendab sellega seoses heameelt ettepaneku üle võtta vastu määrus, et ühtlustada tehisintellekti käsitlevad eeskirjad, mis peavad kaitsma inimõigusi, eelkõige õigust eraelu puutumatusele ja mittediskrimineerimisele, ja eeliseid, mida tehisintellekt võib inimeste heaolule pakkuda; rõhutab, et uued ja kujunemisjärgus tehnoloogiad, nagu nuhkvara, vajavad kiiresti järelevalvet, tugevat läbipaistvust ja asjakohaseid kaitsemeetmeid; rõhutab inimõigustel põhineva lähenemisviisi tähtsust nendele tehnoloogiatele; mõistab hukka uute ja kujunemisjärgus tehnoloogiate kasutamise sunnivahenditena, et suurendada inimõiguste kaitsjate, aktivistide, ajakirjanike, juristide ja vähemuste ahistamist, hirmutamist ja tagakiusamist; on kindlal seisukohal, et nuhkvara eksport liidust kolmandatesse riikidesse, kus selliseid vahendeid kasutatakse inimõiguslaste, ajakirjanike ja valitsusvastaste isikute vastu, on

¹⁸ 4. märtsi 2018. aasta piirkondlik leping teabele juurdepääsu, üldsuse osalemise ja õigusemõistmise kohta Ladina-Ameerikas ja Kariibi mere piirkonnas.

põhiõiguste hartas sätestatud põhiõiguste tõsine rikkumine ja liidu ekspordireeglite ränk rikkumine;

68. mõistab hukka autoritaarsete ja totalitaarsete režiimide tava piirata kodanike juurdepääsu internetile, sealhulgas katkestada internetiühendus avalike kogunemiste ja meeleavalduste ajal; rõhutab, kui oluline on avatud, vaba, stabiilne ja turvaline küberruum, kus on kaitstud sellised põhiväärtused nagu demokraatia, inimõigused ja õigusriik; rõhutab, kui oluline on, et ELi digidiplomaatia edendaks inimõigustel põhinevat lähenemisviisi digitehnoloogiale;
69. on mures küberrünnete pärast, mis on käsitatavad hübriidohuna ja mida sageli kasutatakse tsiviilelanikkonnale mõeldud elutähtsate teenuste ja taristu vastu; on mures selle nähtuse sagenemise pärast, kuna see võib hõlmata ka elanikkonna digitaalõiguste rikkumist ja suurendada vägivalda väljaspool internetti;
70. kutsub komisjoni ja Euroopa välisteenistust üles edendama desinformatsiooni ja vaenukõnet käsitlevate õigusaktide vastuvõtmist kolmandates riikides, selgesõnaliselt keelustama rassi, etnilise päritolu, rahvuse, sotsiaalse klassi, puude, kasti, usutunnistuse, veendumuste, vanuse, seksuaalse sättumuse ja soo või sooidentiteedi alusel diskrimineerimise, ning vaenu või vägivalda õhutava kõne, ning selle eest karistama, ning avaldama tehnoloogiaettevõtetele ja sotsiaalmeedia platvormidele survet inimõiguste suhtes tundliku veebikeskkonna soodustamiseks;

ELi niisuguste vahendite tugevdamine, mille eesmärk on inimõiguste ja demokraatia edendamine ja kaitsmine kogu maailmas

ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava

71. täheldab, et kuigi ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava rakendamine ELis ja selle liikmesriikides on seni olnud märkimisväärne, on see ikka veel maha jäänud ja seda on raske hinnata, kuna puuduvad tähtajalised ja konkreetsed eesmärgid; võtab teadmiseks tegevuskava vahekokkuvõttes esitatud tähelepaneku enneolematute probleemide kohta, millega maailm on alates selle vastuvõtmisest kokku puutunud, ning viimaste aastate üldist tagasilööki inimõiguste kaitsmisel, kuid rõhutab siiski, et see peaks viima tegevuskava rakendamise tugevdamiseni selle järelejäänud perioodiks, et maksimeerida inimõiguste ja demokraatia koostoimet ja vastastikust täiendavust kohalikul, riiklikul ja ülemaailmsel tasandil; väljendab heameelt selle üle, et läbivaatamise raames hinnati ELi tegevust inimõiguste kaitsjate suhtes; nõuab, et järgmise ELi tegevuskava sammastesse tuleb integreerida inimõiguste universaalsuse kaitse ja edendamine, pöörates erilist tähelepanu narratiividele ja vahenditele, mida autoritaarsed ja mitteliberaalsed režiimid oma rünnakutes kasutavad; rõhutab vajadust ületada lõhe tegevuskava strateegilise visiooni ja eesmärkide ning selle tegevusmõõtme vahel; rõhutab, kui oluline on, et liikmesriigid võtaksid endale vastutuse ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava eest ja annaksid selle strateegilise dokumendi alusel oma tegevusest avalikult aru; julgustab riiklikke ja piirkondlikke parlamente, riiklikke inimõiguste kaitse asutusi ja kohalikke kodanikuühiskonna organisatsioone tegema liikmesriikide tasandil oma ametiasutustega koostööd, et aidata kaasa ELi inimõigustealase välispoliitika elluviimisele;

Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja

72. toetab täielikult Euroopa Liidu inimõiguste eriesindaja poolt ELi inimõigustealase tegevuse nähtavusele ja sidususele ELi välissuhetes kaasaaitamisel tehtavat tööd; kutsub Euroopa välisteenistust üles tugevdama kolmandate riikide ja sarnaselt meelestatud partneritega suheldes nende rolli ja suurendama nende nähtavust inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel ning inimõiguste ja demokraatia tegevuskava rakendamise suunamisel; nõuab volitustega seotud töö suuremat vastutust, läbipaistvust ja nähtavust, sealhulgas avalikku aruandlust riikide külastuste, tööprogrammi ja prioriteetide kohta; on seisukohal, et volituste ulatus õigustab täiskohaga volitatud isiku nimetamist; nõuab, et järgmise ELi eriesindaja ametisse nimetamine kinnitataks alles pärast parlamendi väliskomisjoni ja selle inimõiguste allkomisjoni positiivset hinnangut ning et ELi eriesindaja annaks parlamendile korrapäraselt aru;

Naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrument „Globaalne Euroopa“ ning inimõiguste ja demokraatia programm

73. tuletab meelde naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi „Globaalne Euroopa“, sealhulgas selle inimõiguste ja demokraatia programmi olulist rolli ELi juhtvahendina inimõiguste ja demokraatia edendamisel ja kaitsmisel kogu maailmas; kordab oma nõudmist tugevdada kodanikuühiskonna organisatsioonide, demokraatiameelsete aktivistide ja meediaorganisatsioonide toetamist, sealhulgas Euroopa demokraatia rahastu kaudu, võttes arvesse praeguseid tagasilööke maailmas; rõhutab vajadust kaasata kodanikuühiskond ja teised kohalikud partnerid kogu ELi asjakohasesse välistegevusse; kordab, kui oluline on ühtlustada inimõigustel põhinevat lähenemisviisi ELi välistegevuse vahendites;
74. kordab oma nõudmist suurema läbipaistvuse järele naabruspiirkonna, arengu- ja rahvusvahelise koostöö instrumendi raames sõlmitud rahastamislepingute inimõigustega seotud sätete vallas ning selliste lepingute inimõiguste, demokraatlike ja õigusriigi põhimõtete rikkumise korral peatamise mehhanismide ja kriteeriumide täpsustamisel; toonitab, et EL peaks rangelt hoiduma eelarvetoetusest, mis on abi andmise vahend režiimidele, kes nähtavalt ei täida inimõiguste, demokraatia ja korrupsioonivastase võitluse rahvusvahelisi standardeid; rõhutab, et sellistel juhtudel tuleks toetust anda pigem kodanikuühiskonna kaudu; nõuab, et EL hindaks ja ennetaks eriti tähelepanelikult kolmandates riikides toimuvaid liidu omaenda poliitilisi ning projektide ja rahastusega seotud rikkumisi, luues selleks muu hulgas kaebuste esitamise mehhanismi üksikisikutele ja rühmadele, kelle õigusi ELi tegevus nendes riikides võib rikkuda;
75. tuletab meelde, et EL on teatanud oma naabruspoliitika, arengu- ja rahvusvahelise koostöö rahastamisvahendi välistegevuse raames võetud kohustusest toetada üleminekut institutsiooniliselt hoolduselt pere- ja kogukonnapõhisele hooldusele; nõuab seetõttu tungivalt, et ELi institutsioonid välistaksid hoolekandeesutuste, sealhulgas nende renoveerimise ja ehitamise rahastamise, kui seda ei tehta deinstitutionaliseerimise raames;

ELi rahvusvahelised lepingud

76. rõhutab, et inimõiguste klausleid tuleks kohaldada sidusalt kõigi ELi rahvusvaheliste

lepingute suhtes kolmandate riikidega, sealhulgas valdkondlike ja investeerimislepingute suhtes, ning et neid tuleks tähelepanelikult jälgida ja toetada selgete võrdlusaluste ja menetluste kogumiga, mida tuleb järgida inimõiguste rikkumise korral, ning need peaksid olema aluseks inimõiguste alasele koostööle kolmanda riigiga praktilisel ja paindlikul viisil; märgib, et kuni 2014. aastani aktiveeris EL ametlikult inimõiguste klauslid kahel tosinal korral ja on sellest ajast alates võtnud nende klauslite alusel nn asjakohaseid meetmeid ainult ühel korral; kordab, et olukorras, kus ELi partnerriigid rikuvad oluliselt ja pidevalt inimõigusi käsitlevaid klausleid, peaks liit reageerima kiiresti ja otsustavalt ning viimase abinõuna peatama asjakohased lepingud, kui muud võimalused osutuvad ebatõhusaks;

77. nõuab, et rakendataks Euroopa Liidu Ombudsmani soovitus luua ELi kaubanduse ja rahastamisvahendite raames kaebuste menetlemise portaal, ning kohandataks komisjoni ühtset kontaktpunkti nii, et selle kaudu saaks esitada kaebusi inimõiguste klauslite rikkumise kohta, mis peaks olema kättesaadav, kodanikusõbralik ja läbipaistev; julgustab ELi institutsioone ja liikmesriike tegema ombudsmaniga tihedamat koostööd, et töötada välja uued strateegiad ja vahendid inimõiguste kaitsmiseks ja edendamiseks kaubanduse kaudu; kutsub komisjoni üles parandama teabevahetust Euroopa Parlamendiga oma kaalutluste ja otsuste osas, mis puudutavad rahvusvaheliste lepingute inimõiguste sätete jõustamist;

ELi inimõigusdialoogid

78. rõhutab inimõigusdialoogide olulist rolli ELi inimõigustealastes vahendites ning ELi inimõiguste ja demokraatia tegevuskava rakendamise peamise vahendina; rõhutab, et neis dialoogides tuleks käsitleda asjaomaste riikidega kõigi inimõiguste ja demokraatia olukorda; rõhutab sõltumatute kodanikuühiskonna organisatsioonide rolli ja vajadust tagada nende õiguspärane osalemine nende dialoogide ettevalmistamise ja järelmeetmete võtmise kaudu; rõhutab, et kodanikuühiskonna osalemisel ei tohi esineda diskrimineerimist; märgib, et inimõigusdialooge tuleks pidada ELi pideva tegevuse põhielemendiks, mitte n.ö linnukese kirjasaamiseks või eraldiseisvaks vahendiks; tuletab meelde, et neid dialooge tuleb kasutada koos ja koostoimes teiste vahenditega, ning et neid tuleks pidada tulemustele orienteeritud viisil ja korrapäraselt läbi vaadata; rõhutab, et suutatus saavutada konkreetseid tulemusi peaks mõjutama kahepoolsete suhete laiemat toimimist; kordab vajadust tõstatada üksikjuhtumeid, sealhulgas need, mida Euroopa Parlament oma resolutsioonides rõhutab, ning Sahharovi auhinna võitjad ja finalistid, ning tagada piisavad järelmeetmed; kutsub Euroopa välisteenistust ja liidu delegatsioone üles suurendama nende dialoogide ja nende tulemuste nähtavust, sealhulgas ühise pressiteate avaldamise kaudu, ja võtma piisavaid järelmeetmeid;

Kogu maailmas rakendatav inimõiguste rikkujate vastane ELi sanktsioonirežiim (ELi Magnitski akt)

79. märgib, et kogu maailmas rakendatavat inimõiguste rikkujate vastast ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akt) on seni vähe kasutatud peamise poliitilise vahendina ELi inimõiguste ja demokraatia kaitsmisel kogu maailmas; märgib siiski ära probleemid, mida ühehäälsuse nõue tekitab nende vastuvõtmisel, ja kordab oma üleskutset võtta kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi üle otsustamisel kasutusele kvalifitseeritud häälteenamus; nõuab

selle vahendi dünaamilisemat ja järjepidevamat kasutamist, sealhulgas koostöös sarnaselt meelestatud partneritega; kutsub nõukogu üles reageerima Euroopa Parlamendi resolutsioonides esitatud sanktsioonide taotlustele; toetab täielikult võimalust kehtestada sihipäraseid korrupsioonivastaseid sanktsioone seoses inimõiguste raskete rikkumistega, mis on olnud Euroopa Parlamendi pikaajaline prioriteet, ning väljendab sellega seoses heameelt komisjoni ettepaneku üle ja nõuab, et nõukogu võtaks selle kiiresti vastu kas selle lisamisega kogu maailmas rakendatavasse inimõiguste rikkujate vastasesse sanktsioonirežiimi või teistsuguse režiimi kaudu;

80. rõhutab, et sanktsioonide järjepidev ja ühetaoline kohaldamine kõigis liikmesriikides mõjutab ELi välistegevuse usaldusväärust ja tõhusust; rõhutab sanktsioonide täieliku jõustamise vajadust ning nõuab rikkumiste ja kõrvalehoidmisega tõhusat tegelemist;

Demokraatiat toetavad tegevused

81. kordab oma muret autoritaarsete, totalitaarsete ja mitteliberaalsete režiimide üha sagedasemate rünnakute pärast demokraatlike institutsioonide ja standardite ning kodanikuühiskonna vastu ning katsete pärast sõnastada ümber rahvusvahelisi norme; rõhutab, et demokraatia kaitse ja toetamine kogu maailmas on üha enam muutumas geopoliitiliseks ja strateegiliseks huviks; on seisukohal, et tuleb teha rohkem jõupingutusi, et suurendada teadlikkust demokraatliku kultuuri õnnestamisest kolmandates riikides, ning kordab vajadust seda tugevdada; kordab, kui olulised on ELi valimisvaatlusmissioonid ja Euroopa Parlamendi panus nende metoodika väljatöötamisse ja täiustamisse; nõuab tungivalt, et kolmandad riigid rakendaksid ELi valimisvaatlusmissioonide ja teiste rahvusvaheliselt tunnustatud organite soovitusi, et parandada tulevaste valimisprotsesside korraldust ja aidata seeläbi suurendada valimiste läbipaistvust ja seaduslikkust, et tugevdada asjaomase riigi demokraatlikke standardeid; väljendab heameelt Euroopa demokraatia rahastu töö üle ja kordab vajadust jätkata selle tegevuse ja ressursside tugevdamist;

ELi toetus inimõiguste kaitsjatele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele

82. on äärmiselt mures inimõiguste kaitsjate, nende perekondade, kogukondade ja advokaatide vastu suunatud rünnakute ja ahistamise pärast ning peab nende tagakiusamiseks kasutatavaid üha keerukamaid vahendeid eriti murettekitavaks; mõistab teravalt hukka seadused, sealhulgas terrorismivastased seadused, riikliku julgeoleku seadused ja laimuvastased seadused, mida kasutatakse inimõiguste kaitsjate ja valitsusväliste organisatsioonide vastu võitlemiseks, nende töö kriminaliseerimiseks ja nende häbimärgistamiseks; mõistab hukka valitsusväliste organisatsioonide ahistamise kolmandates riikides kehtivate õigusnormidega, näiteks välisagentide seaduse ja muu sarnasega, ning taunib ka muid piiranguid, millega nad oma seaduslikus töös kokku puutuvad; toetab, tunnustab ja tänab täielikult inimõiguste kaitsjaid julge ja olulise töö eest, mida nad teevad, ning ELi tegevust nende kaitse tagamiseks kogu maailmas; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid kohaldaksid täielikult ja järjepidevalt inimõiguste kaitsjaid käsitlevaid ELi suuniseid, edendades seeläbi ennetavat, terviklikku ja pikaajalist lähenemisi viisi inimõiguste kaitsjate kaitsmisele, mis ennetab ja leevendab tõsisemaid probleeme, nagu rünnakud ja ähvardused, võttes sihikule inimõiguste kaitsjad, kellel on sageli suured isiklikud kulud nende, nende perekondade ja kogukondade jaoks; rõhutab tungivalt, et on vaja põhjalikult ja õigeaegselt läbi vaadata inimõiguste kaitsjaid

käsitlevad suunised, et käsitleda esilekerkivaid probleeme ja ohte ning tagada, et suunised oleksid kohaldatavad ja tõhusad inimõiguste kaitsjate kaitsmisel kogu maailmas, ning integreerida ajakohastatud suunistesse sootundlikud ja valdkonnaülesed lähenemisviisid, peegeldades inimõiguste kaitsjate erinevat tausta ja kogemusi ning võtaks arvesse konkreetseid haavatavusi, millega nad võivad kokku puutuda;

83. juhib tähelepanu sagenevale nähtusele, mis seisneb inimõiguste kaitsjate vastu suunatud piiriülestes ähvardustes, mida teevad koduriikide ametiasutused või nende esindajad kogu maailmas; kutsub komisjoni ja liikmesriike üles käsitlema niisuguste ähvarduste kindlakstegemist ja nende vastu võitlemist ELis prioriteetsena ja inimõiguste kaitsjaid käsitlevatesse ELi suuniste lahutamatu osana; julgustab komisjoni ja liikmesriike andma ELis elavatele välismaalastest inimõiguste kaitsjatele asjakohaseid rahalisi ja muid vahendeid, et nad saaksid jätkata oma inimõigustealast tööd kaugtöö vormis ning kättemaksu kartmata; rõhutab, et ELis inimõiguste kaitsjaid ahistavad kolmandate riikide ametnikud ja teenistujad ning nende abistajad – kas isikud või üksused – tuleks vastutusele võtta; rõhutab, kui oluline on pakkuda õiguskaitseasutustele koolitust ja vahendeid nende riikidevaheliste rünnakute vastu võitlemiseks;
84. nõuab, et Euroopa välis teenistus, komisjon ja ELi delegatsioonid pööraksid erilist tähelepanu ohus olevate Sahharovi auhinna laureaate ja finalistide olukorrale, ning võtaksid otsustavaid meetmeid koostöös liikmesriikide ja Euroopa Parlamendiga, et tagada nende heaolu, turvalisus või vabastamine;
85. nõuab jõupingutusi, et suurendada inimõiguste kaitsjate kaitsmise ja toetamise ELi meetmete ja kanalite nähtavust: nõuab tungivalt, et liikmesriigid näitaks eeskuju ning töötaks välja tugevad ja tõhusad riiklikud inimõiguste kaitsjate suunised ja seadused, mis on eeskujuks teistele riikidele; tunnistab Euroopa välis teenistuse, komisjoni ja liikmesriikide kollektiivset vastutust inimõiguste kaitsjaid käsitlevate ELi suuniste tõhusa rakendamise tagamisel ning nõuab, et EL rakendaks inimõiguste kaitsjate suhtes tõelist Euroopa tiimi lähenemisviisi; toetab täielikult ProtectDefenders.eu mehhanisme ning kutsub ELi ja selle liikmesriike üles edendama sarnaste mehhanismide loomist sarnaselt meelestatud riikides, ning ELi, selle liikmesriikide ja kolmandate riikide ühistegevust inimõiguste kaitsjate kaitseks; rõhutab, kui oluline on, et ELi esindajad suhtleksid inimõiguste kaitse ja üksikjuhtumite küsimustes riikide ametiasutustega; kordab oma üleskutset komisjonile võtta ohus olevate inimõiguste kaitsjate jaoks kogu ELi hõlmava mitmekordse viisa süsteemi loomisel proaktiivne roll; nõuab seetõttu tungivalt, et liikmesriigid täiustaksid oma diplomaatilistes esindustes menetlusi ning tagaks viisa taotlemise menetluste kiiruse, arusaadavuse, juurdepääsetavuse ja saavutatavuse; kutsub lisaks liikmesriike üles ühiselt looma spetsiaalse kategooria ja integreerima selle ELi viisaeeskirja, lihtsustades seeläbi viisamenetlusi ja edendades ühtsust ELi viisataotlusprotsessis; kutsub komisjoni asepresidenti ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrget esindajat üles koostama koostöös liikmesriikide ja Euroopa Parlamendiga iga-aastase nimekirja riikidest, kes valmistavad tõsist muret inimõiguste kaitsjate küsimuses, mis võimaldaks Euroopa tiimi koordineeritud reageerimist, juurdepääsu ressurssidele, tõhustatud järelevalvet, sihtotstarbelisi strateegiaid ja suuremat toetust kõigil tasanditel; ergutab selle nimekirja läbipaistvat esitamist ja läbivaatamist Euroopa Parlamendis, et säilitada aruandekohustus;
86. mõistab hukka, et naissoost inimõiguste kaitsjaid ohustab sooline vägivald ning nad

kannatavad piisavate vahendite ja kaitsemehhanismide puudumise tõttu; mõistab hukka jätkuvad rünnakud naissoost inimõiguste kaitsjate vastu, sealhulgas seksuaalsed rünnakud, ähvardused, hirmutamise, kriminaliseerimise ja tapmise; kinnitab, et poliitiliste liidrite misogüünsete, seksistlike ja homfoobsete sõnavõtude sagenemine viimastel aastatel on normaliseerinud naissoost inimõiguste kaitsjate vastase vägivalla, eelkõige seksuaal- ja reproduktiivtervise ning seonduvate õigustega tegelevate kaitsjate suhtes; rõhutab, et EL peab jätkuvalt toetama kodanikuühiskonna organisatsioone, kes edendavad naiste ja tütarlaste õigusi poliitiliselt ja rahaliselt;

Võitlus karistamatuse ja korruptsiooni vastu

87. rõhutab, et korruptsioon hõlbustab, põlistab ja institutsionaliseerib inimõiguste rikkumisi, õhnestab demokraatlikke institutsioone ning mõjutab ebaproportsionaalselt kõige haavatavamaid ja tõrjutumaid üksikisikuid ja ühiskonnarühmi; nõuab, et korruptsioonivastane võitlus moodustaks osa kõigist ELi jõupingutustest ja poliitikast inimõiguste ja demokraatia edendamiseks; väljendab heameelt korruptsioonivastaste meetmete üle ELi välispoliitikas, sealhulgas võimaluse üle kehtestada sihipäraseid korruptsioonivastaseid sanktsioone komisjoni ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja 3. mai 2023. aasta ühisteatise korruptsioonivastase võitluse kohta (JOIN(2023)0012); nõuab, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi kohtureformide läbiviimisel, karistamatuse vastu võitlemisel, läbipaistvuse parandamisel ja korruptsioonivastase võitlusega tegelevates asutustes kolmandates riikides ning tegeleksid teatavate ELis tegutsevate osalejate rolliga selles valdkonnas; toetab ELi ja kolmandate riikide vahelistes kaubanduslepingutes sisalduvaid korruptsioonivastaseid sätteid; rõhutab, kui oluline on, et EL ja selle liikmesriigid näitaksid eeskju välisrahastamisele kõrgeimate läbipaistvusstandardite rakendamise ja korruptsiooni ja karistamatuse vastases võitluses osalevatele kodanikuühiskonna organisatsioonidele, aktivistidele ja uurivatele ajakirjanikele oma toetuse suurendamisega, samuti tõhusate ülemaailmsete korruptsioonivastaste meetmete ja tugevate õigusraamistike kehtestamisega ning konfidentsiaalsusjurisdiktsioonide ja maksuparadiiside probleemiga tegelemisega; nõuab sellega seoses koostöö tugevdamist peamiste rahvusvaheliste osalejatega, nagu riikide korruptsioonivastane ühendus (GRECO), Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) ning ÜRO uimastite ja kuritegevuse vastu võitlemise büroo (UNODC), et parandada koostoimet ja parimate tavade vahetamist korruptsioonivastaste meetmete valdkonnas;

ELi tegevus mitmepoolsetel foorumitel

88. kordab, et EL ja selle liikmesriigid peavad rääkima ÜROs ja muudel mitmepoolsetel foorumitel ühel häälel; on äärmiselt mures autoritaarsete ja mitteliberaalsete režiimide üha sagenevate rünnakute pärast mitmepoolsete institutsioonide, näiteks ÜRO organite ja eelkõige ÜRO Inimõiguste Nõukogu vastu, püüdes õhnestada nende tööd ja legitiimsust; peab tervitatavaks ELi ja selle liikmesriikide jätkuvat toetust ÜROle ja teistele mitmepoolsetele institutsioonidele, ning jätkuvat ja kasvavat strateegilist dialoogi ja koostööd ÜRO inimõiguste ülemvoliniku bürooga; toetab kindlalt inimõigusi ja demokraatiat käsitlevate ÜRO resolutsioonide toetamist ELi poolt; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid astuksid konkreetseid samme, et suurendada rahvusvahelise inimõiguste struktuuri tugevust ja vastupanuvõimet ning rahvusvaheliste inimõigustealaste kohustuste ja vahendite järjepidevat rakendamist; nõuab, et EL ja

selle liikmesriigid toetaksid mitmepoolsetel foorumitel liidule enda alalise koha andmist ning tagaksid suurema koordineerimise, sealhulgas ÜRO Julgeolekunõukogus, lisaks kohale, mis on eraldatud ELi liikmesriikidele; nõuab, et ELi delegatsioonidel oleks mitmepoolsetel foorumitel suurem roll, mille jaoks neil peaksid olema asjakohased vahendid;

89. rõhutab, et inimõiguste tõhus kaitse kogu maailmas nõuab rahvusvahelist mitmepoolset tasandil tehtavat koostööd; rõhutab ÜRO ja selle organite eriti olulist rolli peamise foorumina, mis peab suutma mõjusalt edendada rahu ja julgeoleku tagamist, kestlikku arengut ning inimõiguste ja rahvusvahelise õiguse järgimist; tuletab meelde kõigi ÜRO liikmesriikide kohustust edendada ja kaitsta kõiki inimõigusi ja põhivabadusi, mis on sätestatud ÜRO põhikirjas ja ÜRO Peaassamblee resolutsioonis 60/251; rõhutab ÜRO Inimõiguste Nõukogu kohustust käsitleda kõiki inimõiguste tõsisemaid rikkumisi kogu maailmas; peab kahetsusväärseks asjaolu, et mitu ÜRO Inimõiguste Nõukogu liiget on toime pannud inimõiguste raskeid rikkumisi ja eiranud oma inimõigustealaseid kohustusi; nõuab ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmesuse kriteeriumide paremat kohaldamist; kutsub Euroopa välisteenistust üles algatama ja juhtima jõupingutusi, et saavutada ELi ja liikmesriikide kooskõlastatud seisukoht ÜRO Inimõiguste Nõukogu liikmesuse suhtes, mis edendaks valimisprotsessis suuremat läbipaistvust ja tulemuspõhist konkurentsi; nõuab, et ELi institutsioonid, sealhulgas tema ise, tugevdaksid veelgi suhteid ja teeksid tihedat koostööd nende ÜRO organitega;
90. rõhutab ÜRO volitatud uurimiskomisjonide ja teabekogumissmissioonide tööd, mida kasutatakse üha enam rahvusvahelise humanitaarõiguse ja rahvusvaheliste inimõiguste tõsiste rikkumiste juhtumitele reageerimiseks ning karistamatuse vastu võitlemiseks; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid jätkaksid ÜRO töö toetamist nii poliitiliselt kui ka rahaliselt, sealhulgas erimenetlusi ja lepingulisi organeid; mõistab kindlalt hukka kõik rünnakud volitatud esindajate ja nende volituste sõltumatuse vastu; kutsub ELi liikmesriike ja ELi demokraatlikke partnereid üles nendele katsetele otsustavalt vastu astuma ning võtma kõik võimalikud meetmed, et aidata luua turvalisi ja avatud ruume, mis võimaldaksid üksikisikutel ja kodanikuühiskonna organisatsioonidel suhelda Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni, selle esindajate ja mehhanismidega;
91. nõuab, et EL ja liikmesriigid toetaksid piirkondlike inimõiguste süsteemide tugevdamist, sealhulgas rahalise abiga ja piirkondadevahelise kogemuste vahetamise abil; rõhutab eelkõige nende piirkondlike süsteemide raames loodud järelevalveasutuste ja kohtumehhanismide olulist rolli ning nende täiendavust ÜRO inimõiguste süsteemiga;
92. väljendab heameelt poliitilise ja rahalise toetuse üle, mida EL on andnud Rahvusvahelise Kriminaalkohtule, sealhulgas Rahvusvahelise Kriminaalkohtu prokuratuurile; palub ELil ja selle liikmesriikidel jätkata Rahvusvahelise Kriminaalkohtu toetamist vajalike vahendite ning inim- ja finantsressurssidega ning kasutada kõiki oma käsutuses olevaid vahendeid, et tugevdada võitlust karistamatuse vastu kogu maailmas; väljendab heameelt Rahvusvahelise Kriminaalkohtu panuse üle võitluses karistamatuse vastu kogu maailmas; toetab ELi panust sõjakuritegude ja inimsusvastaste kuritegude uurimisse Rahvusvahelise Kriminaalkohtu raames; mõistab hukka katsed õhustada Rahvusvahelise Kriminaalkohtu tööd ja selle legitiimsust; nõuab, et EL ja selle liikmesriigid julgustaksid oma partnereid ratifitseerima Rooma

statuuti ja selle muudatusi ning laiendama seeläbi kohtu jurisdiktsiooni;

Euroopa tiimi lähenemisviis

93. peab kahetsusväärseks, et ELi mittekuuluvates riikides on liikmesriikidesaatkondades ja ELi delegatsioonides täheldatud inimõiguste kaitse ja edendamise erinevaid lähenemisviise; rõhutab, et liikmesriikide saatkonnad peaksid seadma prioriteediks inimõiguste edendamise ja kaitsmise, toetades samal ajal ka kodanikuühiskonda kolmandates riikides: märgib, et see vastutus ei tohiks jääda täielikult ELi delegatsioonide kanda; nõuab, et EL ja liikmesriigid seaksid inimõigused tõhusalt kõigi ELi poliitikavaldkondade ja vahendite keskseks osaks; nõuab tungival, et EL ja selle liikmesriigid suurendaksid jõupingutusi inimõiguste ja demokraatia edendamiseks ja kaitsmiseks kogu maailmas; rõhutab, et EL ja selle liikmesriigid peavad mitmepoolsetel foorumitel esinema ühtselt ja ühel häälel ning tegutsema tõhusalt ülemaailmsete inimõiguste ja demokraatiaga seotud probleemide lahendamisel; nõuab, et kolmandates riikides valitseks kõigi liikmesriikide delegatsioonide ja ELi delegatsioonide vahel inimõiguste küsimustes täielik koordineeritus; kutsub ELi delegatsioone ja ELi liikmesriikide diplomaatilisi esindusi üles kasutama inimõiguste edendamisel ja kaitsmisel ennetavamalt lähenemisviisi;
94. rõhutab, kui oluline on tegeleda jätkuva killustatusega ELi välissuhete juhtimisel seoses inimõigustega; nõuab komisjoni rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi ja Euroopa välisteenistuse vahelist tulemuslikumat koordineerimist inimõiguste küsimustes teiste asjaomaste peadirektoraatide, sealhulgas kaubanduse peadirektoraadi ning rände ja siseasjade peadirektoraadiga, samuti asjaomaste ELi asutustega, nagu Frontex ja Euroopa Liidu Varjupaigaamet; väljendab heameelt selle üle, et suurenenud on ELi delegatsioonide, Euroopa välisteenistuse peakorter ja rahvusvahelise partnerluse peadirektoraadi töö koordineerimine kiireloomuliste inimõiguste kaitsjate juhtumite puhul;
95. kutsub kõiki kolmandates riikides olevaid ELi delegatsioone üles suurendama oma toetust inimõiguste kaitsjatele kooskõlas selle valdkonna ELi direktiividega ning külastama demokraatliku opositsiooni liikmeid, aktiviste ja nendes riikides vangistatud kodanikuühiskonna liikmeid, jälgima nende olukorda, osalema kohtuprotsessidel ja töstatama nende juhtumeid ELi inimõigustealastes dialoogides asjaomaste riikidega;
96. rõhutab ELi avaliku ja kultuuridiplomaatia ning rahvusvaheliste kultuurisuhete olulist rolli inimõiguste edendamisel ning nõuab, et Euroopa välisteenistuse strateegilise kommunikatsiooni ja tulevikusuundade analüüsi üksus suurendaks oma jõupingutusi selles valdkonnas, milleks ta peaks tuginema asjakohastele vahenditele; rõhutab vajadust anda kolmandates riikides täies ulatuses teada ELi rahastatavatest või toetatavatest inimõiguste programmidest; peab äärmiselt oluliseks, et ELi delegatsioonides ja liikmesriikide diplomaatilistes esindustes rakendatakse täies mahus ELi inimõigustealaseid suuniseid;
97. kutsub komisjoni, Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles kasutama tõelist Euroopa tiimi lähenemisviisi, kus kohtumiste, külastuste või muude ametlike ja mitteametlike ürituste puhul kaasatakse korrapäraselt ja sisuliselt Euroopa Parlament, kooskõlas Euroopa Parlamendi rolliga ELi ainsa otse valitud organina, kes esindab ELi kodanikke;

o
o o

98. teeb presidendile ülesandeks edastada käesolev resolutsioon nõukogule, komisjonile, komisjoni asepresidendile ning liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrgele esindajale, Euroopa Liidu inimõiguste eriesindajale, liikmesriikide valitsustele ja parlamentidele, ÜRO Julgeolekunõukogule, ÜRO peasekretärile, ÜRO Peaassamblee 77. istungjärgu eesistujale, ÜRO Inimõiguste Nõukogu presidendile, ÜRO inimõiguste ülemvolinikule ja Euroopa Liidu delegatsioonide juhtidele.

SELETUSKIRI

Igal aastal võtab Euroopa Parlament vastu kolm aastaaruannet ELi välis-, julgeoleku- ja kaitsepoliitika ning inimõiguste poliitika kohta.

Kolm aruannet on järgmised:

- ühist välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitlev 2023. aasta aruanne (põhineb ühise välis- ja julgeolekupoliitika aruandel, mille liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esitab Euroopa Parlamendile) – väliskomisjoni pädevus;
- inimõigusi ja demokraatias maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitlev 2023. aasta aruanne (põhineb ELi aastaaruandel inimõiguste ja demokraatia kohta maailmas 2022. aastal) – inimõiguste allkomisjoni pädevus, ning
- ühist välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitlev 2023. aasta aruanne (mis põhineb ühise välis- ja julgeolekupoliitika aruandel, mille liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja esitab Euroopa Parlamendile) – julgeoleku ja kaitse allkomisjoni pädevus.

Nende aruannetega jälgitakse ja hinnatakse ühise välis- ja julgeolekupoliitika, sealhulgas ELi inimõiguste poliitika ning ühise julgeoleku- ja kaitsepoliitika rakendamist. Need on oluline osa Euroopa Parlamendi panusest ELi välispoliitika kujundamisse, eelkõige seoses Lissaboni lepinguga Euroopa Parlamendile antud tugevdatud kontrolliõigusega. On oluline, et Euroopa Parlament vastaks teiste institutsioonide aastaaruannetele kohe pärast nende avaldamist.

**I LISA:
EUROOPA PARLAMENDI TÕSTATATUD ÜKSIKJUHTUMID ALATES
2022. AASTA DETSEMBRIST**

RIIK	TAUST	PARLAMENDI TEGEVUS
Isik		
AFGANISTAN Matiullah Wesa	<p>Matiullah Wesa on olnud silmapaistev inimõiguste kaitsja, toetades tütarlaste haridusõigusi rohkem kui 14 aastat enne Talibani ülevõtmist 2021. aasta augustis. Matiullah Wesa on kohaliku valitsusvälise organisatsiooni PenPath juht, kes võitleb haridusõiguste, eriti tüdrukute hariduse eest. Inimõiguste kaitsja töötab selle nimel, et jõuda Afganistani kaugeimate piirkondadeni, kus ta kaasab kogukonnajuhte ja teeb nendega koostööd koolide ja raamatukogude avamiseks ning viib oma mobiilse kooli ja raamatukogu äärealadele. Pärast seda, kui Taliban võttis 2021. aasta augustis Afganistani kontrolli alla, on Matiullah Wesa olnud häälekalt tütarlaste hariduse keeldude vastu ja käivitanud uksest ukseni kampaania. Samuti toetab ta neid õigusi aktiivselt sotsiaalmeedias.</p>	<p>Oma 20. aprilli 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kutsub Afganistani de facto ametivõime üles viivitamata ja tingimusteta vabastama Matiullah Wesa ja kõik isikud, kes on vangistatud oma põhiõiguste kasutamise eest; nõuab, et austataks nende õigusi, sealhulgas nende õigust kohtuda pereliikmetega ja õigust seaduslikule esindamisele; – kutsub Euroopa välisteenistust ja liikmesriike üles avaldama otseselt või kaudselt diplomaatiliselt survet Afganistani de facto ametivõimudele, et tagada Matiullah Wesa ja teiste meelevaldselt kinni peetud aktivistide, sealhulgas Rasul Abdi Parsi, Noorayel Kaliwali ja Mortaza Behboudi vabastamine;

<p>ALŽEERIA</p> <p>Ihsane El-Kadi</p>	<p>Ihsane El-Kadi, tuntud Alžeeria ajakirjanik ja ettevõtte Interface Médias – mis on üks Alžeeria viimaseid sõltumatuid meediaettevõtteid veebikanalitega Radio M ja Maghreb Emergent – juht Ihsane El-Kadi vahistati ilma vahistamismääruseta 2022. aasta 23.-24. detsembri öösel.</p> <p>2. aprillil 2023 määras Alžeeria kohus Ihsane El-Kadile pärast seda, kui ta oli põhjendamatu süüdistuse alusel Alžeeria karistusseadustiku artiklite 95 ja 95a kohaselt süüdi mõistetud rahaliste vahendite vastuvõtmises poliitilise propaganda eest ja riigi julgeoleku kahjustamises, viieaastase vanglakaristuse, millest kaks aastat mõisteti tingimisi, 700 miljoni Alžeeria dinaari suuruse trahvi ning tema meediaettevõtte laialisaatmise ja selle varade konfiskeerimise; arvestades, et tema apellatsioonkaebuse arutamine toimub 2023. aasta mai teises pooles.</p>	<p>Oma 11. mai 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kutsub Alžeeria ametivõime üles vabastama viivitamata ja tingimusteta Ihsane El-Kadi ja kõik need, kes on väljendusvabaduse õiguse kasutamise eest meelevaldselt kinni peetud ja süüdistuse saanud; – kutsub Alžeeria ametivõime üles austama ja järgima põhivabadusi, eelkõige meediavabadust, nagu on sätestatud Alžeeria põhiseaduse artiklis 54, avama uuesti suletud meediakanalid ning peatama poliitiliste aktivistide, ajakirjanike, inimõiguste kaitsjate ja ametiühingutegelaste vahistamise ja kinnipidamise; väljendab solidaarsust Alžeeria kodanikega, kes protestivad rahumeelselt alates 2019. aastast; – nõuab tungivalt, et Alžeeria ametivõimud muudaksid karistusseadustiku julgeolekuga seotud klausleid, mida kasutatakse väljendusvabaduse kriminaliseerimiseks, sealhulgas artikleid 95a ja 196a, ning viiksid väljendusvabadust piiravad seadused kooskõlla rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise paktiga, mille Alžeeria on ratifitseerinud.
---	--	--

<p>ASERBAIDŽAAN</p> <p>Gubad Ibadoghlu</p>	<p>Dr Gubad Ibadoghlu on tuntud poliitökonomit ja silmapaistev opositsioonitegelane. Ta on tuntud selle poolest, et ta on Aserbaidžaaani valitsust eelkõige korruptsiooni, riigi rahanduse ebatõhusa juhtimise ja eelarve läbipaistmatuse pärast kritiseerinud; arvestades, et ta on Aserbaidžaaani demokraatia- ja heaoluliikumise – mille registreerimisest on järjepidevalt keeldutud – esimees.</p> <p>23. juulil 2023 rünnati teda jõhkralt ja peeti meelevaldselt kinni ning ta on endiselt kahtlaste süüdistuste alusel vanglas, kus tal on piiratud kontakt oma perekonna ja advokaadiga ning teda koheldakse väidetavalt ebainimlikult ja ta kannatab tõsiste tervisehäirete all, mis nõuavad arstiabi; teda ähvardab kuni 12-aastane vanglakaristus väljamõeldud süüdistuste eest.</p> <p>Euroopa Inimõiguste Kohus võttis vastu ajutised meetmed, millega anti Aserbaidžaaani valitsusele korraldus võtta tema tervise kaitsmiseks kiiresti midagi ette.</p> <p>Usaldusväärsete sõltumatute organisatsioonide andmetel on Aserbaidžaaanis praegu üle 200 poliitvangi, sealhulgas ajakirjanikud, kodanikuõiguste aktivistid ja opositsioonipoliitikud, samas ähvardatakse teisi Aserbaidžaaani inimõiguste aktiviste, nagu Mahammad Mirzalit, ka väljaspool riigipiire.</p>	<p>Oma 14. septembri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõuab, et Qubad İbadoghlu viivitamata tingimusteta vabastataks; nõuab, et talle antaks kohe võimalus vajalikku arstiabi ja ravimeid saada; rõhutab, et tema vastu esitatud süüdistused on väljamõeldud, need on esitatud tema kodanikuaktiivsuse tõttu ja on poliitiliselt motiveeritud; – nõuab tungivalt, et Aserbaidžaaani ametivõimud vabastaksid kõik poliitvangid, sõltumatud ajakirjanikud ja inimõiguste kaitsjad, loobuksid kõigist nende vastu esitatud poliitiliselt motiveeritud süüdistustest ja lõpetaksid välismaal toime pandavad repressioonid; – nõuab, et Qubad İbadoghlu väidetava väärkohtlemise ja tema nõuetekohase menetluse õiguse rikkumise kohta korraldataks sõltumatu uurimine; kutsub Aserbaidžaaani ametivõime ühtlasi üles tema sugulastele seatud riigist lahkumise keeldu tühistama; – kutsub Aserbaidžaaani üles oma kodanike inimõigusi kaitsma ning tagama väljendus-, kogunemis- ja ühinemisvabaduse õiguse rahumeelseks kasutamiseks vaba ja turvalise keskkonna.
--	---	--

<p>BAHREIN</p> <p>Abdulhadi Al-Khawaja, Dr Abduljalil Al-Singace, Naji Fateel, Abdulwahab Hussain, Ali Hajee, Sheikh Ali Salman and Hassan Mshaima, Mohamed Ramadan, Husain Ali Moosa, Maher Abbas al-Khabbaz, Salman Isa Ali Salman, Hussein Abdullah Khalil Ebrahim, Mohammad Radhi Abdulla Hassan, Sayed Ahmed Fuad Abbas Isa Ahmed Al-Abar, Hussein Ali Mahdi Jasim Mohamed, Hussein Ebrahim Ali Hussein Marzooq, Moosa Abdallah Moosa Jafaar, Hussain Abdullah Marhoon Rashid ja Zuhair Ebrahim Jasim Abdullah</p>	<p>Abdulhadi Al-Khawaja on Taani ja Bahreini kodanik, Bahreini inimõiguste keskuse ja Pärsia lahe inimõiguste keskuse kaasasutaja ning 2022. aasta Martin Ennalsi auhinna võitja, kellel on praegu täitumas üheteistkümnes aasta vangis, kus ta kannab eluaegset karistust juhtiva rolli eest demokraatlikke reforme nõudvatel meeleavaldustel 2011. aasta rahvaülestõusu ajal Bahreinis.</p> <p>Dr Abduljalil Al-Singace, Naji Fateel, Abdulwahab Hussain, Ali Hajee, Sheikh Ali Salman and Hassan Mshaima, Mohamed Ramadan, Husain Ali Moosa, Maher Abbas al-Khabbaz, Salman Isa Ali Salman, Hussein Abdullah Khalil Ebrahim, Mohammad Radhi Abdulla Hassan, Sayed Ahmed Fuad Abbas Isa Ahmed Al-Abar, Hussein Ali Mahdi Jasim Mohamed, Hussein Ebrahim Ali Hussein Marzooq, Moosa Abdallah Moosa Jafaar, Hussain Abdullah Marhoon Rashid ja Zuhair Ebrahim Jasim Abdullah on Bahreini poliitilised kinnipeetavad ja vangid.</p>	<p>Oma 15. detsembri 2022. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et Bahrein vabastaks Abdulhadi Al-Khawaja ja teised kinnipeetavad ning mõistab hukka kohtuliku ahistamise, hirmutamise, piinamise ja nõuetekohase menetluse puudumise, millega tema ja teised poliitilised kinnipeetavad ning nende perekonnad jätkuvalt silmitsi seisavad;</p> <p>– nõuab tungivalt, et kõik Bahreini külastavad ELi ametnikud ja ELi liikmesriikide esindajad külastaksid vanglaid ja kohtuksid inimõiguste kaitsjatega ning tõstataksid jätkuvalt Abdulhadi Al-Khawaja ja kõigi teiste inimõiguste kaitsjate juhtumi nii avalikult kui ka eraviisiliselt ning nõuaksid nende tingimusteta vabastamist.</p>
---	--	--

<p>BANGLADESH</p> <p>Organisatsioon</p> <p>Odhikar</p>	<p>Odhikar on juhtiv inimõiguste organisatsioon, mida on üle kümne aasta ahistatud ja kriminaliseeritud, sealhulgas on ta valitsusväliste organisatsioonide registrist kustutatud.</p> <p>Kahele Odhikari juhile, Adilur Rahman Khanile ja ASM Nasiruddin Elanile on esitatud väljamõeldud kriminaalsüüdistused, mille kohta võeti otsus vastu 14. septembril 2023; nõuetekohase menetluse järgimata jätmise selle juhtumi puhul on toonud kaasa laialdase hukkamõistu.</p>	<p>Oma 14. septembri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – väljendab sügavat muret inimõiguste olukorra halvenemise pärast Bangladeshis; – nõuab, et Bangladeshis valitsus taastaks valitsusväliste organisatsioonidele, inimõiguste kaitsjatele, aktivistidele ja usuvähemustele turvalise ja soodsa keskkonna ning täidaks riigi võetud rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige kodaniku- ja poliitiliste õiguste rahvusvahelise pakti raames; – mõistab hukka Dhaka kübertribunali 14. septembril 2023. aastal määratud vanglakaristuse Odhikari sekretärile Adilur Rahman Khanile ja ASM Nasiruddin Elanile; nõuab tungivalt, et Bangladeshis valitsus tühistaks viivitamata ja tingimusteta kõnealuse kohtuotsuse ja taastaks Odhikari registreeringu ning tagaks, et kodanikuühiskonna organisatsioonidel oleks juurdepääs heakskiidetud välistoetustele; – tuletab meelde, et Bangladeshiga jätkub tõhustatud koostöö protsess erikorra „Kõik peale relvade“ (EBA) alusel, kuna riik rikub tõsiselt rahvusvahelisi konventsioone; on mures selle pärast, et Odhikari juhtum on kahetsusväärne samm tagasi, millel on tagajärjed sellele, kas EBA soodustused jäävad Bangladeshis suhtes kehtima;
---	--	--

<p>VALGEVENE</p> <p>Ales Bialiatski, Zmitser Salavjov, Uladzimir Labkovitš, Leanid Sudalenka, Tatsiana Lasitsa, Andrzej Poczobut</p>	<p>Ales Bialiatski on silmapaistev inimõiguste kaitsja, Vjasna inimõiguste keskuse asutaja ja esimees ning Nobeli rahupreemia ja Sahharovi auhinna laureaat, kes vahistati 12. veebruaril 2022 ja teda hoiti eelvangistuses. Ta oli vangis aastatel 2011–2014 ja vahistati uuesti 2021. aastal pärast 2020. aasta presidendivalimistele järgnenud massilisi meeleavaldusi demokraatia toetuseks. Talle mõisteti poliitiliselt motiveeritud kohtuprotsessi käigus 10-aastane vangistus.</p> <p>Inimõiguste kaitsjad Zmitser Salavjov ja Uladzimir Labkovitš mõisteti 2021. aasta märtsis poliitiliselt motiveeritud kohtuprotsessides vastavalt 8 ja 7 aastaks vangi.</p> <p>Leanid Sudalenka on Vjasna Gomeli haru advokaat ja Tatsjana Lassitsa on Vjasna vabatahtlik, kes mõisteti novembris sama aasta lõpus vastavalt kolmeks aastaks ning kaheks ja pooleks aastaks vangi;</p> <p>Andrzej Poczobut on ajakirjanik ja Valgevene Poolakate Liidu liige, kes vahistati 18. märtsil 2021 ning hiljem mõisteti ta Valgevene presidendi avaliku solvamise ja etnilise vihkamise õhutamise süüdistuse eest kolmeks aastaks vangi; talle mõisteti kaheksa-aastane vanglakaristus.</p>	<p>Oma 15. märtsi 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – tuletab Valgevene ametivõimudele meelde, et nende kohus on austada kõigi Valgevene kodanike inimõigusi, sealhulgas nende õigust väljendusvabadusele, rahumeelse kogunemise vabadusele ja ühinemisvabadusele; – rõhutab, et Valgevenes tuleb tagada põhiõigused, inimõigused, õigusriik ja toimiv sõltumatu kohtusüsteem; – kordab oma üleskutset Valgevene ametivõimudele muuta viivitamata ära kõik surmaotsused ja kehtestada otsekohe moratorium surmanuhtluse kasutamisele, mis on esimene samm surmanuhtluse täieliku ja püsiva kaotamise suunas; – nõuab, et lõpetataks naiste ja vähekaitstud rühmade, sealhulgas vähemuste hulka kuuluvate isikute, puuetega inimeste ja LGBTQI kogukonna liikmete diskrimineerimine.
--	--	--

<p>VALGEVENE</p> <p>Viktar Babarõka Marõja Kalesnikava, Maksim Znak, Sjargei Tsihhanovski, Pavel Sevjarõnets, Mikalai Statkevitš, Andrzej Poczobut, Aljaksandr Vihhor, Dzjaniss Kuznjatsov, Vitold Ašurak, Mikalai Klimovitš</p>	<p>Endisele presidendikandidaadile Viktar Babarõkale mõisteti poliitiliselt motiveeritud süüdistuste alusel 14-aastane vanglakaristus; sattus samuti ta peksmise jälgedega haiglasse ja vajas operatsiooni; arvestades, et tema advokaate ja perekonda hoitakse teadmatuses ning neil ei lubata temaga ühendust võtta.</p> <p>Opositsiooniliidrid Marõja Kalesnikava, Maksim Znak, Sjargei Tsihhanovski, Pavel Sevjarõnets ja Mikalai Statkevitš on täielikult isoleeritud ja nende kohta puudub igasugune teave.</p> <p>Poola vähemuse liidri Andrzej Poczobuti vangistamine Valgevenes on näide rahvusvähemuste tagakiusamisest Valgevenes.</p> <p>Vangid ei saa õigeaegset arsti- ega õigusabi; arvestades, et Valgevenes on 1 500 poliitvangi ning et Aljaksandr Vihhor, Dzjaniss Kuznjatsov, Vitold Ašurak ja Mikalai Klimovitš surid vangistuses.</p>	<p>Oma 11. mai 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et Valgevene võimud lõpetaksid viivitamata Viktar Babarõka ja teiste poliitvangide väärkohtlemise ning tagaksid neile nõuetekohase arstiabi ning juurdepääsu advokaatidele, perekondadele, diplomaatidele ja rahvusvahelistele organisatsioonidele, et oleks võimalik hinnata nende seisundit ja osutada abi;</p> <p>– nõuab Viktar Babarõka ja tema poja Eduardi viivitamatut ja tingimusteta vabastamist koos Marõja Kalesnikava, Maksim Znaki, Sjargei Tsihhanovski, Pavel Sevjarõnetsi, Mikalai Statkevitši, Raman Pratassevitši, Andrzej Poczobuti, Aless Bjaljatski ja kõigi teiste Valgevene poliitvangidega;</p> <p>– nõuab, et EL ja liikmesriigid töötaksid välja sihtotstarbelise ELi abiprogrammi, et aidata poliitiliste repressioonide ohvreid, sealhulgas parandades varjupaigamenetlusi ja pakkudes ELis ajutist peavarju neile, kes otsivad poliitilist varjupaika.</p>
--	---	---

<p>KAMBODŽA</p> <p>Kem Sokha</p>	<p>Kem Sokha on Kambodža Rahvusliku Päästepartei (CNRP) endine esimees, kes vahistati 2017. aastal seoses süüdistustega vandenõus peaminister Hun Seni kukutamiseks ning teda hoiti meelevaldselt eelvangistuses kuni tema tingimisi vabastamiseni ja koduaresti määramiseni 10. septembril 2018. Phnom Penhi linnakohus mõistis Kem Sokhale 27-aastase vangistuse, mida ta võib ajutiselt kanda koduarestis, ning peatas määramata ajaks tema poliitilise õiguse hääletada ja kandideerida valimistel.</p>	<p>Oma 16. märtsi 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõuab Kem Sokha ning kõigi poliitiliselt motiveeritud süüdistuste alusel süüdi mõistetud või kinni peetud opositsiooniametnike ja aktivistide viivitamatut ja tingimusteta vabastamist; – nõuab tungivalt, et Kambodža ametivõimud tagaksid vabade ja õiglaste valimiste toimumise 2023. aasta juulis, mis võimaldaksid kõigil erakondadel korraldada võrdseid, vabasid ja läbipaistvaid valimiskampaaniaid kaasavama ja läbipaistvama riikliku valimiskomisjoni kaasabil; – nõuab CNRP õiguste viivitamatut ennistamist, et partei saaks osaleda 2023. aasta valimistel; <p>nõuab tungivalt, et ametivõimud lõpetaksid opositsiooniliikmete, ametiühingute tegelaste, inimõiguste kaitsjate, kodanikuühiskonna ja meedia esindajate igasuguse ahistamise, hirmutamise ja neile poliitiliselt motiveeritud kriminaalsüüdistuste esitamise ning ennistama viivitamata meediakanali VOD õigused.</p>
--	--	--

<p>TŠETŠEENIA</p> <p>Zarema Mussajeva</p>	<p>Zarema Mussajeva on Tšetšeenia ülemkohtu endise kohtuniku Saidi Jangulbajevi abikaasa ning inimõiguste kaitsja Abubakar Jangulbajevi ja opositsiooniblogijate Ibrahim ja Baisangur Jangulbajevi ema.</p> <p>Zarema Mussajeva kolm poega on Tšetšeenia riigipea Ramzan Kadõrovi ja tema autokraatliku valitsusviisi häälekad kriitikud; Kadõrov on avalikult ähvardanud Jangulbajevi perekonna liikmed „kõrvaldada“.</p>	<p>Oma 5. oktoobri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka Zarema Mussajeva röövimise ja poliitiliselt motiveeritud kinnipidamise ning peab seda kättemaksuks tema poegade seadusliku inimõigustetöö ja poliitiliste vaadete eest; – nõuab tungivalt, et Tšetšeenia ametivõimud Zarema Mussajeva kohe ja tingimusteta vabastaksid, osutaksid talle nõuetekohast arstiabi ning lõpetaksid viivitamata kodanikuühiskonna ja opositsiooni tagakiusamise; – väljendab muret selle pärast, et kogu Mussajeva kohtueelse ja kohtumenetluse kestel jälgiti juhtumiga tegelevaid inimõiguste juriste Aleksandr Nemovi, Aleksandr Savinit, Natalja Dobronravovat ja Aleksandr Karavajevit, kasutades jälgimist hirmutamise vormina; – mõistab teravalt hukka 4. juulil 2023 toimunud jõhkra kallaletungi jurist Aleksandr Nemovile ja ajakirjanik Jelena Milašinale ning inimõiguste kaitsjate ja sõltumatu meedia ranga represseerimise, kaasa arvatud juristide Natalja Dobronravova, Sergei Babinetsi ja Oleg Habibrahmanovi juhtumid; – nõuab tungivalt, et pädevad asutused neid rünnakuid läbipaistvalt ja põhjalikult uuriks ning süüdlased vastutusele võtaksid.
---	--	---

<p>EGIPTUS</p> <p>Hisham Kassem</p>	<p>Hisham Kassem on Egiptuse silmapaistev liberaal, kirjastaja ning meediavabaduse ja õigusriigi põhimõtte eestkõneleja.</p> <p>Enne 2024. aasta presidendivalimisi oli tal keskne roll liberaalsete opositsioonierakondade ja -poliitikute vaba koalitsiooni loomisel, mis kritiseerib valitsuse majanduslikku ja poliitilist tegevust.</p> <p>Kassem peeti kinni laimusüüdistuste alusel, kuna ta oli internetis kritiseerinud endist ministrit Abu Eitat ning keeldus maksmast 150 eurot kautsjoni. 2023. aasta augustis vahistati ta samalaadsete süüdistuste alusel ja mõisteti 16. septembril 2023 kuueks kuuks vangi ning Kairo majandusrikkumiste kohus määras talle trahvi; ta esitas apellatsioonkaebuse ja kohus lükkas kohtuistungi edasi 7. oktoobrile 2023.</p> <p>Hisham Kassemi õigus kaitsesele ei olnud piisavalt tagatud, advokaatidel ei võimaldatud enne kohtumenetlust tema toimikuga tutvuda ja ametivõimud keeldusid tema õigusest avalikule ärakuulamisele ning takistasid meedia ja diplomaatiliste esindajate osalemist.</p>	<p>Oma 5. oktoobri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – kutsub Egiptuse ametivõime üles Hisham Kassemi viivitamata ja tingimusteta vabastama ning loobuma kõigist tema vastu esitatud poliitiliselt motiveeritud süüdistustest; – rõhutab, kui tähtis on korraldada usaldusväärsed, vabad ja õiglasel valimised; nõuab tungivalt, et ametivõimud lõpetaksid rahumeelsete opositsionitegelaste, näiteks presidendikandidaadi ja endise parlamendiliikme Ahmed El Tantawy tagakiusamise; väljendab sügavat muret Egiptuse valimisprotsessi piirangute pärast; tuletab meelde, et laimu käsitlevaid seadusi ei tohi kasutada poliitiliste oponentide vangistamiseks; – nõuab tungivalt, et ametivõimud järgiksid õigusriigi põhimõtet, väljendus-, ajakirjandus-, meedia- ja ühinemisvabadust ning kohtusüsteemi sõltumatust, lõpetaksid opositsiooni vaigistamise meelevaldsete kinnipidamiste, digitaalse jälgimise, sunniviisiliste kadumiste ja piinamise teel, vabastaksid viivitamata ja tingimusteta kümned tuhanded vangid, kes on meelevaldselt kinni peetud oma arvamuse rahumeelse väljendamise eest, sealhulgas auhinnavõitja Alaa Abdel Fattah ja 20 ajakirjanikku, ning tühistaksid veebitsensuuri sõltumatu meedia vastu; väljendab heameelt, et on vabastatud mõned ebaõiglaselt kinni peetud poliitvangid, näiteks Patrick Zaki.
---	--	---

<p>EKVATORIAAL-GUINEA</p> <p>Julio Obama Mefuman, Feliciano Efa Mangue, Martín Obiang Ondo Mbasogo, Bienvenido Ndong Ono</p>	<p>Julio Obama Mefuman oli Hispaania ja Ekvatoriaal-Guinea kodanik, kes oli opositsiooniliikumise Movimiento para la Liberacion de Guinea Ecuatorial Tercera Republic (MLGE3R) liige. Ta rööviti Lõuna-Sudaanis 2019. aasta lõpus ja lennutati Teodoro Obiangi presidendilennukiga Ekvatoriaal-Guineasse. Obama Mefumanile keelduti konsulaarabi andmisest, ta mõisteti ilma õiglase kohtumõistmise tagatiseta kohtu alla ja mõisteti 2020. aasta märtsis Ekvatoriaal-Guineas 60 aastaks vangi, süüdistatuna terrorismis ja osalemises väidetavas riigipöördekatsetes president Obiangi vastu 2017. aastal. Ta suri 15. jaanuaril 2023 Mongomos.</p> <p>Julio Obama Mefuman ja Feliciano Efa Mangue on kaks Hispaania ja Ekvatoriaal-Guinea kodanikku ning Martín Obiang Ondo Mbasogo ja Bienvenido Ndong Ono on kaks Ekvatoriaal-Guinea kodanikku, kes olid samuti sama opositsioonirühma liikmed ning rööviti ja vangistati koos Julio Obama Mefumaniga.</p>	<p>Oma 16. veebruari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka Hispaania kodaniku Obama Mefumani surma vahi all ja pidas Ekvatoriaal-Guinea diktatuurirežiimi selle eest vastutavaks; – nõuab, et Mefumani surnukeha saadetakse tagasi kodumaale ja kolm ülejäänud MLGE3Ri liiget vabastatakse; – mõistab teravalt hukka inimõiguste kaitsjate vastased barbaarsed repressioonid ja demokraatliku tegutsemisruumi puudumise poliitiliste oponentide ja valitsuse kriitikute jaoks; – kutsub Ekvatoriaal-Guinea ametivõime üles kiiremas korras järgima rahvusvahelist inimõigustealast õigust ja tagama, et kõik kinnipeetavad oleks kaitstud piinamise ja väärkohtlemise eest, neid hoitaks inimlikes tingimustes, neile oleks tagatud õiglased kohtumenetlused ning neil oleks juurdepääs oma perekondadele ja advokaatidele.
--	---	---

<p>SVAASIMAA</p> <p>Thulani Maseko, Mthandeni Dube, Mduduzi Bacede Mabuza</p>	<p>21. jaanuaril 2023, vaid mõni tund pärast seda, kui kuningas Mswati III ähvardas Eswatini demokraatiameelse liikumise liikmeid, tapeti oma kodus väljapaistev inimõiguste ja ametiühingute jurist ning Eswatini demokraatiameelse organisatsiooni – eri sidusrühmade foorumi – esimees Thulani Maseko, keda tunnustati tema jõupingutuste eest demokraatia, õigusriigi, hea valitsemistava ja inimõiguste edendamisel;</p> <p>Mthandeni Dube ja Mduduzi Bacede Mabuza on Eswatini parlamendi liikmed, kes on viibinud vanglas alates 2021. aasta juulist.</p>	<p>Oma 16. veebruari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab hukka Thulani Maseko tapmise; – mõistab hukka laialt levinud inimõiguste rikkumised Eswatinis ja nõuab kõigi poliitvangide viivitamatut vabastamist ning inimõiguste kaitsjate, ametiühingute gelaste, demokraatiameelsete aktivistide ja poliitikute vastu suunatud ahistamise, vägivalda ja surve avaldamise kohest lõpetamist; – nõuab tungivalt, et Eswatini ametivõimud austaksid, edendaksid ja kaitseksid inimõigusi, sealhulgas väljendus-, ühinemis- ja rahumeelse kogunemise vabadust.
<p>GRUUSIA</p> <p>Mihheil Saakašvili</p>	<p>Mihheil Saakašvili on Gruusia endine president, kes oli Ukraina riikliku reforminõukogu juht. Ta peeti kinni 2021. aasta oktoobris, kui ta pöördus kaheksa-aastase paguluse järel Gruusiasse tagasi. Gruusia ametivõimud on teda sellest ajast saadik poliitilistel põhjustel vangistanud ning tema tervis on kogu vangistuse jooksul väga tõsiselt halvenenud.</p>	<p>Oma 15. veebruari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõudis, et Euroopa Ülemkogu ja Euroopa Komisjon tegutseksid aktiivsemalt selle nimel, et endine president Mihheil Saakašvili vabastataks ning talle võimaldataks nõuetekohane ravi välismaal; – palus veel kord, et Gruusia ametivõimud vabastaksid endise presidendi Mihheil Saakašvili ja võimaldaksid talle humanitaarkaalu tustel ning poliitilise polariseerumise vähendamise eesmärgil juurdepääsu nõuetekohasele ravile välismaal; rõhutas, et Mihheil Saakašvili juhtum rõhutab veelgi kohtusüsteemi tõelise reformi tähtsust;

<p>GRUUSIA</p> <p>Tamaz Ginturi</p>	<p>Tamaz Ginturi on Gruusia kodanik, kelle Venemaa okupatsioonijõud tapsid halduspiiri lähedal Kirbali külas.</p> <p>Lisaks röövisid Venemaa okupatsioonivõimud ka Levan Dotiašvili ja vabastasid ta pärast rahvusvahelist survet.</p> <p>Vene okupandid on jõhkralt ja karistamatult mõrvanud sisepõgenikest Gruusia kodanikke, sealhulgas Artšil Tatunašvili, Giga Othozoria ja Davit Bašaruli, ning põhjustanud Irakli Kvaratšelia surma; teisi, näiteks Irakli Beubat, hoitakse endiselt vangis.</p> <p>2018. aastal võttis Gruusia valitsus vastu nn Othozoria-Tatunašvili nimekirja isikutest, keda süüdistatakse ja kes on süüdi mõistetud okupeeritud piirkondades inimõiguste rikkumises.</p>	<p>Oma 23. novembri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka Tamaz Ginturi mõrva ja Levan Dotiašvili ebaseadusliku röövimise; nõuab selle ja muude mõrvade põhjalikku uurimist; nõuab süüdlaste vastutusele võtmist ja kohtu alla andmist; – kordab, et toetab vankumatult Gruusia suveräänsust ja territoriaalset terviklikkust tema rahvusvaheliselt tunnustatud piirides; mõistab teravalt hukka Abhaasia ja Tshinvali piirkonna / Lõuna-Osseetia ebaseadusliku okupeerimise Venemaa poolt ning nendes piirkondades jätkuva ebaseadusliku piiride tõmbamise ja passide väljaandmise; nõuab tungivalt, et Venemaa rakendaks täielikult ELi vahendatud 12. augusti 2008. aasta relvarahukokkulepet ja viiks tingimusteta välja kõik okupatsiooniväed.
<p>HONKKONG</p> <p>Jimmy Lai, Albert Ho, Benny Tai, Chow Hang-Tung, Lee Cheuk-yan, Joshua Wong, Cyd Ho</p>	<p>Jimmy Laid, keda peetakse alates 2021. aasta veebruarist valesüüdistuste alusel vangistuses, süüdistatakse riikliku julgeoleku seaduse alusel kokkumängus välisjõududega ja pettuses. Tema kohtuprotsess algas 2023. aasta septembris ja talle võidakse määrata eluaegne vanglakaristus. Tema Briti advokaadile keelduti andmast luba teda kohtumenetluses esindada; mitu sõltumatut meediakanalit, nagu Apple Daily ja Stand News, on olnud sunnitud oma tegevuse lõpetama.</p> <p>Jimmy Lai, Albert Ho, Benny Tai, Chow Hang-Tung, Lee Cheuk-yan, Joshua Wong ja Cyd Ho on kõik poliitvangid, kes jäävad pika eelvangistusaja jooksul väga rasketes tingimustes vangi, samas on paljudel neist rasked terviseprobleemid.</p>	<p>Oma 15. juuni 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõuab tungivalt, et Hongkongi valitsus vabastaks viivitamata ja tingimusteta Jimmy Lai ja kõik teised demokraatia pooldajate esindajad ja aktivistid, kes on kasutanud oma väljendusvabadust ning põhi- ja inimõigusi, ning loobuks kõigist nende vastu esitatud süüdistustest; – kutsub Euroopa välisteenistust üles toetama piisavalt ELi Hongkongi bürood kohtumenetluste jälgimise intensiivistamisel, koordineerides oma tegevust ELi liikmesriikide ja sarnaselt meelestatud riikide esindustega, jälgides inimõigusi,

		<p>avaldades selle kohta avalikke avaldusi, ning luues inimõiguste kaitsjatele inimõiguste kontaktpunkti ja tõstatades nende juhtumeid kõigi tasandite ametivõimudega suhtlemisel; kutsub ELi bürood üles vanglakülastust taotlema;</p> <p>– mõistab hukka Hiina ametivõimude katsed võtta sihikule Hongkongi diasporaa kogukonnad ELis; kordab oma üleskutset kõigile ELi liikmesriikidele peatada Hiina Rahvavabariigi ja Hongkongiga sõlmitud väljaandmislepingud.</p>
<p>IRAAN</p> <p>Jina Mahsa Amini, Rahumeelsed meeleavaldajad Alireza Akbari, Ahmadreza Djalali, Fariba Adelkhah, Oliver Candecastele, Cécile Kohler, Benjamin Brière, Mohammad Ghobadlou</p>	<p>Jina Mahsa Amini oli 22-aastane kurdi-iraani naine, kelle Iraani nn moraalipolitsei Teheranis vahistas, kuna ta väidetavalt ei järginud džihaabi kohustusliku kandmise seadust. Teda piinati jõhkralt ja ta suri 16. septembril 2022 politsei vahi all olles; arvestades, et nõuetekohast uurimist ei ole lõpule viidud.</p> <p>Alireza Akbari, Iraani endine kaitseministri asetäitja, kellel oli Ühendkuningriigi ja Iraani topeltkodakondsus, mõisteti Iraanis süüdi Ühendkuningriigi heaks spioneerimises, mida ta eitas, mõisteti surma ja hukati.</p> <p>24. aprillil 2016 vahistasid Iraani julgeolekujõud Rootsi ja Iraani kodaniku dr Ahmadreza Djalali, kes on erakorralise meditsiini spetsialist ning Belgia ülikooli Vrije Universiteit Brussel ja Itaalia ülikooli Università del Piemonte Orientale teadlane; Pärast äärmiselt ebaõiglast kohtuprotsessi, mille aluseks oli meelevaldne spionaažisüüdistus ja piinamisega välja pressitud ülestunnistus, mõisteti ta 2017. aasta oktoobris surma. Iraani ülemkohus jättis 17. juunil 2018 kohtuotsuse jõusse.</p> <p>2019. aasta juunis vahistati Prantsuse-Iraani</p>	<p>Oma 19. jaanuari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et islamivabariigi ametivõimud tagaksid kõigi surma mõistetud meeleavaldajate, sealhulgas Mohammed Boroughani, Mohammad Ghobadlou, Hamid Ghare Hassanlou, Mahan Sadrat Marani, Hossein Mohammadi, Manouchehr Mehman Navazi, Sahand Nourmohammad-Zadehi, Saman Seydi, Reza Arya, Saleh Mirhashemi Baltaghi, Saeed Yaqoubi Kordafli, Javad Rouhi, Arshia Takdastani ja Mehdi Mohammadifardi viivitamatu ja tingimusteta vabastamise; mõistab teravalt hukka asjaolu, et Iraani režiim on kasutanud kriminaalmenetlusi ja surmanuhtlust relvana, et tõrjuda teisitimõtlejaid ja karistada inimesi oma põhiõiguste kasutamise eest; kutsub islamivabariiki üles vaatama läbi oma õigusaktid ning kõrvaldama karistatavate kuritegude hulgast moharebehi (jumalavaenulikkus) ja mofsed-e-filarzi (korruptsiooni</p>

	<p>teadlane Fariba Adelkhah ja mõisteti „riigi julgeoleku õõnestamise eest“ viieks aastaks vangi;</p> <p>Belgia kodanikule Olivier Vandecasteelele mõisteti mitme võltsitud süüdistuse alusel kokku 40-aastane vanglakaristus ja kümned piitsahoobid. Karistus määrati pärast seda, kui Belgia kõrgeim kohus peatas vastuolulise kahepoolse vangide vahetust käsitleva lepingu, mis oleks võimaldanud saata Belgias terrorismikatses süüdi mõistetud Iraani diplomaadi Assadollah Assadi tagasi Iraani Islamivabariiki vastutasuks Olivier Vandecasteele vabaduse eest.</p> <p>Õpetaja ja ametiühingutöötaja Cécile Kohler ning tema partner Jacques Paris, samuti Benjamin Brière vahistati 2020. aasta mais ning mõisteti kaheksaks aastaks ja kaheksaks kuuks vangi spionaazi eest.</p>	<p>levitamine maailmas);</p> <ul style="list-style-type: none"> – palub Iraani režiimil võimaldada sõltumatul pädeval asutusel koostöös rahvusvaheliste organisatsioonidega läbi viia rahvusvaheline, erapooletu ja tulemuslik uurimine seoses režiimi toime pandud inimõiguste rikkumistega, sealhulgas Jina Mahsa Amini tapmine, sadade meelevaldajate tapmine ning meelevaldselt kinni peetavate isikute piinamine ja väärkohtlemine; – nõuab tungivalt kõigi rahumeelsetel meelevaldustel osalemise eest kinni peetud isikute ja kõigi poliitvangide viivitamatut vabastamist; nõuab, et määruse (EL) nr 359/2011 alusel kehtestataks sihipärased piiravad meetmed kõigile kohtunikele, kes meelevaldajaid süüdi mõistavad; – nõuab, et Iraani režiim vabastaks kõik inimõiguste kaitsjad; palub Iraani režiimil lõpetada kõigi inimõiguste kaitsjate sihikule võtmine Iraanis ning tagada neile igas olukorras võimalus viia ellu õiguspärast inimõigustealast tegevust igasuguste piiranguteta, sealhulgas kohtuliku ahistamiseta, ja repressioone kartmata; – nõuab tungivalt, et Iraani ametivõimud vabastaksid viivitamata kõik vahistatud ELi kodanikud ja loobuksid kõigist nende vastu esitatud süüdistustest; mõistab teravalt hukka tõsiasja, et Belgia kodanikule ja vabaühenduse töötajale Olivier Vandecasteelele määrati väljamõeldud
--	---	---

		<p>spionaažisüüdistuste alusel 40-aastane vangistus koos 74 piitsahoobi ja ühe miljoni euro suuruse trahviga ning et Rootsi kodanikku Ahmadreza Djalali hoitakse jätkuvalt vangis ja talle määrati surmanuhtlus, mõistab samuti hukka islamivabariigi küünilise pantvangidiplomaatia, et sundida vabastama süüdi mõistetud terroristi Asadollah Asadi; nõuab Ahmadreza Djalali ja Olivier Vandecasteele ning seitsme Iraanis jätkuvalt kinnipeetud Prantsusmaa kodaniku, sealhulgas Cécile Kohleri viivitamatut ja tingimusteta vabastamist ja turvalist repatrieerimist; mõistab kõige karmimalt hukka Iraani ja Ühendkuningriigi kodaniku Alireza Akbari hukkamise Iraanis.</p>
<p>MAROKO</p> <p>Omar Radi, Taoufik Bouachrine, Soulaimane Raissouni, Ignacio Cembrero, Maati Monjib, Nasser Zefzafi</p>	<p>Omar Radi on sõltumatu uuriv ajakirjanik, kes kajastas Hiraki meeleavaldusi ja ametiisikute korrupsiooniskandaale ning keda on alates 2020. aasta juulist kinni peetud ja kellele on 2021. aasta juulis mõistetud spionaažis esitatud valesüüdistuste alusel ja vägistamissüüdistuste alusel kuus aastat vangistust.</p> <p>Taoufik Bouachrine ja Soulaimane Raissouni on ajakirjanikud, kes on seksuaalkuritegude eest kinni peetud ja vangi mõistetud.</p> <p>Ignacio Cembrero ja Maati Monjib kuuluvad ka ajakirjanike hulka, kes on olnud digitaalse järelevalve all, keda on hirmutatud ja kohtulikult ahistatud ja/või kellele on mõistetud pikk vanglakaristus.</p> <p>Nasser Zefzafi on 2018. aasta Sahharovi auhinna finalist ja praegu poliitvang.</p>	<p>Oma 19. jaanuari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et Maroko ametivõimud austaksid väljendus- ja meediavabadust, tagaksid vangistatud ajakirjanike ja poliitvangide õiglase kohtumõistmise koos kõigi nõuetekohaste menetlustagatistega, tagaksid nende viivitamatu ajutise vabastamise ja lõpetaksid kõigi ajakirjanike, nende advokaatide ja perekondade ahistamise ning täidaksid kooskõlas ELi-Maroko assotsieerimislepinguga oma rahvusvahelisi inimõigustealaseid kohustusi;</p> <p>– nõuab tungivalt, et Maroko ametivõimud lõpetaksid ajakirjanike jälgimise, sealhulgas NSO Pegasuse nuhkvara abil, ning jõustaksid ja rakendaksid õigusakte ajakirjanike kaitseks; nõuab tungivalt, et liikmesriigid</p>

		lõpetaksid kooskõlas kahe suguse kasutusega kaupade määrusega Marokosse järelevalvetechnoloogia eksportimise.
MYANMAR Rahvusliku Demokraatialiiga liikmed Ajakirjanikud	<p>Myanmaris saadeti laiali 40 erakonda, sealhulgas Rahvuslik Demokraatialiiga (NLD), kuna nad ei registreerinud end vastavalt režiimi kehtestatud erakondade registreerimise seadusele.</p> <p>Alates 2022. aasta jaanuarist on hunta vangistanud sadu NLD liikmeid, kellest mõned on vangistuses surnud.</p>	<p>Oma 11. mai 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõuab tungivalt, et hunta vabastaks viivitatud ja tingimusteta kõik poliitvangid; nõuab riigis ebaseadusliku erakorralise seisukorra ja valimatu vägivalda viivitatud lõpetamist, tsiviilvalitsuse taastamist, demokraatia teele tagasipöördumist ja parlamendi kiiret kokkukutsumist kõigi selle valitud esindajate osalusel; – nõuab tungivalt, et rahvusvaheline üldsus koordineeriks ja kasutaks kõiki olemasolevaid poliitilisi võimalusi, et teha kriisist ülesaamiseks koostööd Kagu-Aasia Maade Assotsiatsiooni (ASEAN) ja teiste piirkondlike osalejatega, sealhulgas suurendada märkimisväärselt toetust rahvusliku ühtsuse valitsusele ja demokraatlikele opositsioonirühmitustele, töötada Myanmaris suhtes ülemaailmse relvaembargo kehtestamise nimel ja kaevata riik Rahvusvahelisse Kriminaalkohtusse.
NIGER President Mohamed Bazoum	<p>Mohamed Bazoum on Nigeri demokraatlikult valitud president, kes vahistati ebaseaduslikult koos oma naise ja pojaga 26. juulil 2023. aastal pärast kindral Abdourahamane Tchiani juhitud sõjaväelist riigipööret.</p> <p>Sellest ajast saadik on president Bazoum ja tema perekond olnud oma elukohas vangistuses ebasoodsates tingimustes, ilma piisava toidu ja elektriga ning piiratud</p>	<p>Oma 23. novembri 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka 26. juuli 2023. aasta sõjaväelise riigipöörde; nõuab president Bazoumi ja tema perekonna ning kõigi meelevaldselt kinni peetud isikute viivitatud ja tingimusteta vabastamist ning presidendi vastu esitatud

	<p>juurdepääsuga arstiabile.</p> <p>President Bazoumi ja tema perekonna ebaseadusliku vangistamise eesmärk on sundida teda tagasi astuma; sõjaväehunta, kes saatis laiali valitud valitsuse, on teatanud, et ta esitab president Bazoumile süüdistuse „suure riigireetmise“ ja „riikliku julgeoleku õõnestamise“ eest, mis võib kaasa tuua surmanuhtluse.</p>	<p>süüdistuste tühistamist;</p> <p>– nõuab demokraatlikult valitud Mohamed Bazoumi viivitamatut ennistamist Nigeri presidendiks ja põhiseadusliku korra viivitamatut taastamist.</p>
<p>NIGEERIA</p> <p>Yahaya Sharif-Aminu</p>	<p>Nigeeria laulja Yahaya Sharif-Aminu anti Kano osariigi kõrgemasse šariaadikohtusse, kus tema üle mõisteti õigust ilma seadusliku esindajata ja kus talle määrati surmanuhtlus poomise teel väidetava jumalateotuse eest tema loodud laulus, mida ta jagas sotsiaalmeedias ning mis sisaldas väidetavalt prohvet Muhamedi au teotavat teksti.</p>	<p>Oma 20. aprilli 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et Nigeeria ametivõimud vabastaksid viivitamata ja tingimusteta Yahaya Sharif-Aminu, loobuksid kõigist tema vastu esitatud süüdistustest ja tagaksid talle nõuetekohased menetlusõigused; nõuab Rhoda Jatau, Mubarak Bala ja teiste jumalateotuses süüdistavate isikute vabastamist;</p> <p>– nõuab tungivalt, et Nigeeria ametivõimud järgiksid kogu riigis inimõigusi, tagades, et föderaal- ja osariigiseadused ning šariaatlikud seadused ei jäta Nigeeria kodanikke ilma põhiseaduse ja rahvusvaheliste konventsioonidega tagatud kaitsest; nõuab tungivalt, et Nigeeria ametivõimud tunnistaksid jumalateotust käsitlevad seadused föderaalsel ja osariigi tasandil kehtetuks;</p> <p>– nõuab tungivalt, et Nigeeria valitsus tegeleks karistamatuse probleemiga, mis on seotud jumalateotuse süüdistustega.</p>

<p>VENEMAA</p> <p>Aleksei Navalnõi, Dmitri Ivanov, Vladimir Kara-Murza, Ioann Kurmojarov, Viktoria Petrova, Maria Ponomarenko, Aleksandra Skotšilenko, Dmitri Talantov, Aleksei Gorinov, Ilja Jašin</p>	<p>Aleksei Navalnõi, kes on Venemaa silmapaistev poliitik ja 2021. aasta Sahharovi auhinna laureaat, keda Kremli režiim mürgitas närvimürgiga Novitšok, on alates 17. jaanuarist 2021 kinni peetud ja praegu hoitakse teda karistuskoloonias.</p> <p>Dmitri Ivanov, Vladimir Kara-Murza, Ioann Kurmojarov, Viktoria Petrova, Maria Ponomarenko, Aleksandra Skotšilenko, Dmitri Talantov, Aleksei Gorinov, Ilja Jašin on Venemaal teised poliitvangid, keda süüdistati üksnes nende seotuse eest Navalnõiga.</p>	<p>Oma 16. veebruari 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – nõuab, et vabastataks Aleksei Navalnõi ja kõik teised Venemaa poliitvangid, keda süüdistatakse üksnes seotuses Aleksei Navalnõiga, vastuseisus Ukraina-vastasele agressioonisõjale või Venemaa karistusseadustiku artikli 207 lõike 3 alusel; – nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks vastu piiravad meetmed nende suhtes, kes vastutavad sõjavastastele meelevaldajatele meelevaldsete süüdistuste esitamise ja nende piinamise eest.
<p>VENEMAA</p> <p>Aleksei Navalnõi, Vladimir Kara-Murza, Ilja Jašin, Aleksei Gorinov jt,</p>	<p>Aleksei Navalnõi, Venemaa silmapaistev poliitikategelane ja 2021. aasta Sahharovi auhinna laureaat, on endiselt vangis karistuskoloonias, kus teda on väärkoheldud, sealhulgas piinatud, meelevaldselt karistatud ja psühholoogiliselt survestatud.</p> <p>Vladimir Kara-Murza, Vene-Briti ajakirjanik ja opositsiooniaktivist, mõisteti 17. aprillil 2023. aastal 25 aastaks vangi Vladimir Putini režiimi ja Ukraina-vastase agressioonisõja kritiseerimise eest.</p>	<p>Oma 20. aprilli 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka Venemaa ametivõimude poolt Vladimir Kara-Murza poliitiliselt motiveeritud süüdimõistmise ning nõuab tema ja Aleksei Navalnõi viivitamatut ja tingimusteta vabastamist, samuti kõigi teiste poliitvangide vabastamist; – väljendab tõsist muret Vladimir Kara-Murza ja Aleksei Navalnõi tervise kiire halvenemise pärast ning tuletab Venemaale meelde tema rahvusvahelisi kohustusi, eelkõige seoses kõnealuste isikute juurdepääsuga arstiabile, advokaatidele ja suhtlusele oma perekonnaga; – nõuab tungivalt, et nõukogu võtaks vastu ranged sanktsioonid kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi (ELi Magnitski akt) alusel Venemaa kohtunike, prokuröride ja teiste isikute

		<p>suhtes, kes vastutavad meelevaldsete süüdistuste esitamise, kinnipidamise ja piinamise eest poliitilistelt motiveeritud kohtumenetluste kontekstis;</p> <p>– nõuab tungivalt, et EL ja Ühendkuningriik kooskõlastaksid jõupingutusi Vladimir Kara-Murza vabastamise tagamiseks.</p>
<p>VENEMAA</p> <p>Tihran Ohannisjan, Mõkõta Hanhanov</p>	<p>Venemaa Föderatsioon esitas 24. mail 2023 süüdistuse 2006. aastal sündinud Tihran Ohannisjanile ja Mõkõta Hanhanovile väidetava sabotaaži kavandamises Berdianski raudteel; arvestades, et neid ähvardab Venemaa kriminaalkoodeksi artikli 281 kohaselt kuni 20-aastane vangistus ja nad ei ole saanud piisavat õigusabi;</p> <p>Tihran Ohannisjanile ja Mõkõta Hanhanovile esitati süüdistus pärast kuudepikkust jõhkrat ülekuulamist Venemaa ametivõimude poolt, mis algas 30. septembril 2022 ning mille käigus alaealisi peksti ja piinati elektrišokiga, et sundida neid üles tunnistama, ning nende perekondi ahistati.</p>	<p>Oma 15. juuni 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab, et kõik Tihran Ohannisjani ja Mõkõta Hanhanovi vastu esitatud süüdistused võetaks kohe tagasi ja nad vabastataks viivitamata; kutsub Rahvusvahelist Punase Risti Komiteed üles hõlbustama nende turvalist tagasipöördumist Ukraina kontrolli all olevale territooriumile; palub ÜRO peasekretäri lastevastase vägivalda eriesindajal seda küsimust uurida; nõuab, et kohtuasja taga olevad isikud lisataks ELi sanktsioonide nimekirja; nõuab kõigi Venemaa poolt ebaseaduslikult kinni peetud Ukraina kodanike vabastamist;</p> <p>– mõistab hukka Venemaa sihilikud meetmed Ukraina laste vastu, nagu nende sunniviisiline ümberpaigutamine Venemaa poolt ajutiselt okupeeritud Ukraina territooriumil, ebaseaduslik küüditamine Venemaale ja Valgevenesse ning</p>

		<p>ebaseaduslik lapsendamine, samuti püüdlused neid n-ö ümber kasvatada; kordab oma üleskutset komisjonile ja nõukogule võtta vastu ELi-Ukraina lastekaitsepakett sõja eest põgenevatele või sõjast mõjutatud lastele.</p>
<p>SUDAAN</p> <p>Sõjategevuses lõksu jäänud lapsed</p>	<p>Sudaani sõjavägi ja kiirreageerimisjõud jätkavad vägivaldset võimuvõitlust, rikkudes rahvusvahelist humanitaarõigust.</p> <p>Sellest tuleneva vägivalla käigus on tuhandeid süütuid tsiviilisikuid tapetud, üle 1,2 miljoni inimese ümber asustatud ja ligi 500 000 inimest sunnitud põgenema naaberriikidesse, ohustades piirkonna stabiilsust.</p> <p>Rohkem kui 13,6 miljonit Sudaani last vajab kiiresti humanitaarabi; arvestades, et enne praegust kriisi kannatas alatoitumuse all ligikaudu kolm miljonit last, samas kui Mygoma lastekodus Hartumis on alatoitumuse, dehüdratsiooni ja nakkuste tõttu surnud 70 last.</p>	<p>Oma 15. juuni 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– kutsub kõiki pooli üles lõpetama viivitamata igasuguse sõjalise tegevuse, võimaldama humanitaarabi piiramatud juurdepääsu ja naasma läbirääkimistele rahulepingu üle; toetab täielikult kõiki piirkondlikke ja rahvusvahelisi jõupingutusi rahumeelse lahenduse leidmiseks; tervitab kõiki piirkondlikke ja rahvusvahelisi vahenduspüüdlusi Jeddah's ja Addis Abebas ning Ida-Aafrika Arenguühenduse poolt;</p> <p>– nõuab, et EL ja selle liikmesriigid tagaksid, et alalisele relvarahukokkuleppele järgneks demokraatliku reformi protsess ammulubatud tsiviilvalitsuse loomiseks, mille alase kohustuse on võtnud kõik osalejad, kaasa arvatud sõjalised osalejad; nõuab, et nad kaaluksid kiiresti inimõiguste rikkumiste eest</p>

		<p>vastutavate isikute suhtes sihipäraste sanktsioonide kehtestamist kogu maailmas rakendatava inimõiguste rikkujate vastase ELi sanktsioonirežiimi kaudu;</p> <p>– nõuab, et EL ja selle liikmesriigid oleksid valmis andma kohest toetust ja humanitaarabi konfliktist mõjutatud isikutele, sealhulgas riigisisestele põgenikele ja isikutele, kes otsivad varjupaika teistes riikides, sealhulgas väljastades neile erakorralised reisidokumendid.</p>
<p>TUNEESIA</p> <p>Noureddine Boutar, Chaima Issa, Issam Chebbi, Ghazi Chaouachi, Khayam Turki, Jaouhar Ben Mbarek, Salah Attia, Khalifa Gsmi</p>	<p>Noureddine Boutar on Tuneesia suurima sõltumatu raadiojaama ajakirjanik ja direktor, kelle terrorismivastased üksused vahistasid poliitilistel põhjustel ja põhjendamatutel süüdistustel.</p> <p>Chaima Issa, Issam Chebbi, Ghazi Chaouachi, Khayam Turki, Jaouhar Ben Mbarek, Salah Attia, Khalifa Gsmi on ajakirjanikud ja ametiühingutegelased, kes on vahistatud sarnastel põhjendamatutel põhjustel.</p>	<p>Oma 16. märtsi 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <p>– nõuab tungivalt, et Tuneesia ametivõimud vabastaksid Noureddine Boutari ja kõik teised meelevaldselt kinni peetud isikud, sealhulgas ajakirjanikud, kohtunikud, juristid, poliitilised aktivistid ja ametiühinguliikmed, nagu Anis Kaabi, ning austaksid väljendus- ja ühinemisevabadust ning ametiühingute ja töötajate õigusi kooskõlas Tuneesia põhiseaduse ja rahvusvaheliste lepingutega, samuti ILO konventsioonidega;</p> <p>– mõistab hukka rahvusvahelise ametiühingute solidaarsuse kriminaliseerimise, mis on jõhker rünnak ametiühingute (UGTT) ja ülemaailmse ametiühingupoliitika vastu.</p>

<p>VENEZUELA</p> <p>María Corina Machado, Leopoldo López, Henrique Capriles, Freddy Superlano</p>	<p>María Corina Machado, Leopoldo López, Henrique Capriles ja Freddy Superlano on Venezuela silmapaistvad poliitikud, kes on 15 aasta jooksul diskvalifitseerunud.</p>	<p>Oma 13. juuli 2023. aasta resolutsioonis Euroopa Parlament:</p> <ul style="list-style-type: none"> – mõistab teravalt hukka meelevaldse ja põhiseadusevastase otsuse takistada muude kandidaatide hulgas María Corina Machadol, Leopoldo Lópezel, Henrique Caprilesel ja Freddy Superlanol valimistel kandideerimast ning Maduro režiimi sekkumise valimisprotsessi; – nõuab, et riikliku valimisnõukogu liikmete ametisse nimetamiseks viidaks sisse sõltumatu ametisse nimetamise menetlus; – nõuab, et EL toetaks demokraatia taastamist Venezuelas ja survestaks Venezuela režiimi, et see vabastaks kõik poliitvangid.
---	---	---

**II LISA:
NIMEKIRI SAHHAROVI AUHINNA LAUREAATIDEST JA FINALISTIDEST, KES
ON VANGISTATUD JA KELLELT ON VÕETUD VABADUS**

Sahharovi auhinna väljaandmise aasta	Nimi ja eesnimi	Laureaat/Finalist	Riik	Olukord (kinnipidamine/ koduarest / ajutine vabastus)	Vanglakaristuse pikkus	Kinnipidamise algus
2021	Aleksei Navalnõi	Laureaat	Venemaa	Kinnipidamine	3,5 + 9 + 19 aastat	Viimati kinni peetud 17.02.21, viimati süüdi mõistetud 04.08.23
2020	Sjargei Tsihhanovski	Laureaat	Valgevene	Kinnipidamine	18 aastat	Kinni peetud 29.05.20, süüdi mõistetud 14.12.21
	Marõja Kalesnikava	Laureaat		Kinnipidamine	11 aastat	Kinni peetud 07.09.20, süüdi mõistetud 06.09.21
	Mikola Statkevitš	Laureaat		Kinnipidamine	14 aastat	Viimati kinni peetud 31.05.20, viimati süüdi mõistetud 14.12.21
	Aless Bjaljatski	Laureaat		Kinnipidamine	10 aastat	Viimati kinni peetud 15.07.21, viimati süüdi mõistetud 03.03.23
2020	Porfirio Sorto Cedillo, José Avelino Cedillo, Orbin Naún Hernández, Kevin Alejandro Romero, Arnold Javier Aleman, Ever Alexander Cedillo, Daniel Marquez ja Jeremías	Finalistid	Honduras	Kinnipidamine	Teadmata	1. september 2019, vabastatud 24. veebruaril 2022 pärast Hondurase ülemkohtu otsust

	Martínez Díaz					
2019	Ilham Tohti	Laureaat	Hiina	Kinnipidamine	Teadmata	23. september 2014
2018	Nasser Zefzafi	Finalist	Maroko	Kinnipidamine	20 aastat	5. aprill 2019
2017	Dawit Isaak	Finalist	Eritrea	Suhtlemisvõimaluseta kinnipidamine	Teadmata	23. september 2001
2015	Raif Badawi	Laureaat	Saudi Araabia	Vabastatud 11. märtsil 2022, endiselt 10-aastase reisi keelu all	10 aastat	Esimene karistus mõisteti 17. detsembril 2012, kuid kuulutati välja 30. märtsil 2013.
2012	Nasrin Sotoudeh	Laureaat	Iraan	Kinnipidamine ajutise meditsiinilise sundpuhkuse tõttu alates 2021. aasta juulist, vahistati uuesti 29. oktoobril 2023 ja vabastati 15. novembril 2023	38 aastat	6. märts 2019 (hiljutisim)
	Jafar Panahi	Laureaat	Iraan	Kinni peetud 2022. aastal, vabastatud 3. veebruaril 2023 pärast näljastreiki	6 aastat	juulis 2022 hakkas ta kandma 10 aasta pikkust vanglakaristust
2011	Razan Zaitouneh	Laureaat	Süüria	Röövitud aastal 2013 Eeldatavasti kinnipidamine ja surm.		9. detsember 2013
2009	Mälestusmärk – Oleg Orlov	Laureaat	Venemaa	Trahviti 11. oktoobril 2023 summas 1520 eurot ja vabastati		Uurimine algas 2023. aasta märtsis, kohtumenetlus algas 8. juunil 2023. Vabastatud, reisi keelu all. Mälestusmärk kui juriidiline isik likvideeriti 2022. aasta jaanuaris.

III LISA: RESOLUTSIOONIDE NIMEKIRI

Nimekiri Euroopa Parlamendi alates 2022. aasta detsembrist vastu võetud määrustest, mis on otseselt või kaudselt seotud inimõiguste rikkumistega kogu maailmas

Riik/piirkond	Vastuvõtmine täiskogus:	Pealkiri:
<i>Aafrika</i>		
Alžeeria+	11.5.2023	Meediavabaduse ja väljendusvabaduse kohta Alžeerias – ajakirjanik Ihsane El-Kadi juhtum
Tšaad+	15.12.2022	Rahumeelsete meeleavalduste mahasurumine sõjaväehunta poolt Tšaadis
Egiptus	5.10.2023	Egiptus, eriti Hisham Kassemi süüdimõistmine
Maroko+	19.1.2023	Ajakirjanike olukord Marokos, eriti Omar Radi juhtum
Niger	23.11.2023	President Mohamed Bazoumi ebaseaduslik kinnipidamine Nigeris
Nigeeria+	20.4.2023	Surmanuhtluse ja hukkamise oht, mis varitseb Nigeerias lauljat Yahaya Sharif-Aminut jumalateotuse eest
Sudaan+	15.6.2023	Humanitaarolukorra kohta Sudaanis, eelkõige sõjategevuses lõksu jäänud laste surma kohta
<i>Põhja- ja Lõuna-Ameerika</i>		
Brasiilia+	19.1.2023	Tormijooks Brasiilia demokraatlikele institutsioonidele
Kuuba	12.7.2023	ELi ja Kuuba vahelise poliitilise dialoogi ja koostöö lepingu seis, arvestades liidu välisasjade ja julgeolekupoliitika kõrge esindaja äsjast külaskäiku saareriiki
Guatemala	14.9.2023	Guatemala: valimistejärgne olukord, õigusriik ja kohtusüsteemi sõltumatus
Nicaragua	15.6.2023	Olukorra kohta Nicaraguas
Venezuela+	13.7.2023	Poliitiliste õiguste äravõtmise juhtumite kohta Venezuelas
<i>Aasia</i>		
Afganistan+	20.4.2023	Õiguse haridusele ja haridusõiguse eest seisjate mahasurumise kohta

		Afganistanis, sealhulgas Matiullah Wesa juhtumi kohta
Afganistan	5.10.2023	Inimõiguste olukord Afganistanis, eriti endiste valitsusametnike tagakiusamine
Bangladesh	14.9.2023	Inimõiguste olukord Bangladeshis, eelkõige Odhikari juhtum
Hiina+	15.12.2022	Üle Hiina Rahvavabariigi toimunud rahumeelsete meeleavalduste mahasurumine Hiina valitsuse poolt
Hongkong	15.6.2023	Põhivabaduste olukorra halvenemise kohta Hongkongis, eriti Jimmy Lai juhtumi kohta
India	13.7.2023	India ja eelkõige Manipuris valitseva olukorra kohta
Iraan+	19.1.2023	ELi reageering meeleavaldustele ja hukkamistele Iraanis
Iraan	16.3.2023	Iraan: eelkõige sadade koolitüdrukute mürgitamine
Iraan	23.11.2023	Naiste ja naiste õiguste kaitsjate vastu suunatud hiljutised rünnakud ja ELi kodanike meelevaldne kinnipidamine Iraanis
Kõrgõzstan	13.7.2023	Meedia ja väljendusvabaduse mahasurumine Kõrgõzstanis
Myanmar	11.5.2023	Myanmari, eelkõige demokraatlike erakondade laialisaatmise kohta
Usbekistan	4.10.2023	Usbekistan
<i>Euroopa ja idapartnerluse riigid</i>		
Armeenia/Aserbaidžaan+	19.1.2023	Mägi-Karabahhi blokaadi humanitaartagajärjed
Armeenia/Aserbaidžaan	5.10.2023	Olukord Mägi-Karabahhis pärast Aserbaidžaanis rünnakut ja jätkuvaid ähvardusi Armeenia vastu
Aserbaidžaan	15.3.2023	ELi ja Aserbaidžaanis suhted
Aserbaidžaan	14.9.2023	Aserbaidžaanis vangistatud dr Qubad İbadoğlu juhtum
Valgevene+	11.5.2023	Valgevene kohta: väljapaistva opositsioonijuhi Viktor Babarõka ebainimlik kohtlemine ja haiglasse paigutamine
Valgevene	13.9.2023	Suhted Valgevenega
Tšetšeenia	5.10.2023	Zarema Mussajeva juhtum Tšetšeenias
Gruusia	14.12.2022	ELi ja Gruusia assotsieerimislepingu

		rakendamisraport
Gruusia	23.11.2023	Gruusia kodaniku Tamaz Ginturi tapmine Venemaa okupatsioonivägede poolt Gruusias
Ungari	1.6.2023	Õigusriigi ja põhiõiguste rikkumise kohta Ungaris ning külmutatud ELi rahaliste vahendite kohta
Moldova	19.4.2023	Moldova Vabariigi ees seisvate ülesannete kohta
Moldova	5.10.2023	Ülevaade Moldova liikumisest ELiga ühinemise suunas
Ukraina/Venemaa	19.1.2023	Ukraina-vastase agressioonikuriteo erikohtu loomine
Ukraina/Venemaa	16.2.2023	Aasta pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse ja agressioonisõja algust
Ukraina	15.12.2022	90 aastat holodomorist: inimeste massilise surnuks näljutamise tunnistamine genotsiidiks
Venemaa	16.2.2023	Aleksi Navalnõi ja teiste poliitvangide ebainimlike kinnipidamistingimuste hiljutine halvenemine Venemaal
Venemaa+	20.4.2023	Repressioonide kohta Venemaal, eelkõige Vladimir Kara-Murza ja Aleksi Navalnõi juhtumid
Venemaa+	15.6.2023	Ukraina alaealiste Tihran Ohannisjani ja Mõköta Hanhanovi piinamise ja kriminaalvastutusele võtmise kohta Venemaa Föderatsiooni poolt
Venemaa	9.11.2023	ELi Venemaa-vastaste sanktsioonide mõjus
Serbia/Kosovo	19.10.2023	Serbia ja Kosovo vahelises dialoogis hiljuti kujunenud seis, sealhulgas olukord Kosovo põhjapoolsetes haldusüksustes
Lähis-Ida		
Bahreini+	15.12.2022	Bahreini inimõiguste kaitsja Abdulhadi Al-Khawaja juhtum
Iisrael/Palestiina	14.12.2022	Kahe riigi kooseksisteerimisel põhineva lahenduse väljavaated Iisraeli ja Palestiina jaoks
Iisrael/Palestiina	19.10.2023	Hamasi põlastusväärset terrorirünnakud Iisraeli vastu, Iisraeli õigus kaitsta end kooskõlas humanitaar- ja rahvusvahelise õigusega ning humanitaarolukord

		Gazas
Liibanon	12.7.2023	Liibanoni olukord
Palestiina	12.7.2023	Suhted Palestiina omavalitsusega
<i>Valdkonnaülelised küsimused</i>		
Inimõigused ja demokraatia	18.1.2023	Inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitlev 2022. aasta aruanne
Välis- ja julgeolekupoliitika	18.1.2023	Ühise välis- ja julgeolekupoliitika rakendamist käsitlev 2022. aasta aruanne
Naistevastane vägivald ja perevägivald	15.2.2023	ELi ühinemine Euroopa Nõukogu naistevastase vägivalla ja perevägivalla ennetamise ja tõkestamise konventsiooniga
Naiste staatus	15.2.2023	ELi prioriteetid ÜRO naiste staatuse komisjoni 67. istungi järguks
Inimõiguste kaitsjad	16.3.2023	Inimõiguste kaitsjaid käsitlevad ELi suunised
Homoseksuaalsuse üldine dekriminaliseerimine	20.4.2023	Homoseksuaalsuse üldise dekriminaliseerimise kohta, arvestades Ugandas hiljuti toimunut
Tööstuse konkurentsivõime, kaubandus ja kvaliteetsed töökohad	16.2.2023	ELi strateegia kohta tööstuse konkurentsivõime, kaubanduse ja kvaliteetsete töökohtade loomise edendamiseks
Puuetega inimeste võrdsed õigused	13.12.2022	Puuetega inimestele võrdsete õiguste tagamine
Välissekkumine kõigisse Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse, sealhulgas desinformatsioon	1.6.2023	Välissekkumine kõigisse Euroopa Liidu demokraatlikesse protsessidesse, sealhulgas desinformatsioon
Kestliku arengu eesmärgid	15.6.2023	Kestliku arengu eesmärkide elluviimine ja täitmine
Ajakirjanike kaitse	11.7.2023	Ajakirjanike kaitse kogu maailmas ja Euroopa Liidu poliitika selles küsimuses
Otsingu- ja päästetegevus Vahemerel	13.7.2023	Vajadus ELi meetmete järele otsingu- ja päästetegevuses Vahemerel
Roma lapsed	4.10.2023	Roma laste segregatsioon ja diskrimineerimine hariduses

**IV LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD,
KELLELT RAPORTÖÖR SAI SISENDMATERJALI**

Vastavalt kodukorra I lisa artiklile 8 kinnitab raportöör, et ta sai raporti koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Protection International
Intermon
Oxfam - EU Office
Oxfam Senegal
International Federation for Human Rights (FIDH)
Search for Common Ground (SFCG)
Anti-Slavery International
Cairo Institute for Human Rights Studies
Human Rights Watch
Christian Solidarity Worldwide (CSW)
Front Line Defenders
International Rehabilitation Council for Torture Victims (IRCT)
Civil Rights Defenders
International Dalit Solidarity Network (IDSN)
End FGM European Network
Scholars at Risk Network
Professor of Law, Conflict and Global Development at the University of Reading

Eespool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt raportöör.

7.11.2023

NAISTE ÕIGUSTE JA SOOLISE VÕRDÕIGUSLIKKUSE KOMISJONI KIRI

David McAllister
Esimees
Väliskomisjon
BRÜSSEL

Teema: Arvamus inimõigusi ja demokraatiat maailmas ning Euroopa Liidu poliitikat selles valdkonnas käsitleva 2023. aasta aruande kohta (2023/2118(INI))

Austatud esimees

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjonile tehti kõnealuse menetluse raames ülesandeks esitada arvamus Teie komisjonile. Komisjon otsustas 13. juulil 2023. aastal kirjaliku menetluse korras esitada arvamuse kirja vormis.

Naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse komisjon arutas küsimust oma 7. novembri 2023. aasta koosolekul¹. Nimetatud koosolekul otsustas komisjon paluda vastutaval väliskomisjonil lisada oma resolutsiooni ettepanekusse järgmised ettepanekud.

Lugupidamisega

Robert Biedroń

¹ Lõpphääletuse ajal olid kohal: Isabella Adinolfi, Laura Ballarín Cereza, Robert Biedroń, Maria da Graça Carvalho, Rosa Estaràs Ferragut, Seán Kelly, Arba Kokalari, Alice Kuhnke, Radka Maxová, Karen Melchior, Johan Nissinen, Maria Noichl, Sirpa Pietikäinen, Samira Rafaela, Evelyn Regner, Diana Riba i Giner, Sylwia Spurek, Eleni Stavrou, Hilde Vautmans, Angelika Winzig, Elżbieta Katarzyna Łukacijewska

ETTEPANEKUD

1. mõistab hukka pidevad tagasilöögid inimõiguste, sealhulgas naiste õiguste ja soolise võrdõiguslikkuse valdkonnas, kusjuures eriti ohustatud ja pidevalt sihikule võetud on naistest ajakirjanikud, aktivistid ja inimõiguste kaitsjad, sealhulgas seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste kaitsjad; mõistab hukka inimõiguste raske rikkumise Afganistanis pärast Talibani võimuhaaramist, eelkõige soolise apartheidi poliitika, mille eesmärk on naiste ja tütarlaste õiguste allasurumine; mõistab hukka Iraani parlamendi selle eest, et ta võttis vastu uue äärmusliku õigusakti, millega kehtestatakse karmimad karistused hidžaabireegleid rikkuvatele naistele; väljendab taas oma vankumatut toetust Iraani liikumisele Woman, Life, Freedom (Naine, Elu, Vabadus); märgib lisaks, et demokraatia toimimise tingimus on inimõiguste austamine; kordab oma nõudmist rakendada täielikult ELi soolise võrdõiguslikkuse kolmandat tegevuskava (GAP III) ning muuta ELi välissuhetes, nii kahepoolsetel kui ka mitmepoolsetel foorumitel, esmatähtsaks soolist võrdõiguslikkust ning naiste ja tütarlaste mõjuvõimu suurendamist toetav poliitika; rõhutab, et põhiõiguste ja -vabaduste austamine peab olema ELiga ühinemise protsessi lahutamatu osa; rõhutab, et inimõigused, demokraatia ja õigusriik on üksteisest sõltuvad ning kõik ELi liikmesriigid peavad täielikult austama ELi väärtusi; rõhutab, et EL peab kindlalt kaitsma põhiõiguste järgimist pöörama sealjuures erilist tähelepanu oma välismõõtmele, et olla usaldusväärne osaleja Euroopa ja ülemaailmsetes välissuhetes, sealhulgas naiste ja LGBTI-inimeste jaoks; rõhutab sellega seoses, et liikmesriikides on saenenud soolise võrdõiguslikkuse ja demokraatia vastased ning homofoobsed algatused; rõhutab, et 2019. aastal Poolas kehtestatud LGBTI-vabadel piirkondadel ja Slovakkias toimepandud homofoobsetel mõrvadel ei ole meie liidus kohta, ning kutsub nende liikmesriikide populistlikke parteisid üles inimväärikuse austamisele sallivuse kaudu; märgib üha suuremat tagasiminekut seoses seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega, mis on põhiõigused, ning rõhutab, et rünnakud nende õiguste vastu on demokraatiavastaste osalejate väljakujunenud taktika, et Euroopa Liidus ning rahvusvahelisel tasandil õigusi ja vabadusi veelgi õhnestada;
2. rõhutab, et naised ja tütarlapsed, sealhulgas LGBTI-inimesed, on konfliktides teistest haavatavamad; mõistab hukka Venemaa provotseerimata ja ebaseadusliku sõja Ukraina vastu ning selle ebaproportsionaalsed tagajärjed naistele ja tütarlastele; tunnustab nende Ukraina naissõdurite ja mittesõjalist tuge pakkuvate naiste julgust, kes moodustavad kohapeal teise kaitseliini; nõuab, et Venemaa võetaks vastutusele kõigi naiste ja tütarlaste vastu suunatud inimõiguste rikkumiste eest, sealhulgas kõigi soolise vägivalla, näiteks seksuaalse vägivalla ja vägistamise juhtumite eest; palub tagada, et kõigil ohvritel on juurdepääs õigusemõistmisele;
3. mõistab teravalt hukka kõik soolise vägivalla vormid ja nõuab otsustavaid meetmeid, et lõpetada seksuaalvägivalla kasutamine sõjarelvana, kaitsta ja aidata ohvraid ning parandada nende juurdepääsu õigusemõistmisele; märgib, et ÜRO Julgeolekunõukogu resolutsiooni 1820 (2008) kohaselt on vägistamine ja muud seksuaalse vägivalla vormid käsitatavad sõjakuritegude, inimsusvastaste kuritegude või genotsiidi tunnustele vastava tegevusena; kutsub liikmesriike üles täitma oma kohustusi selliste tegude eest vastutavate isikute vastutusele võtmisel ning rõhutab karistamatuse lõpetamise tähtsust; võtab murega teadmiseks naiste suguelundite moonutamise, lapsega sõlmitud ja sundabielud, auvägivalla, nn moraalipolitsei ning naiste ja tütarlastega kaubitsemise;

väljendab heameelt ELi ühinemise üle Istanbuli konventsiooniga ja julgustab kõiki Euroopa riike seda rakendama; rõhutab, kui oluline on lisada sooline vägivald ELi toimimise lepingu artikli 83 lõikes 1 loetletud kuriteoliikide hulka, ning kordab, et ELi õiguses tuleb kriminaliseerida vägistamine kui nõusoleku puudumise kaudu määratletav kuritegu;

4. rõhutab, et etniliste, usu- ja veendumusvähemuste hulka kuuluvad naised ja tüdrukud on soolise vägivalla ja diskrimineerimise suhtes isegi rohkem haavatavad kui teised; rõhutab LGBTI+-inimeste püsivat diskrimineerimist ning kutsub ELi ja selle liikmesriike üles mõistma ühemõtteliselt hukka mis tahes häbimärgistamise, vaenukuriteod ja vaenukõne, tagakiusamise, sättumuse muutmise nn teraapiad, intersooliste inimeste suguelundite moonutamise, nn korrektiivse vägistamise ja igasuguse vägivalla;
5. rõhutab, et seksuaal- ja reproduktiivtervis ning -õigused on inimõigused, mida ELi liikmesriigid peavad kindlalt kaitsma kooskõlas rahvusvaheliste inimõiguste standarditega, ning on sügavalt mures ülemaailmse, sealhulgas ELis toimuva tagasimineku pärast soolise võrdõiguslikkuse ning seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste valdkonnas; mõistab hukka Poola konstitutsioonikohtu 2020. aasta oktoobri otsuse ja Ungari valitsuse otsuse sundida abordi soovijaid kuulama loote südamelööke ning nõuab nende otsuste viivitamatut tagasipööramist; rõhutab, kui oluline on näidata head eeskujut, ja kordab oma üleskutset sätestada ELi põhiõiguste hartas õigus seaduslikule ja turvalisele abordile; kutsub ELi üles seadma inimõiguste edendamise ja kestliku arengu eesmärkide saavutamise raames esmatahtsaks juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervisele ning -õigustele; nõuab toetust inimõiguste kaitsjatele ja kodanikuühiskonna organisatsioonidele, kes edendavad seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega seotud teenuseid ja aitavad neid kättesaadavamaks muuta, ent kelle tööd ohustab kodanikuühiskonna tegutsemisruumi ahenemine; rõhutab vajadust sootundliku humanitaarabi järele, et see jõuaks kõige haavatavamate abivajajateni; nõuab üldist juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õigustega seotud teenustele ning eelkõige neid teenuseid pakkuvatele tervishoiukeskustele, sealhulgas kõikehõlmavale pereplaneerimisele, rasestumisvastastele vahenditele ja erapooletule teabele, sünnituseelsele, sünnitusaegsele ja sünnitusjärgsele hooldusele, samuti HIV-ravile, sealhulgas PEP/PREP-ravimitele; kinnitab veel kord, et kvaliteetsete ja terviklike seksuaal- ja reproduktiivtervise ning -õiguste ja nendega seotud teenuste keelamine on soolise vägivalla vorm; rõhutab, et naised ja tütarlapsed vajavad konfliktide ja sundrände ajal pidevat juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervise teenustele, sealhulgas juurdepääsu ohutule sünnitusele, pereplaneerimise teenustele, seaduslikule ja ohutule abordile ning vägistamisjuhtumite puhul arstiabile; nõuab, et kooskõlas ÜRO esmaste teenuste miinimumpaketi tehtaks kättesaadavaks rahalised vahendid seksuaal- ja reproduktiivtervise alaste hädavajalike ja elupäästvate teenuste osutamiseks; mõistab hukka muud jätkuvad katsed häbimärgistada ja vähendada juurdepääsu seksuaal- ja reproduktiivtervishoiule; mõistab hukka naistel rasestumisvastastele vahenditele või abordi tegemise võimalusele ligi pääseda aitavate aktivistide ähvardamise, ründamise ja karistamise, näiteks Poolas Justyna Wydrzynska süüdimõistmise 2023. aasta märtsis;
6. rõhutab, kui oluline on tagada tütarlastele juurdepääs kvaliteetsele haridusele ja võrdsed võimalused, mis on naiste mõjuvõimu suurendamise ja nende õiguste täieliku

kasutamise eeltingimus; kordab, kui oluline on eakohane, tõendus põhine terviklik seksuaalharidus nii ELis kui ka väljaspool seda, et kaotada soostereotüübid ja kahjulikud ühiskondlikud normid; märgib, et põhjalik haridus, sealhulgas teadusharidus, näiteks loodusteaduste, tehnoloogia, inseneriteaduste ja matemaatika valdkonnas, on oluline oskuste omandamiseks ning inimväärse töö ja tuleviku töökohtade saamiseks, samuti soostereotüüpide ja eelarvamuste kaotamiseks.

**LISA: ÜKSUSED VÕI ISIKUD, KELLELT ARVAMUSE KOOSTAJA SAI
SISENDMATERJALI**

Allpool esitatud loetelu koostamise eest vastutab ainuisikuliselt arvamuse koostaja. Arvamuse koostaja sai arvamuse koostamisel enne selle komisjonis vastuvõtmist sisendmaterjali järgmistelt üksustelt või isikutelt:

Üksus ja/või isik
Arvamuse koostaja kinnitab, et ta ei saanud sisendmaterjali üheltki üksuselt ega isikult.
Arvamuse koostaja: Arba Kokalari

TEAVE VASTUVÕTMISE KOHTA VASTUTAVAS KOMISJONIS

Vastuvõtmise kuupäev	28.11.2023
Lõpphääletuse tulemus	+: 42 -: 7 0: 9
Lõpphääletuse ajal kohal olnud liikmed	Alexander Alexandrov Yordanov, Maria Arena, Petras Auštrevičius, Traian Băsescu, Fabio Massimo Castaldo, Włodzimierz Cimoszewicz, Anna Fotyga, Michael Gahler, Kinga Gál, Sunčana Glavak, Raphaël Glucksmann, Klemen Grošelj, Bernard Guetta, Márton Gyöngyösi, Sandra Kalniete, Andrius Kubilius, Jean-Lin Lacapelle, David Lega, Pedro Marques, David McAllister, Sven Mikser, Francisco José Millán Mon, Alessandra Moretti, Matjaž Nemeč, Demetris Papadakis, Kostas Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Mounir Sattouri, Andreas Schieder, Jordi Solé, Dominik Tarczyński, Hermann Tertsch, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers, Isabel Wiseler-Lima, Salima Yebou, Tomáš Zdechovský, Bernhard Zimniok, Željana Zovko
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed	Vladimír Bilčík, Jakop G. Dalunde, Loucas Fourlas, Christophe Grudler, Anja Haga, Andrey Kovatchev, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Bert-Jan Ruissen, Mick Wallace, Elena Yoncheva, Milan Zver
Lõpphääletuse ajal kohal olnud asendusliikmed (art 209 lg 7)	Clare Daly, Mónica Silvana González, Miguel Urbán Crespo

NIMELINE LÕPPHÄÄLETUS VASTUTAVAS KOMISJONIS

42	+
NI	Fabio Massimo Castaldo
PPE	Alexander Alexandrov Yordanov, Traian Băsescu, Vladimír Bilčík, Loucas Fourlas, Michael Gahler, Anja Haga, Sandra Kalniete, Andrey Kovatchev, Andrius Kubilius, David Lega, David McAllister, Francisco José Millán Mon, Isabel Wiseler-Lima, Tomáš Zdechovský, Milan Zver
Renew	Petras Auštrevičius, Klemen Grošelj, Christophe Grudler, Bernard Guetta, Georgios Kyrtos, María Soraya Rodríguez Ramos, Salima Yenbou
S&D	Maria Arena, Włodzimierz Cimoszewicz, Raphaël Glucksmann, Mónica Silvana González, Pedro Marques, Sven Mikser, Alessandra Moretti, Matjaž Nemec, Demetris Papadakis, Thijs Reuten, Nacho Sánchez Amor, Isabel Santos, Andreas Schieder, Elena Yoncheva
Verts/ALE	Jakop G. Dalunde, Mounir Satouri, Jordi Solé, Viola von Cramon-Taubadel, Thomas Waitz

7	-
ECR	Hermann Tertsch
ID	Jean-Lin Lacapelle, Bernhard Zimniok
NI	Kinga Gál, Márton Gyöngyösi
PPE	Sunčana Glavak, Željana Zovko

9	0
ECR	Anna Fotyga, Bert-Jan Ruissen, Dominik Tarczyński, Witold Jan Waszczykowski, Charlie Weimers
NI	Kostas Papadakis
The Left	Clare Daly, Miguel Urbán Crespo, Mick Wallace

Kasutatud tähised:

+ : poolt

- : vastu

0 : erapooletu